

*Promoting good governance
and Roma empowerment
at local level*

**Mehanizmi podrške socijalnom uključivanju
Roma i Romkinja sa posebnim osvrtom na praksu
dodeljivanja sredstava za mere inkluzije iz lokalnih budžeta**

Analiza stanja u partnerskim jedinicama lokalnih samouprava

Zaključci i preporuke za poboljšanje mehanizama

finansiranja mera i aktivnosti

Program ROMACTED – faza II

Promovisanje dobrog upravljanja i osnaživanja Roma na lokalnom nivou

Zajednički program Evropske unije i Saveta Evrope

Izrađivač:

Tibor Domonkoš

Novembar 2022. godine

SADRŽAJ

LISTA SKRAĆENICA	4
UVOD.....	5
1. POVEZANOST ORGANIZACIONE STRUKTURE, PLANSKIH DOKUMENATA I PROGRAMSKOG BUDŽETIRANJA, KAO OSNOV ANALIZE.....	7
2. MAPIRANJE PRAKSE PARTNERSKIH JLS PREMA OBLASTIMA ANALIZE – UČESNIKA I FAZE PROGRAMA ROMACTED	8
2.1. BEOGRAD (GRADSKA OPŠTINA ZVEZDARA).....	8
2.2. GRAD KRAGUJEVAC.....	13
2.3. GRAD NIŠ.....	19
2.4. POŽAREVAC (GRADSKA OPŠTINA KOSTOLAC)	25
2.5. GRAD PROKUPLJE.....	31
2.6. GRAD SUBOTICA.....	37
2.7. OPŠTINA VRNJAČKA BANJA.....	45
2.8. GRAD ZAJEČAR	51
3. MAPIRANJE PRAKSE PARTNERSKIH JLS PREMA OBLASTIMA ANALIZE – NOVIH UČESNIKA U II. FAZI PROGRAMA ROMACTED	59
3.1. OPŠTINA LEBANE.....	59
3.2. OPŠTINA BAČ.....	65
3.3. GRAD PIROT	72
3.4. OPŠTINA ALEKSINAC	80
3.5. OPŠTINA APATIN	87
3.6. GRAD KRUŠEVAC.....	93
4. SINTETIZOVANI ELEMENTI ANALIZE KOD PARTNERSKIH JLS	102
4.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir	102
4.2. Budžetske procedure i budžetska izdvajanja	107
4.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja	110
4.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda.....	112
4.5. Problemi i prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta učesnika I faze ROMACTED programa (8 JLS)	115
4.6. Problemi i prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u partnerskim JLS – II faza (6 JLS).....	116

5. GENERALNI ZAKLJUČCI I SMERNICE ZA POBOLJŠANJE MEHANIZAMA FINANSIRANJA MERA I AKTIVNOSTI.....	117
5.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir	117
5.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja u pojednim programima	119
5.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja	120
5.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda.....	121
5.5. Ostale preporuke i zapažanja.....	121

LISTA SKRAĆENICA

JLS	Jedinica lokalne samouprave
EU	Evropska unija
GO	Gradska opština
GU	Gradska uprava
ZM	Zdravstvena medijatorka
PPP	Pripremno predškolski program
OCD	Organizacija civilnog društva
NVO	Nevladina organizacija
RoB	Rodno odgovorno budžetiranje
LAP	Lokalni akcioni plan
CSR	Centar za socijalni rad
MPNTR	Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
LAG	Lokalna akciona grupa
RFZO	Republički fond za zdravstveno osiguranje
PA	Pedagoški asistent

UVOD

ROMACTED program je zajednička inicijativa Evropske unije i Saveta Evrope koji se implementira na području Zapadnog Balkana i Turske, u cilju promovisanja dobrog upravljanja i osnaživanja romske zajednice na lokalnom nivou.

Od maja 2018. godine, odnosno od datuma potpisivanja Protokola o saradnji sa Svetom Evrope i Ministarstvom građevine, saobraćaja i infrastrukture Republike Srbije do danas većina partnerskih jedinica lokalne samouprave je zabeležila značajna unapređenja u procesu procene potreba romske zajednice i ljudskih kapaciteta za sprovođenje programa, formulisane su liste potreba i prioriteta (kao kratkoročnih, tako i dugoročnih), usvojeni su zajednički akcioni planovi, realizovane su određene inicijative romske zajednice u svim partnerskim opštinama i gradovima u oblastima obrazovanja, socijalne pomoći, zapošljavanja, rada sa mladima, zaštite životne sredine i kvaliteta života, zdravstvene zaštite, infrastrukture, komunikacije i kretanja, umetnosti i kulture, a pored toga su izrađeni i pojedini lokalni akcioni planovi za socijalno uključivanje Roma i Romkinja i to u sledećim JLS: opština Bač, opština Aleksinac, Gradska opština Zvezdara i Kostolac, grad Kruševac, grad Zaječar i grad Niš. Takođe, pokrenute su razne inicijative na nivoima partnerskih opština i gradova, sve sa ciljem realizacije važnih postulata na putu ka poboljšanju socijalnog položaja romske nacionalne manjine na lokalnu.

ROMACTED faza II je prirodni nastavak faze I programa, i sprovodi se u partnerstvu sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog Republike Srbije. Program služi za konsolidaciju i proširenje napora za poboljšanje integracije romske populacije u lokalnim zajednicama kroz pojačano učešće u kreiranju lokalne politike i sprovođenju lokalnih akcija. ROMACTED II i dalje pomaže lokalnim vlastima da integrišu specifične dimenzije/mere za Rome u redovne lokalne politike, akcione planove koji se odnose na ove politike, budžete i pružanje javnih usluga, poboljšavajući na taj način demokratsko učešće i osnaživanje lokalnih romskih zajednica. U prvoj godini II faze, a koristeći podatke i analizu mehanizama podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja kod JLS u prvoj fazi, nastavlja se analiza institucionalnih, strateško-planskih i pravnih okvira za potrebe inkluzije, procesa pripreme, donošenja i usvajanja odluka o lokalnom budžetu jedinica lokalne samouprave i organima lokalnih samouprava, dosadašnjih mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja sa posebnim osvrtom na praksu dodeljivanja sredstava za mere inkluzije, rezultate pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz lokalnih budžeta. Ova analiza uključuje ocenu promena u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze ROMACTED programa (8 JLS), odnosno istraživanje i analizu prakse novih partnerskih JLS, učesnika ovog programa u II fazi (6 JLS). Analiza i poređenja su obuhvatala i istraživanje kapaciteta partnerskih lokalnih samouprava i organa jedinica lokalnih samouprava za buduće finansiranje kapitalnih investicionih izdataka, odnosno definisanje problema i prepreka koja su se javila u fazi realizacije ciljeva i mera socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u pojedinim lokalnim sredinama.

Potreba za izradom predmetne analize mehanizama podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja se ogleda u utvrđivanju pojedinih kategorija budžetskih programa koji potpomažu stvaranju veze između delova lokalnog budžeta i procesa društvene integracije Roma i njihovih potreba. U tom procesu kroz samu analizu su identifikovani budžetski programi koji su direktno ili pak indirektno vezani za ciljeve inkluzije Roma. Analizom budžeta pojedinih partnerskih jedinica lokalnih samouprava utvrđeni su zaključci o relevantnosti opredeljenih sredstava za politiku i ciljeve integracije Roma i Romkinja. Pri ovom postupku je ocenjena prikladnost procesa planiranja budžeta i raspored sredstava koja su potrebna za poboljšanje životnih uslova romskog stanovništva na teritoriji konkretne opštine, gradske opštine ili grada. Kroz ocenu

izvršenja budžeta JLS cenjeni su doprinosi ostvarenju utvrđenih ciljeva Roma i Romkinja, a koja treba da bude etalon za kasniji period ocene i poređenja ulaznih parametara budžeta sa izlaznim parametrima i rezultatima lokalnih politika usmerenih na inkluziju romske populacije.

Izrađena analiza mehanizama podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja predstavlja svojevrsni etalon za realizaciju i osiguranje ravnopravnosti Roma smanjenjem socio-ekonomskog jaza između romskog i neromskog stanovništva, i uključuje ocenu stanja lokalnih finansija usmerenih ka integraciji Roma u postojeće dokumente javne politike, srednjoročnog planiranja i programskog budžeta, a sve u skladu sa Smernicama za budžetiranje odgovorno prema Romima¹. Svakako je u ovom procesu potrebno obezbediti dodatne napore kako bi se ostvarili jednaki rezultati za Rome kao i za druge i to preko mera povećanja obuhvata Roma u svim oblastima društvenog života, preko različitih mera afirmacije radi pružanja jednake šanse, odnosno prilagođavanja mera kroz promenu postojećih ili uvođenja novih javnih usluga shodno specifičnim okolnostima u kojima romsko stanovništvo živi.

Osnovna metodologija istraživanja koja se objavljuje kroz predmetnu analizu se vezuje za prikupljanje relevantnih podataka od partnerskih JLS putem popunjenog upitnika iz oblasti institucionalnog, strateško-planskog i pravnog okvira inkluzije Roma, zatim procesa pripreme, donošenja i usvajanja odluke o budžetu i konkretnim budžetskim izdvajanjima, posebnih mehanizama podrške socijalnom uključivanju i rezultata pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS, odnosno ocene kapaciteta JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda i problema/prepreka u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja. U daljem postupku istraživanja, analizirana su i kontrolisana sva objavljena dokumenata javne politike i drugih dokumenata po principu transparentnosti, vršena je detaljna analiza donetih odluka o budžetu (sa posebnim osvrtom na vidljivost izdvojenih sredstava za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja kod konkretne JLS), kao i završnih računa partnerskih JLS. Konačno, izvršena je sintetizacija podataka po glavnim indikatorima značajnim za proces inkluzije Roma, odnosno formulisana su zaključna razmatranja sa smernicama za poboljšanje mehanizama finansiranja mera i aktivnosti.

Prema strukturi, ova publikacija je podeljena u nekoliko povezanih delova, koji su podjednako važni u celokupnom procesu realizacije socijalnog uključivanja Roma i Romkinja i to:

- odeljak u vezi sa značajem povezanosti organizacione strukture, planskih dokumenata i programskog budžetiranja,
- odeljak posvećen mapiranju prakse partnerskih JLS prema oblastima analize – učesnika I i II faze programa ROMACTED,
- odeljak u kom su predstavljeni sintetizovani elementi analiza kod partnerskih JLS i
- odeljak namenjen generalnim zaključcima i smernicama za poboljšanje mehanizama finansiranja mera i aktivnosti.

---

¹ Smernice za budžetiranje odgovorno prema Romima, ROMA INTEGRATION 2020, Regional Cooperation Council, 2020.

1. POVEZANOST ORGANIZACIONE STRUKTURE, PLANSKIH DOKUMENATA I PROGRAMSKOG BUDŽETIRANJA, KAO OSNOV ANALIZE

Kao osnov za analizu stanja kod partnerskih JLS korišćen je pregled njihovih organizacionih struktura kao preduslov boljeg upravljanja ljudskim resursima i procesima rada u opštinskim, odnosno gradskim upravama jedinice lokalne samouprave. Od uspostavljenog modela organizacije uprave očekuje se da doprinosi otklanjanju postojećih nedostataka u organizaciji i funkcionisanju uprave, da realizuje krupne izazove koji se pred JLS danas postavljaju, a naročito onih kojima se unapređuje kapacitet za obavljanje lokalnih nadležnosti i poverenih poslova, efikasnije pružanje usluga građanima i drugim relevantnim strankama, pospešuje lokalni ekonomski razvoj i unapređuje socijalno uključivanje osetljivih društvenih grupa, kao i saradnja sa centralnim organima. U procesu implementacije programskog budžetiranja, kao složenog procesa upravljanja budžetskom potrošnjom, neophodno je unaprediti kapacitete za operativno planiranje, razviti analitičke kapacitete i izvršiti precizno definisanje nadležnosti i odgovornosti za sprovođenje konkretnih programa. U realizaciji tog cilja posebno mesto pripada stalnoj analizi, praćenju i poboljšanju organizacionih rešenja u konstituisanju opštinskih, odnosno gradskih uprava. Iz aspekta socijalnog uključivanja romske zajednice, neophodno je da organi uprave uspostave direktan kontakt sa romskom populacijom putem angažovanja romskog koordinatora, čije zaposlenje treba da bude realizovano putem sistematizacije radnog mesta unutar određene, uže organizacione jedinice uprave (organizaciona jedinica zadužena za poslove društvene delatnosti i/ili socijalne zaštite).

Sa druge strane, u procesu plodonosnog upravljanja jedinicom lokalne samouprave izuzetno je važno uspostaviti čvršću vezu između planskih dokumenata i budžeta JLS, odnosno finansijskih planova budžetskih korisnika. Planom razvoja se definišu pravci delovanja JLS, programiranjem se utvrđuju programi, tekuće aktivnosti i projekti koji reflektuju opšte i posebne ciljeve iz plana razvoja, a procesom budžetiranja se obezbeđuju sredstva potrebna za njihovu realizaciju. Izrađeni i usvojeni plan razvoja opštine, odnosno grada nije moguće realizovati bez finansijskih sredstava, te se izvodi logičan zaključak da je to jedino moguće ako su programi u budžetu povezani sa ciljevima iz strateških planova. U samoj proceduri predlaganja budžetskih programa neophodno je pratiti postavljene posebne ciljeve iz srednjoročnih planova, kao što je, između ostalog, Lokalni akcioni plan za inkluziju ili socijalno uključivanje Roma i Romkinja u lokalnim samoupravama, a to je ujedno i proces povezivanja strateškog planiranja sa budžetom jedinice lokalne samouprave. U realizaciji plana razvoja posebno mesto pripada izradi akcionih planova, kojima se strukturiraju aktivnosti sa dobrim vremenskim rasporedom i mere delovanja uspostavljenog organizacionog sistema JLS putem kojih će najefikasnije, najekonomičnije i najefektivnije doći do realizacije opštih i posebnih ciljeva iz plana razvoja JLS.

Sa treće strane, u celokupnom razvoju programskog budžetiranja u jedinicama lokalne samouprave značajno mesto zauzima praćenje i izveštavanje o ostvarenim učincima pojedinih programa, sve sa ciljem da donosiocima odluka na lokalnom nivou obezbeđuje kvalitetne informacije za unapređenje efektivnosti i efikasnosti javne potrošnje, odnosno kvaliteta javnih usluga. Praćenje je poslovni proces u nadležnosti korisnika budžeta u kom se prikupljaju, objedinjuju, analiziraju i evidentiraju sve relevantne informacije o tome kako se programi, odnosno programske aktivnosti i projekti sprovode u odnosu na očekivane rezultate, a kroz analize planiranih i ostvarenih rashoda po programskim aktivnostima i projektima vrši se i analiza u kontekstu ostvarenih učinaka. O celokupnom procesu se sastavlja polugodišnji i godišnji izveštaj o učinku programa sa ciljem ostvarivanja principa transparentnosti, odnosno da javnost stiče uvid u rezultate ostvarene kroz budžetsku potrošnju. Prema propisima kojima se uređuje planski sistem u RS predviđeno je da se posebni cilj iz srednjoročnog plana u programskom budžetu preuzima kao cilj

budžetskog programa u okviru kog se alociraju sredstva za njegovo ostvarenje. Očekivani rezultat mere iz srednjoročnog plana preuzima se kao cilj (očekivani rezultat) programske aktivnosti odnosno projekta u programskom budžetu u okviru kog su alocirana sredstva za realizaciju mere. Pokazatelji učinka utvrđeni za meru u srednjoročnom planu se direktno preuzimaju kao pokazatelji učinka cilja programske aktivnosti, odnosno projekta u okviru kog su alocirana sredstva za realizaciju mere. Shodno napred navedenim elementima povezanosti u izradi programskog budžeta i u procesu praćenja rezultata i ostvarivanja željenog stanja prema pokazateljima učinaka, od krucijalnog je značaja izrada i dosledno sprovođenje usvojenih lokalnih akcionih planova za socijalno uključivanje romske populacije.

2. MAPIRANJE PRAKSE PARTNERSKIH JLS PREMA OBLASTIMA ANALIZE – UČESNIKA I FAZE PROGRAMA ROMACTED²

2.1. BEOGRAD (GRADSKA OPŠTINA ZVEZDARA)

2.1.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Gradska opština Zvezdara angažuje romskog kordinatora putem javne nabavke usluge na godinu dana, a realizaciju aktivnosti i radnih zadataka prati Odeljenje za društvene delatnosti. Kako je filijala Centra za socijalni rad u ingerenciji Gradskog sekretarijata za socijalnu zaštitu grada Beograda, ova gradska opština ne finansira posebno zaposlene u navedenoj filijali CSR. Broj organizacija civilnog društva na teritoriji Zvezdare, koje zastupaju interese romskog stanovništva je veći od 10, među kojima su „najagilnije“: „Otvoreno Srce“, „Romsko srce“, „Aurora Mine“, „DAH“, „Centar za reintegraciju i aktivizam“, „Romsko društvo Sloboda“ i Forum Roma Srbije. U toku je osnivanje novog romskog udruženja građana iz Malog Mokrog Luga.

Gradska opština Zvezdara usvojila je Strateški plan razvoja GO Zvezdara 2021-2024. kojim se stvaraju uslovi za razvoj opštine, kako kroz društvene delatnosti (socijalnu zaštitu, zapošljavanje, obrazovanje, sport), tako i kroz urbano planiranje i zaštitu životne sredine, i na taj način doprinosi svom osnovnom cilju – povećanju životnog standarda lokalnog stanovništva, uključujući i romsko stanovništvo. Takođe, od strane GO Zvezdara usvojeni su Program za unapređenje položaja izbeglica, interno raseljenih lica i povratnika na teritoriji GO Zvezdara za period od 2021-2024. godine, zatim Program javnog zdravlja, Program unapređenja socijalne zaštite na teritoriji GO Zvezdara za period od 2021-2023. godine, Lokalni akcioni plan zapošljavanja GO Zvezdara za period od 2021-2023. godine. Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja romske populacije na teritoriji GO Zvezdara za period 2021-2023. godine usvojen je u aprilu 2021. godine sa opštim ciljem sprovođenja: „poboljšanje kvaliteta života Roma i Romkinja koji žive na teritoriji gradske opštine Zvezdara“. Predmetni LAP za unapređenje položaja Roma u gradskoj opštini uključuje pet posebnih ciljeva koji doprinose ostvarenju naznačenog opšteg cilja i to:

---

² Partnerske JLS, učesnici I faze ROMACTED programa (8), koji nastavljaju realizaciju ovog programa u II fazi su: grad Kragujevac, grad Niš, grad Prokuplje, grad Subotica, grad Zaječar, opština Vrnjačka Banja i gradske opštine Zvezdara i Kostolac

Poseban cilj 1: Obezbediti deci i mladima da se redovno školuju i u što većoj meri uključuju u život zajednice i pružiti podršku obrazovanju odraslih;

Poseban cilj 2: Povećati zapošljivost i zapošljavanje Roma i Romkinja;

Poseban cilj 3: Obezbediti veći obuhvat i dostupnost zdravstvenih usluga;

Poseban cilj 4: Obezbediti veći obuhvat i dostupnost socijalnih usluga i programa socijalizacije;

Poseban cilj 5: Poboljšati kvalitet stanovanja u romskim naseljima.

Predmetnim lokalnim akcionim planom su date procene finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju svake od mera i izvršena je identifikacija izvora iz kojih se ta sredstva obezbeđuju, programsku aktivnost ili projekat u programskom budžetu u okviru kog se obezbeđuju sredstva za njeno finansiranje, ili donatorske projekte koji pružaju direktnu tehničku podršku u sprovođenju mere, sve u skladu sa odredbama Uredbe o metodologiji za izradu srednjoročnih planova³.

Po pitanju lokalnih normativno-pravnih akata u vezi pojedinih socijalnih davanja i usluga, odnosno stipendiranja, gradska opština nema nadležnosti, ista je u ingerenciji grada Beograda, te nema podataka o eventualnom broju korisnika usluga, prava i davanja prema aktima na nivou grada.

2.1.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Gradska opština Zvezdara primenjuje programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija obavlja konsultacije sa svim organizacionim jedinicama – direktnim i indirektnim korisnicima lokalnog budžeta i sastavlja nacrt budžeta, odnosno organizacione jedinice i korisnici javnih sredstava iskazuju potrebe za budžetskim sredstvima putem dostavljanja finansijskog plana sa potrebnim aprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu uniformnih ciljeva i indikatora. Nacrt budžeta se ne upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja, a romska nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta gradske opštine preko svojih organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romskog stanovništva.

Prema izgledu usvojene i objavljene odluke o budžetu nije moguće identifikovati vrstu i vrednost rashoda namenjenih romskoj nacionalnoj zajednici. Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa gradske opštine, u periodu od 2019-2021. godine, je predstavljena u sledećoj tabeli:

u 000 dinara

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2019	719.133	710.155	98,75 %
2020	576.482	509.516	88,00%

³ „Sl. glasnik RS“, br. 8/2019

2021	684.731	559.395	82,00%
-------------	---------	---------	--------

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema usvojenom završnom računu GO Zvezdara u periodu od 2019.-2021. godine su:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godina		
		2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	10.883	3.238	11.933
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	-	-	-
0003	Dnevne usluge u zajednici	26.289	334	19.274
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	2.040	1.496	2.068
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	-	-	-
0006	Podrška deci i porodici sa decom	-	-	-
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	-	-	-
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	1.303	500	33.963
	Ukupno:	40.515	5.568	67.238

Budžetom gradske opštine Zvezdara izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita (gde je uključena i romska populacija) prema sledećem:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine		
		2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	-	-	-
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	-	500	2.529
	Ukupno:	-	500	2.529

U usvojenom budžetu GO Zvezdara, odnosno završnom računu nema podataka o planiranim rashodima u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja za potrebe unapređenja sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa, niti za unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina.

2.1.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

U GO Zvezdara dodela budžetskih sredstava OCD koje zastupaju interese romske nacionalne manjine realizuje se putem raspisivanja konkursa za organizacije civilnog društva, gde je posebna stavka realizacija ljudskih i manjinskih prava i finansiraju se mere iz LAP za unapređenje položaja Roma, putem dodele sredstava pojedinim romskim OCD. Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane Skupštine gradske

opštine i isti funkcionise prema usvojenom operativnom planu, mada se aktivnosti ne finansiraju posebno iz budžeta GO. U Zvezdari su angažovana 4 pedagoška asistenta, kao i zdravstvena medijatorka bez posebnih izdvajanja iz budžeta GO za njihov rad. Romsko stanovništvo se najviše angažuje preko javnih radova, dok se za potrebe predfinansiranja i sufinansiranja pojedinih projekata koje se sprovede uz pomoć međunarodnih donatora sredstva obezbeđuju lokalnim budžetom.

2.1.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci o osnovnoj odluci o budžetu koja se usvaja krajem godine za narednu godinu (bez rebalansa u toku godine), odnosno usvojena odluka o završnom računu budžeta lokalne vlasti. Podaci za potrebe analize po funkcionalnoj klasifikaciji realizovanih rashoda i izdataka iz budžeta GO Zvezdara nisu bili raspoloživi, a pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita izgleda kao u narednoj tabeli (pri čemu prosečan udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 16,08% od ukupnih rashoda i izdataka u periodu 2019-2021):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	
2019	644.040	64.579	-	692.073
2020	512.932	62.661	4.655	580.248
2021	538.830	145.516	-	684.346

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta GO Zvezdara prema izvorima finansiranja kapitalnih izdataka pokazuje sledeće podatke (realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 77,2%):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
		2019	64.579		22.818	41.762
2020	62.661	40.661	22.000	54.959	30.659	24.300

2021	145.516	96.516	49.000	95.309	56.741	38.568
-------------	---------	--------	--------	--------	--------	--------

Realizovanu veličinu prihoda budžeta GO Zvezdara i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

u 000 dinara

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2019	632.000	18.662	2,95 %
2020	556.097	30.659	5,51 %
2021	645.687	56.741	8,79 %

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora GO Zvezdara za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

u 000 dinara

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2019	664.206	622.507	41.699	6,27 %
2020	583.057	454.577	128.500	22,04 %
2021	662.826	464.909	197.917	29,86 %

* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina

2.1.5. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa „ROMACTED“

U proteklom periodu, na teritoriji gradske opštine Zvezdara, došlo je do usvajanja većeg broja dokumenata javnih politika kojima se uređuje i planira unapređenje položaja romskog stanovništva. U delu procesa pripreme i usvajanja budžeta gradske opštine nije bilo značajnih promena, ali su značajno redukovani rashodi za socijalnu zaštitu u 2020. godini, koji su već u 2021. godini izbalansirani i povećano je učešće rashoda sa namenom podrške osobama sa invaliditetom. Takođe, od 2020. godine su uvedene posebne

mere za društvenu brigu za javno zdravlje u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita, gde je uključeno i romsko stanovništvo. Nadalje, nisu implementirane mere i aktivnosti u delu unapređenja sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa, niti su finansirane aktivnosti na planu unapređenja javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina. Generalno, realizacija prihodne strane budžeta gradske opštine Zvezdara, gledajući kroz prizmu izvršenja tekućih rashoda po budžetskim godinama, daje mogućnost izdvajanju preko potrebnih slobodnih novčanih sredstava za realizaciju planiranih mera i aktivnosti kroz LAP za Rome i druga dokumenta.

2.2. GRAD KRAGUJEVAC

2.2.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Grad Kragujevac zapošljava romskog koordinatora, koji je stalno zaposlen na neodređeno vreme u Gradskoj upravi za društvene delatnosti i poslove sa građanima (Sekretarijat za društvene delatnosti, Odeljenje za kulturu i informisanje, Grupa za ljudska i manjinska prava, rodnu ravnopravnost i prevenciju trgovanja ljudima). U nadležnom Centru za socijalni rad grad finansira 11 zaposlenih radi priznavanja prava koje potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa. Broj organizacija civilnog društva na teritoriji grada, koje zastupaju interese romskog stanovništva je 9 i to: Obrazovno kulturna zajednica Roma Romanipen, Integrativni global centar, Romski informativni centar, Purano Rom, Udruženje Romsko srpskog prijateljstva Stablo, Zurali romnji, Bahtalipe - Tulea, Roma Centar, Romski kulturni prosvetni centar.

Za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u gradu Kragujevcu izrađen je Lokalni akcioni plan za socijalnu inkluziju Roma i Romkinja u Kragujevcu na period od 2019-2021. godine. Prema dostupnim informacijama u postupku je izrada novog lokalnog akcionog plana na period od tri godine i njegovo usvajanje se očekuje u oktobru mesecu 2022. godine. Operativni plan za rad Mobilnog tima za inkluziju Roma se izrađuje, a takođe postoji ROMACTED zajednički operativni plan za period od aprila 2022. do aprila 2023. godine.

Po pitanju lokalnih normativno-pravnih akata u vezi pojedinih socijalnih davanja i usluga, odnosno stipendiranja i regresiranja prevoza za decu, grad je dostavio samo informaciju o postojanju Odluke o socijalnoj zaštiti grada Kragujevca⁴.

2.2.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Grad Kragujevac primenjuje programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Unapređen je postupak rodno odgovornog budžetiranja, te se formulišu urodneni indikatori u većem broju budžetskog programa, kao što su: 3 – Lokalni ekonomski razvoj, 5 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, 6 – Zaštita životne sredine, 8 – Predškolsko vaspitanje, 9 – Osnovno obrazovanje, 10 – Srednje obrazovanje,

---

⁴ "Sl. list grada Kragujevca", br. 16/2011, 3/2016, 34/2018 i 38/2020

11 – Socijalna i dečija zaštita, 12 – Zdravstvena zaštita, 13 – Razvoj kulture i informisanja i 14 – Razvoj sporta i omladine. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu i sastavlja nacrt budžeta, odnosno korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu specifičnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije. Nacrt budžeta se obavezno upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja, a romska nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta grada preko svojih organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romskog stanovništva, odnosno putem dostavljanja predloga za finansiranje pre/tokom izrade nacrta budžeta.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnog računa grada izgleda kao u tabeli:

u 000 dinara

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2019	8.730.000	6.784.814	76,97 %
2020	8.465.642	6.939.068	81,97 %
2021	9.319.524	8.159.940	87,56 %

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnom računu budžeta grada za period od 2019 – 2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godina		
		2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	104.645	79.628	82.199
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	70.721	15.174	21.635
0003	Dnevne usluge u zajednici	17.950	7.649	8.089
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	1.165	528	730
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	30.000	22.421	26.067
0006	Podrška deci i porodici sa decom	14.000	19.325	25.460
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	-	2.584	4.807
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	28.242	475.979	266.544
Ukupno:		266.723	623.288	435.531

Prema izvršenju budžeta grada Kragujevca planirani u vremenskom razdoblju od 2019. do 2021. godine u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita izvršeni su sledeći rashodi:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine		
		2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	166.003	73.951	48.571
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	7.000	10.464	10.916
Ukupno:		178.003	84.415	59.487

U okvirima programa 13 – Razvoj kulture i informisanja za potrebe unapređenja sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa izdvojena su sredstva u vrednosti od 150 hiljada dinara u 2020. godini, odnosno 130 hiljada dinara u 2021. godini, a koji su namenjeni romskim udruženjima građana, dok za potrebe unapređenja javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina, nisu izdvojena novčana sredstva za realizaciju iz budžeta grada Kragujevca.

2.2.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Na zvaničnoj internet prezentaciji grada Kragujevca objavljuju se javni konkursi za dodelu sredstava organizacijama civilnog društva. Popunjavanjem aplikacionih formulara sa projektnim idejama vezanim za ciljeve i aktivnosti, udruženja su na osnovu Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u RS i LAP-a za socijalnu inkluziju Roma i Romkinja na teritoriji grada Kragujevca za period od 2019. do 2021. godine, konkurisali u prethodnom periodu za budžetska sredstva. Kriterijumi su bili javni i transparentni, ocena pristiglih konkursnih dokumenata je vršena na osnovu bodovanja od strane komisije koja je u tu svrhu formirana.

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada i isti funkcioniše prema usvojenom operativnom planu u kontinuitetu od 2014. godine, mada se aktivnosti ne finansiraju posebno iz budžeta osim pokrivanja kancelarijskih troškova, troškova goriva koje se troši prilikom obilazaka romskih naselja i slično. U Kragujevcu je angažovano ukupno 8 pedagoških asistenata, u 7 osnovnih škola i 1 u Ustanovi za decu „Nada Naumović“. Od strane grada izjavljeno je da broj pedagoških asistenata nije dovoljan, i postoje potrebe za najmanje još 2 asistenta, 1 u Ustanovi za decu „Đurđevdan“ i 1 u jednoj osnovnoj školi. U gradu Kragujevcu se ne vrši stipendiranje romskih đaka iz budžeta, ali organi pružaju podršku romskim učenicima kod apliciranja za stipendije EU preko MPNTR. Iz budžeta JLS se ne finansiraju afirmativne mere i akcije kojim bi se značajno povećao upis učenika u srednje škole – pripadnika romske nacionalne manjine, ali se sprovode odgovarajuće afirmativne mere u Kragujevcu. U gradu je angažovana zdravstvena medijatorka u lokalnoj zdravstvenoj ustanovi, ona je uključena u rad Mobilnog tima za inkluziju Roma i vrši redovne obilaske sa ostalim članovima tima. Smatra se da za Kragujevac nije dovoljna samo jedna medijatorka i bilo bi uputno da se angažuje bar još jedna.

2.2.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci o osnovnoj odluci o budžetu koja se usvaja krajem godine za narednu godinu (bez rebalansa u toku godine), odnosno usvojena odluka o završnom računu budžeta lokalne vlasti. Podaci za potrebe analize po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka iz budžeta grada Kragujevca preuzeti su iz donete odluke o budžetu grada za 2019. godinu, dok podaci za 2020. i 2021. godinu nisu bili dostupni, niti dostavljeni za upoređivanje:

u 000 dinara

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupno planirana sredstva budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji za 2019. godinu
1	Socijalna zaštita (šifra 0), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	260.073
2	Opšte javne usluge (šifra 1), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	2.762.430
3	Javni red i bezbednost (šifra 3), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	28.865
4	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	3.500
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	43.800
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	1.478.814
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	44.000
5	Zaštita životne sredine (šifra 5), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	84.359
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	1.348.115
7	Zdravstvo (šifra 7), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	184.653
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	373.400
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	561.662
9	Obrazovanje (šifra 9), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	1.629.132
	Ukupno:	8.730.000

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita predstavljen je na sledeći način (pri čemu prosečni udeo planiranih

kapitalnih izdataka iznosi 18,90% u odnosu na ukupno planirane rashode i izdatke u trogodišnjem periodu):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2019	6.868.440	1.481.560	380.000	8.730.000
2020	6.572.467	1.528.175	365.000	8.465.642
2021	6.203.318	2.002.888	457.116	9.319.524

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta grada Kragujevca prema izvorima finansiranja kapitalnih izdataka pokazuje sledeće podatke (realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 62,69 %):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2019	1.481.560	1.190.474	290.950	675.800	418.549	257.252
2020	1.528.175	-	-	949.635	669.728	279.907
2021	2.002.888	1.617.362	385.526	1.516.754	1.195.111	321.643

Ostvarenu veličinu prihoda budžeta grada Kragujevca i izvršenje kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

u 000 dinara

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2019	5.164.208	418.549	8,10 %
2020	5.936.670	669.728	11,28 %
2021	7.527.699	1.195.111	15,88 %

Izvršenu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora grada Kragujevca za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

u 000 dinara

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2019	6.050.401	6.109.013	-	0 %
2020	6.522.767	5.629.619	893.148	13,69 %
2021	8.089.514	6.203.318	1.886.196	23,32 %

* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina

2.2.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta

Grad Kragujevac pri analizi podataka nije posebno naglasio probleme i/ili prepreke, samo je naveo da je program ROMACTED je ostavio veliki uticaj, posebno na ciljnu osetljivu grupu – romsku populaciju. Nakon dve godine od završetka I. faze, kroz upitnik Grad Kragujevac je ukazao na nedostatak finansijskih resursa za sprovođenje prioriteta. Na početku II. faze projekta, grad Kragujevac raspolaže samo sa validnim operativnim planom za mobilni tim, dok je lokalni akcioni plan u pripremi, te dugoročne probleme u ovom trenutku nije moguće rešavati. Sredstva za realizaciju ciljeva u okviru ROMACTED II programa obezbeđuje se iz budžeta grada i to godišnje u iznosu od 500 hiljada dinara.

2.2.6. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa „ROMACTED“

Lokalni akcioni plan za inkluziju Roma je istekao krajem 2021. godine, te je izrada novog LAP-a u toku. Mobilni tim funkcionise na osnovu donetog i usvojenog operativnog plana. Unapređen je postupak rodno odgovornog budžetiranja, te su urodjeni indikatori inkorporirani kod većine budžetskog programa u gradu Kragujevcu. U budžetskim programima 11 – Socijana i dečija zaštita, odnosno 12 – Zdravstvena zaštita došlo je do značajnih promena u vrednostima njihovog izvršenja, posebno u delu izdvajanja za potrebe osoba sa invaliditetom, a veća su izdvajanja i za potrebe društvene brige za javno zdravlje. Kada je u pitanju rad mobilnog tima, broj i aktivnost pedagoških asistenata i zdravstvene medijatorke, nije došlo do kardinalnih promena u odnosu na stanje krajem 2020. godine. U proteklom periodu od 2020-2021. godine prema podacima iz završnih računa budžeta grada, povećano je učešće kapitalnih projekata u ukupnim rashodima i izdacima, sa jedne strane, odnosno povećano je i izvršenje tako planiranih rashoda u odnosu na prethodni period, sa druge strane. Procenat slobodnih sredstava je povećan za potrebe kapitalnih investicija u gradskom budžetu, te za potrebe infrastrukturnih projekata važnih za romsku populaciju, postoje realne mogućnosti.

2.3. GRAD NIŠ

2.3.1. *Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja*

Grad Niš ne zapošljava romskog koordinatora, za sada funkciju vrši koordinator Mobilnog tima. Lokalnim akcionim planom za socijalno uključivanje Roma predviđeno je da od 2022. godine, bude sistematizovano radno mesto u okviru Gradske uprave za društvene delatnosti i da na osnovu konkursa isto bude popunjeno sa osobom u radnom odnosu na neodređeno vreme. Urađen je opis poslova za akt o sistematizaciji ovog radnog mesta kao i uslovi koje kandidat mora da ispunjava. U nadležnom Centru za socijalni rad grad finansira 29 zaposlenih radi priznavanja prava koje potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa. Grad Niš ima dugu tradiciju organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romske zajednice, ali njihov broj se nije menjao u prethodnom periodu (3): OSVIT, Yurom Centar, Roma World Production.

Važeći dokument javne politike za oblast inkluzije Roma je Lokalni akcioni plan za socijalno uključivanje Roma i Romkinja za period od 2021-2023. godine. Ukupan iznos predviđenih sredstava za realizaciju trogodišnjeg LAP-a je 10 miliona dinara. Praćenje ispunjenosti predviđenih ciljeva iz LAP-a vrši Mobilni tim po rešenju Gradonačelnika, Sekretarijat za dečiju i socijalnu zaštitu po ingerencijama i Gradsko veće grada Niša. Prema prethodnim godišnjim operativnim planovima Mobilnog tima, sve predviđene aktivnosti su realizovane.

Važeći akti grada za normiranje pojedinih davanja i/ili pružanja usluga lokalnom stanovništvu, a prema kojima su Romi i Romkinje potencijalni korisnici, na nivou grada Niša su: Odluka o socijalnoj zaštiti, Odluka o finansijskoj podršci porodici sa decom, Odluka o sufinansiranju ili finansiranju boravka dece u ustanovama čiji je osnivač drugo pravno ili fizičko lice, Odluka o stipendiranju studenata romske nacionalnosti (godišnja) i Odluka o stipendiranju učenika srednjih škola romske nacionalnosti (godišnja). Organi grada ne vode posebnu evidenciju korisnika po nacionalnoj osnovi, u skladu sa važećim zakonskim propisima koji regulišu ovu oblast.

2.3.2. *Proces pripreme, donošenja i usvajanja odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima*

Grad Niš primenjuje programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu i obavlja konsultacije sa svim organizacionim jedinicama – direktnim i indirektnim korisnicima lokalnog budžeta, nakon čega sastavlja nacrt budžeta, odnosno korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu specifičnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije. Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja. Javni poziv za učešće u javnoj raspravi u vezi nacrta budžeta objavljuje se na portalu grada, primaju se pisane primedbe i predlozi, održava se usmena javna rasprava. Romska nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta grada preko svojih organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romskog stanovništva, putem dostavljanja predloga za finansiranje pre/tokom izrade nacrta budžeta, odnosno putem učešća u javnim raspravama u procesu donošenja godišnjeg budžeta. Po pitanju transparentnosti pojedinih planiranih rashoda koji su namenjeni romskoj populaciji, ista se realizuje

putem definisanja posebnih pozicija u samom budžetu za realizaciju programa i projekata. Godinama unazad je utvrđena pozicija za realizaciju aktivnosti LAP-a za socijalnu inkluziju Roma i Romkinja. Novim LAP-om aktivnosti koje se realizuju, a nisu sistemski definisane rešavaju se sa ove pozicije. Definisana sredstva po godini realizacije vrednosti od 10.000.000,00 dinara, a u skladu sa budžetom LAP-a u konkretnoj godini, koriste se za stipendiranje učenika i studenata, sticanje znanja i sertifikata za atraktivna zanimanja na tržištu rada, finansiranje stvaranja uslova za rad Romskog kulturnog centra, finansiranje projekata romskih udruženja građana i slično.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnog računa grada je sledeća:

u 000 dinara

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2019	10.460.660	8.304.189	79,79 %
2020	11.207.356	8.985.728	80,18 %

Napomena: podaci za 2021. godinu nisu dostavljeni od strane organa grada, niti su bili dostupni za inkorporiranje.

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnom računu grada za 2019. i 2020. godinu predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godina	
		2019	2020
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	180.185	305.452
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	62.269	13.472
0003	Dnevne usluge u zajednici	20.796	26.761
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	44.538	54.312
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	7.200	23.438
0006	Podrška deci i porodici sa decom	139.864	142.673
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	1.180	2.563
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	22.575	29.081
Projekti		38.580	0
	Ukupno:	520.007	639.129

Prema podacima iz završnog računa budžeta grada Niša izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita prema sledećem:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine	
		2019	2020
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	62.000	71.644
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	-	79.644

Ukupno:	62.000	151.288
----------------	---------------	----------------

a prema realizovanim budžetskim rashodima u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja beleže se podaci:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine	
		2019	2020
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	19.761	/
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	-	/
Ukupno:		19.761	/

2.3.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

U gradu Nišu vode se direktni kontakti sa romskom zajednicom, fokus grupe, gde učestvuju predstavnici naselja, a potrebe se definišu na godišnjem nivou kroz Operativni plan koji usvaja Gradsko Veće. Prema izjavi nadležnih iz GU Niš predhodni LAP za Rome nije imao jasno definisane godine realizacije pojedinih aktivnosti, a aktivnosti su bile nerealne i neusklađene sa finansijskim mogućnostima grada i potencijalnih donatorskih sredstava. Akcenat je stavljen na obrazovanje i kulturni identitet.

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada i isti funkcioniše prema usvojenom operativnom planu, mada se aktivnosti ne finansiraju posebno iz budžeta. Kroz ovo istraživanje (i dalje) nisu dobijeni jasni podaci o broju pedagoških asistenata i zdravstvenih medijatorki.

Grad Niš već punih 18 godina realizuje, osim programa Nacionalne službe za zapošljavanje, sopstvene programe zapošljavanja koji podrazumevaju zapošljavanje teže zapošljivih kategorija, osoba sa invaliditetom, pripravnika kroz javne radove, studentsku praksu, volontiranje i druge. Sredstva su definisana godišnjim programom. Osim ovih vidova zapošljavanja koji se finansiraju iz budžeta, a na osnovu programa, realizacijom različitih projekata uz sufinansiranje aktivnosti, realizuju se i zapošljavanja ciljne grupe (korisnika) projekta.

Stipendiranje učenika i studenata za svaku školsku godinu - novim LAP-om je povećan broj stipendija za učenike sa 30 na 50 kao i mesečna vrednost sa 5.000,00 dinara na 7.500,00 dinara, zadržan broj od 10 stipendista za studente, povećana mesečna vrednost sa 10.000,00 dinara na 12.500,00 dinara od školske 2021/2022. godine.

Edukacija i sticanje sertifikata za aktuelna zanimanja, prvo kroz projekat u vrednosti od 10.000,00 evra za 40 polaznika za 4 zanimanja, a od školske 2021/2022 godine ova aktivnost je regulisana budžetom LAP-a po školskoj godini 2021/2022 u iznosu od 1.500.000,00 dinara (40 polaznika u 7 zanimanja), u školskoj 2022/2023 u iznosu od 2.000.000,00 dinara, a u školskoj 2023/2024 u iznosu od 2.500.000,00 dinara. Zanimanja se definišu u skladu sa potrebama tržišta rada i željom polaznika.

2.3.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci prema usvojenoj odluci o budžetu grada, odnosno usvojena odluka o završnom računu budžeta lokalne vlasti. U slučaju grada Niša, dostavljeni su podaci po funkcionalnoj klasifikaciji za 2020. budžetsku godinu i to:

u 000 dinara

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Izvršenje po funkcionalnoj klasifikaciji za 2020. godinu
1	Socijalna zaštita (šifra 0), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	639.129
2	Opšte javne usluge (šifra 1), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	2.166.618
3	Javni red i bezbednost (šifra 3), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	-
4	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	2.300.591
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	2.273.096
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	525.569
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	-
5	Zaštita životne sredine (šifra 5), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	73.628
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	310.790
7	Zdravstvo (šifra 7), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	151.288
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	184.430
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	587.019
9	Obrazovanje (šifra 9), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	949.919
	Ukupno:	8.985.728

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita predstavljen je na sledeći način (pri čemu je posečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 20,6 % od ukupnih rashoda i izdataka):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2019	8.414.116	1.965.065	374.160	10.753.341
2020	6.469.335	2.071.325	297.517	8.838.177

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta grada Niša (bez mogućnosti da se tačno identifikuje izvor finansiranja tih izdataka u klasi 5) pokazuje sledeća tabela (pri čemu realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 59,75 %):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
		2019	1.965.065			
2020	2.071.326			1.339.626		

Realizovanu veličinu prihoda budžeta grada Niš i izvršene kapitalne izdatke iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

u 000 dinara

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2019	8.247.873	969.259	11,75 %
2020	8.780.725	1.339.626	15,26 %

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora grada Niša za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2019	8.247.873	7.129.930	1.117.943	13,55 %
2020	8.780.725	7.368.585	1.412.140	16,08 %
* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina				

2.3.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta

Grad Niš pri analizi podataka u fazi I ukazao je na različite potrebe romskih naselja u Nišu i da bi trebalo uraditi usaglašavanje i približavanje stavova o zajedničkim potrebama. Takođe, kao problemi i prepreke na nivou grada navedeni su neusaglašenost potreba sa finansijskim mogućnostima i nerealni zahtevi u definisanju pojedinih potreba koji prevazilaze okvire ukupnih godišnjih budžetskih sredstava.

Na samom početku sprovođenja II faze ROMACTED programa od strane gradske vlasti ukazano je na nemogućnost saradnje sa pojedinim romskim naseljima u realizaciji aktivnosti formiranja institucionalnog okvira za realizaciju programa, zatim na nezainteresovanost lokalne romske zajednice da aktivno učestvuje u realizaciji definisanih prioriteta. Prioriteti definisani programom koji su komplementarni sa aktivnostima LAP-a, oni koji su u okviru definisanih sistemskih rešenja i budžetirani, realizuju se kroz postojeće aktivnosti i iz sredstava predviđenih budžetom za tu namenu. Aktivnosti javnih preduzeća i ustanova grada usmerenih na definisane prioritete realizuju se kroz njihove aktivnosti realizacije usvojenih programa. Što se tiče najavljenih sredstava za sufinansiranje programa ROMACTED II faza, ona će biti obezbeđena u skladu sa procenjenim vrednostima, rebalansom budžeta.

2.3.6. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa ROMACTED

U proteklom periodu, posle završetka I faze ROMACTED programa, u gradu Nišu, kroz donošenje novog Lokalnog akcionog plana za socijalno uključivanje Roma i Romkinja za period od 2021-2023. godine predviđeno je zapošljavanje romskog koordinatora u Gradskoj upravi grada Niša. Takođe, u ovom periodu su doneta važna lokalna normativno-pravna akta sa stanovišta inkluzije Roma: Odluka o stipendiranju studenata romske nacionalnosti i Odluka o stipendiranju učenika srednjih škola romske nacionalnosti. Takođe, novi LAP predviđa planiranje finansijskih sredstava za njegovo sprovođenje, što godišnje iznosi 10 miliona dinara iz budžeta grada. Značajno su povećana planirana i izvršena pozicija za programsku aktivnost u socijalnoj zaštiti: programska aktivnost 0901-0001 Jednokratne pomoći i drugi oblici pomoći, počev od 2020. godine. Osim realizacije raznovrsnih mera u oblasti zapošljavanja, grad Niš operativno sprovodi proces edukacije i sticanja sertifikata za aktuelna zanimanja, u koje je uključeno i romsko stanovništvo.

Kroz budžet grada i njegovo izvršenje svedoci smo povećanja relativnog učešća kapitalnih investicija u odnosu na ukupne rashode i izdatke budžeta, sa jedne strane, odnosno povećanja procenta slobodnih sredstava za javne investicije, sa druge strane.

2.4. POŽAREVAC (GRADSKA OPŠTINA KOSTOLAC)

2.4.1 Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Gradska opština Kostolac angažuje romskog kordinatora putem zaključenog ugovora o delu, dok je u gradu Požarevcu radno mesto koordinatora za romska pitanja sistematizovano i angažovan je ugovorom o radu. Kako je filijala Centra za socijalni rad u ingerenciji Grada Požarevca, ova gradska opština ne finansira posebno zaposlene u navedenoj filijali CSR. Na realizaciji i priznavanju prava za davanja i usluge prema lokalnim propisima u socijalnoj zaštiti grad finansira 23 zaposlenih u Centru. Broj organizacija civilnog društva na teritoriji grada Požarevca, koje zastupaju interese romskog stanovništva je 7, u Požarevcu (URBO – Udruženje Roma Braničevskog okruga i Udruženje romskih žena Vasilika), odnosno u Kostolcu (Kreativni Romi, Euro Romi, Romsko udruženje žena RUŽ Braničevskog okruga, „Kenan“, Društvo Rom Kostolac).

Najvažniji, važeći strateški dokumenta grada Požarevca i gradske opštine Kostolca su:

- Lokalni akcioni plan zapošljavanja Grada Požarevca za period od 2021-2025. godine
- Strategija održivog razvoja Grada Požarevca za period od 2017-2022. godine
- Lokalni akcioni za unapređenje položaja starijih lica za period od 2021-2025. godine
- Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja izbeglih, interno raseljenih lica i povratnika po readmisiji za period od 2021-2025. godine
- Lokalni Akcioni plan za socijalno uključivanje Roma na teritoriji grada Požarevca za period 2021-2023. godine
- Lokalni plan upravljanja otpadom
- Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom grada Požarevca za period od 2021-2025. godine
- Lokalni akcioni plan za mlade Grada Požarevca za period od 2021 – 2025. godine

Prema važećem LAP-u za Rome ciljevi su formulisani na sledeći način:

Opšti cilj LAP-a je: „Postići veću socijalnu uključenost Roma i Romkinja na teritoriji grada Požarevca kreiranjem i sprovođenjem specifičnih mera podrške u oblasti obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite, zapošljavanja i stanovanja“.

LAP ima pet posebnih ciljeva koji doprinose ostvarenju opšteg cilja, i to po jedan poseban cilj u svakoj od pet ključnih oblasti relevantnih za socijalno uključivanje romske nacionalne manjine - obrazovanje, zapošljavanje, stanovanje, zdravstvena i socijalna zaštita:

- Poseban cilj 1: Povećati uključenost i uspešan završetak predškolskog, osnovnog, srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja dece i mladih romske nacionalnosti i intenzivirati funkcionalno opismenjavanje odraslih Roma.

- Poseban cilj 2: Podići nivo zapošljivosti, zapošljavanje i ekonomsko osnaživanje, posebno Roma i Romkinja koji pripadaju kategorijama višestruko teže zapošljivih nezaposlenih lica.
- Poseban cilj 3: Proširiti i unaprediti socijalne usluge i poboljšati dostupnost informacija o pravima iz oblasti socijalne zaštite.
- Poseban cilj 4: Povećati obuhvat Roma i Romkinja preventivnim pregledima i poboljšati dostupnost usluga zdravstvene zaštite.
- Poseban cilj 5: Poboljšati kvalitet stanovanja pripadnika romske nacionalne manjine.

Usvojenim lokalnim akcionim planom su predviđena finansijska sredstva i izvori finansiranja za pojedine mere i aktivnosti po specifičnim ciljevima. Ukupna vrednost ovog Akcionog plana za period od 2021-2023. godine iznosi 179.070.000,00 dinara, od čega se iz budžeta grada Požarevca izdvaja 38.950.000,00 dinara, a iz ostalih izvora (od resornih ministarstava i iz donatorskih sredstava) 140.120.000,00 dinara. Lokalni normativno-pravni akti u vezi pojedinih socijalnih davanja i usluga, posebno kada je u pitanju Odluka o uslugama iz oblasti socijalne zaštite, odnosno Odluka o finansijskoj podršci porodici sa decom, su presudni sa aspekta romske populacije i korišćenja tih davanja i korišćenja usluga. Podataka o broju romskih korisnika usluga, prava i davanja prema aktima na nivou lokalne zajednice, gradska opština nema (pošto korisnici nemaju obavezu izjašnjavanja o nacionalnoj pripadnosti).

2.4.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Gradska opština Kostolac (kao i grad Požarevac) primenjuju programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Urođnjeni indikatori i ciljne vrednosti su zastupljeni u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita, odnosno u programu 14 – Razvoj sporta i omladine. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija obavlja konsultacije sa svim organizacionim jedinicama – direktnim i indirektnim korisnicima lokalnog budžeta i sastavlja nacrt budžeta, odnosno organizacione jedinice, a korisnici javnih sredstava iskazuju potrebe za budžetskim sredstvima putem dostavljanja finansijskog plana sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu uniformnih ciljeva i indikatora. Gradska opština Kostolac svake godine sprovodi javnu raspravu o celokupnom budžetu. Poziv se na zvaničnoj internet prezentaciji uprave objavljuje i obaveštavaju se građani, udruženja, pravna lica sa teritorije GO Kostolac, sredstva javnog informisanja i drugi zainteresovani subjekti da se upoznaju sa tekstom nacrta Odluke o budžetu, i da daju predloge, sugestije i komentare. Takođe, u pozivu se utvrđuje datum, vreme i mesto održavanja javne rasprave (javna rasprava se uvek održava u prostorijama GO Kostolac i obezbeđeni su tehnička podrška i materijal za javnu raspravu). Javna rasprava se održava u periodu između dostavljanja nacrta odluke o budžetu i dostavljanja predloga odluke o budžetu. Nakon održane javne rasprave sačinjava se Zapisnik koji se, kao i poziv i nacrt budžeta, objavljuje na internet stranici Gradske opštine Kostolac i oglasnoj tabli GO Kostolac. Prema izgledu usvojene i objavljene odluke o budžetu nije moguće identifikovati vrstu i vrednost rashoda namenjenih romskoj nacionalnoj zajednici, a od strane GO Kostolac nisu primljeni podaci za vršenje finansijske analize, niti je prema raspoloživim podacima sa zvanične internet prezentacije GO bilo izvodljivo uraditi procene.

2.4.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Finansiranje projekata i/ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa OCD vrši se objavljivanjem javnog konkursa za finansiranje ili sufinansiranje programa udruženja koja su od javnog interesa za Grad Požarevac i Gradsku opštinu Kostolac, oblast Zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava, sa jedne strane, odnosno objavljivanje konkursa za realizaciju LAP-a za Rome, sa druge strane. Ocenjivanje i odabir projekata, koji će biti finansirani, vrši se na osnovu Pravilnika o kriterijumima i uslovima za izbor programa i projekata koji su od javnog interesa za Grad Požarevac.

Najznačajnije projekte romskih civilnih organizacija koji su podržani budžetskim sredstvima pokazuje naredni tabelarni prikaz:

u dinarima

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	„Udruženje Roma Kenan“	„Unapređenje uslova stanovanja u romskim naseljima na teritoriji GO Kostolac“	Dodela paketa građevinskog materijala	1.000.000,00
2020	Udruženje „Kreativni Romi“	„Individualna rešenja za adaptaciju kupatila“	Dodela paketa građevinskog materijala“	250.000,00
2020	Romsko udruženje „Ruž“, Braničevskog okruga	„Rani brakovi nisu deo romske kulture i tradicije“	Rani brakovi, zdravstvena zaštita	250.000,00
2020	Udruženje građana EURO ROMI	„Nabavka humanitarnih paketa sa hranom za romske porodice u Kostolcu“	Humanitarni programi	250.000,00
2020	Udruženje Roma „Kenan“	„Nabavka humanitarnih paketa sa higijenskim proizvodima za romske porodice u Kostolcu“	Humanitarni programi	250.000,00
2021	Udruženje Roma „Kenan“ Kostolac	„Mere podrške za osnaživanje socijalno ugroženih porodica na teritoriji GO Kostolac“	Humanitarni programi	981.000,00
				981.000,00

2021	„Udruženje Euro Romi“ Kostolac“	„Škola za sve“	Obrazovni programi	984.000,00
2021	„Udruženje Kreativni Romi“ Kostolac	„Pobedimo siromaštvo“	Dodela paketa građevinskog materijala	960.000,00
2021	„Udruženje Kreativni Romi“ Kostolac	„Obeležavanje svetskog dana Roma 2022“	Kulturni programi	150.000,00
2021	„Udruženje Kreativni Romi“ Kostolac	„Ublažimo siromaštvo 2022“	Sanacija posledica pandemije COVID Dodelom alata za dohodovne aktivnosti	240.000,00
2021	Udruženje Roma „Kenan“	„Sportom do zdravlja“	Sportski programi	240.000,00
2021	Udruženje EURO ROMI	Rad Koordinatora za romska pitanja	Zapošljavanje	600.000,00
2021	Udruženje Roma Kenan	Rad Kancelarije za romska pitanja GO Kostolac	Zapošljavanje, tekući troškovi	650.000,00

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada Požarevca i GO Kostolac i isti funkcionise prema usvojenom operativnom planu (izrađen za godine 2019., 2020. i 2021.) i aktivnosti se finansiraju posebno iz budžeta grada Požarevca, godišnje u iznosu od 490 hiljada dinara.

Na teritoriji Grada Požarevca, angažovan je jedan pedagoški asistent i to u OŠ „Jovan Cvijić“ u Kostolcu. Školu pohađa oko 400 dece romske nacionalnosti što predstavlja trećinu svih učenika škole. Obzirom da u školama u Požarevcu postoji veliki broj romskih učenika potrebno je angažovati veći broj pedagoških asistenata na teritoriji Grada Požarevca i GO Kostolac. Pored toga, na teritoriji grada Požarevca angažovane su dve zdravstvene medijatorke (jedna u DZ u Požarevcu i jedna u ambulanti DZ u Kostolcu). Kada je u pitanju zapošljavanje, mere aktivne politike zapošljavanja, grad Požarevac je treći put dobio finansijska sredstva kroz Program nemačke razvojne saradnje „Inkluzija Roma i drugih marginalizovanih grupa u Srbiji“- Inicijativa za inkluziju 3. Projekat podrazumeva unapređenje položaja marginalizovanih grupa i nacionalnih manjina kroz pomoć u pokretanju sopstvenog posla, zapošljavanju, organizovanju stručnih kurseva i obuka po ličnom izboru. Najveći broj korisnika pomoći u opremi i pohađanja obuka je iz Kostolca.

Finansijska sredstva za realizaciju mera i aktivnosti LAP za socijalno uključivanje Roma su povećana sa 3.500.000,00 na 5.000.000,00 dinara na godišnjem nivou.

Budžetska linija ROMACTED je od 2021. godine povećana sa 600.000,00 dinara na 1.000.000,00 dinara.

2.4.4 Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci o odluci o budžetu, odnosno usvojenih odluka o završnom računu budžeta lokalne vlasti. Podaci za potrebe analize po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka preuzeti su iz završnog računa budžeta gradske opštine za period 2020-2021. godine i dostavljenih podataka prema sledećem:

u 000 dinara

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	/	/	/	/
2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	81.568	66,89	102.098	35,19
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	/	/	/	/
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	/	/	/	/
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	/	/	/	/
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	/	/	/	/
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	90	0,05	44	0,02
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	14.815	7,79	86.514	29,82
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	1.419	0,75	/	/
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	/	/	/	/
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	50.978	26,80	62.940	21,69
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	16.488	8,67	19.039	6,56
9	Obrazovanje (šifra 9) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	/	/	/	/

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta GO Kostolac prema izvorima finansiranja kapitalnih izdataka pokazuje sledeće podatke (realizacija planiranih kapitalnih rashoda iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta GO je značajno povećana u 2021. godini, zahvaljujući drugim izvorima finansiranja istih):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2020	168.908	104.923	63.985	46.015	7.555	38.460
2021	214.885	69.269	145.616	110.971	21.133	89.838

Ostali vidovi prikazivanja kapaciteta gradske opštine, zbog činjenice da Gradska opština Kostolac sve svoje prihode dobija kao transferna sredstva iz budžeta grada Požarevca na kontima prihoda 733157 i 733253, nisu relevantni za uporednu analizu.

2.4.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta

Probleme i/ili prepreke u procesu realizacije prioriteta Gradska opština Kostolac je formirala u vidu dugačkih procedura (objavljivanje tendera, žalbe na rešenja, nerešeni imovinsko pravni odnosi...) i užih nadležnosti koje ima kao gradska opština u odnosu na Grad Požarevac, na nedovoljan iznos sredstva u budžetu GO Kostolac, kao i udaljenost nadležnih institucija i javnih servisa.

Najveći rezultat programa ROMACTED, GO Kostolac vidi u zajedništvu koje je ostvareno među predstavnicima romske nacionalnosti. U tome da su prioriteti koje definišu, u stvari realni problemi većine stanovnika u romskim naseljima, ali i problemi koji su lako rešivi. Skoro uvek je posmatrana zajednica, a ne problemi i potrebe pojedinaca, kao ni lična korist. Ostvarena je i unapređena saradnja sa JLS i lokalnim institucijama, i Romi su prepoznati kao partneri u rešavanju problema građana. Mnogi članovi LAG su kroz česte sastanke i kroz realizovane obuke, naučili na koji način funkcioniše lokalna samouprava i druge institucije, kao i na koji način se obratiti i zahtevati ostvarivanje određenih prava. Takođe, postali su svesni i svojih obaveza i odgovornosti.

Od 2021. godine sredstva u budžetu GO Kostolac za realizaciju mera u okviru ROMACTED programa su povećana na 1.000.000,00 dinara, i u planu je da u 2023. godini nivo ovih sredstava bude još više povećan. Nastavljena je saradnja sa javnim institucijama u rešavanju prioriteta koji su definisani u prethodnom periodu, a prioriteti koji ne zahtevaju previše vremena i finansijskih sredstava se rešavaju kroz dobru međusektorsku saradnju.

2.4.6. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa ROMACTED

U proteklom periodu od dve godine nije se izmenila situacija oko zapošljavanja romskog koordinatora u slučaju GO Kostolac i Grada Požarevca, ali je donet veći broj dokumenata javnih politika od posebnog značaja za romsku populaciju na teritoriji grada i gradske opštine. Predmetni dokumenti su, pre svega, Lokalni akcioni plan za socijalno uključivanje Roma na teritoriji grada Požarevca za period od 2021-2023. godine, zatim Lokalni akcioni za unapređenje položaja starijih lica za period od 2021-2025. godine, Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja osoba sa invaliditetom grada Požarevca za period od 2021-2025.

godine i Lokalni akcioni plan za mlade Grada Požarevca za period od 2021 – 2025. godine. LAP-om za inkluziju Roma su utvrđeni novi posebni ciljevi, koji treba da budu realizovani u trogodišnjem periodu na koji se akcioni plan odnosi.

U delu pripreme i donošenja budžeta grada i gradske opštine došlo je do unapređenja rodno odgovornog budžetiranja, sa jedne strane, odnosno unapređen je proces javne rasprave o nacrtu budžeta, sa druge strane. Nastavljena je praksa pružanja finansijske podrške projektima i programima koje realizuju romska udruženja građana, a takođe nastavljena je i praksa podsticaja zapošljavanju kroz finansijsku podršku iz donatorskih izvora. U odnosu na prethodne godine, povećano je učešće realizovanih kapitalnih investicija u odnosu na ukupne rashode i izdatke budžeta GO Kostolac.

2.5. GRAD PROKUPLJE

2.5.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

U proteklom periodu, nakon završetka prve faze ROMACTED programa u gradu Prokuplju nije se izmenila situacija oko zapošljavanja romskog koordinatora. Radno mesto za koordinatora je sistematizovano u okviru pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Gradskoj upravi grada Prokuplja, ali lice zaduženo za ove poslove nije zaposleno u GU. U nadležnom Centru za socijalni rad grad finansira 3 zaposlenih radi priznavanja prava koja potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa i godišnje obezbeđuje budžetska sredstva za rad Centra u iznosu od 8-10 miliona dinara. Broj organizacija civilnog društva na teritoriji grada, koje zastupaju interese romskog stanovništva je 2 i to: Dom Carina i Društvo Roma.

Plan razvoja grada na period od 2022-2028. godine je u postupku usvajanja, dok je važenje dokumenta javne politike u vidu LAP-a za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u gradu Prokuplju istekao, i nije se pristupilo izradi novog akcionog plana.

Po pitanju lokalnih normativno-pravnih akata u gradu Prokuplju donete su sledeće odluke, a prema kojim su Romi i Romkinje potencijalni korisnici davanja i/ili usluga: Odluka o socijalnoj zaštiti i Odluka o dodeli novčanih nagrada i sredstava za podsticanje obrazovanja i usavršavanja talentovanih učenika i studenata u opštini Prokuplje. Takođe, bitnu ulogu u delu socijalnog uključivanja romske populacije ima Lokalni akcioni plan za mlade sa periodom važenja od 2019-2025. godine. Grad ne raspolaže podacima o broju romskih korisnika sredstava i usluge prema predmetnim aktima.

2.5.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Grad Prokuplje primenjuje programsko budžetiranje, ali nedovoljno sprovodi plan za postupno uvođenje rodno odgovornog budžetiranja, „zbog drugih prioriteta“. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija obavlja konsultacije sa svim organizacionim jedinicama – direktnim i indirektnim korisnicima lokalnog budžeta i sastavlja nacrt budžeta, odnosno korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu specifičnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije. Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja, poziv za javnu raspravu se objavljuje u medijima i zakaže se datum rasprave o nacrtu budžeta grada. Romska

nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta grada preko svojih organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romskog stanovništva, odnosno dostavljanjem predloga za finansiranje pre/tokom izrade nacrtu budžeta.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnog računa grada može se predstaviti na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2017	1.697.340.549,00	1.415.582.017,00	83,4 %
2018	1.612.743.436,00	1.359.102.845,57	84,3 %
2019	1.594.877.061,00	1.298.524.764,40	81,5 %
2020	1.748.186.230,00	1.379.451.442,55	78,9 %
2021	2.036.458.458,00	1.663.033.406,98	81,7 %

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema usvojenim završnim računima budžeta za period od 2019-2021. godine predstavljani su u sledećim programskim aktivnostima:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godina		
		2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	28.000	18.221	37.170
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	-	-	104
0003	Dnevne usluge u zajednici	-	-	5.591
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	-	-	-
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	-	-	-
0006	Podrška deci i porodici sa decom	16.500	-	-
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	-	-	-
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	-	-	3.073
	Ukupno:	44.500	18.221	45.939

Prema završnom računu budžeta grada Prokuplja izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita prema sledećem:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine		
		2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	13.000	/	/
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	/	/	/
	Ukupno:	13.000	/	/

dok nisu planirani niti izvršeni rashodi u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja (u vremenskom periodu analize od 2019-2021. godine) za potrebe unapređenja sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa, niti za unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina.

2.5.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Na zvaničnoj internet prezentaciji grada Prokuplja objavljuju se konkursi za finansiranje organizacija civilnog društva. Nakon podnošenja projektnih ideja od strane organizacija, komisija vrednuje i ocenjuje pristigle projekte i bira one koji odgovaraju zahtevima konkursa i donosi se odluka o dodeli sredstava. Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada i isti funkcionise prema operativnom planu, ali se ne izdvajaju posebna budžetska sredstva za njegove aktivnosti. U Prokuplju broj angažovanih pedagoških asistenata zadovoljava normative, angažovano je ukupno 5 asistenata i jedan andragoški asistent. Grad i dalje ne učestvuje u finansiranju asistenta u predškolskoj ustanovi. U gradu Prokuplju se ne vrši stipendiranje studenata iz budžeta, odnosno ne finansiraju se posebne afirmativne mere za povećanje broja upisanih učenika u srednje škole. Zdravstvena medijatorica je angažovana i finansira se sredstvima Doma zdravlja (izvori RFZO). Kada je reč o merama aktivne politike zapošljavanja grad Prokuplje značajna sredstva izdvaja za sprovođenje mera stručne prakse (godišnje 24 miliona dinara – do 2019. godine), ali nisu poznati podaci o broju korisnika ove mere koji su romske nacionalnosti. Iznosi izdvajanja za mere zapošljavanja kroz javni rad i stručnu praksu su smanjeni – u 2020. godini 16 miliona dinara, dok u 2021. godini 8,8 miliona dinara.

Najznačajnije projekte romskih civilnih organizacija u budžetskim godinama 2020. i 2021. godine koji su bili podržani od strane JLS i visine dodeljenih sredstava po godinama pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020				
Ukupno:				
Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2021	Društvo Roma	Moja ekonomska budućnost		620.000,00
	Rom Carina	Dani kulture		650.000,00
Ukupno:				1.270.000,00

2.5.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci prema usvojenoj odluci o budžetu grada i odluke o završnom računu budžeta lokalne vlasti. Podaci za potrebe analize po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka iz budžeta grada Prokuplja preuzeti su iz

donete odluke o budžetu grada za 2019. godinu prema sledećem (dok za 2020. i 2021. godinu podaci nisu dostupni):

u 000 dinara

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupno planirana sredstva budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji za 2019. godinu
1	Socijalna zaštita (šifra 0), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	44.500
2	Opšte javne usluge (šifra 1), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	846.906
3	Javni red i bezbednost (šifra 3), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	5.655
4	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	20.000
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	22.800
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	-
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	157.560
5	Zaštita životne sredine (šifra 5), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	5.000
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	123.500
7	Zdravstvo (šifra 7), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	13.000
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	117.253
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	114.420
9	Obrazovanje (šifra 9), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	295.757
	Ukupno:	1.712.000

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita izgleda na sledeći način (pri čemu udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 16,92% od ukupnih rashoda i izdataka u periodu 2019-2021):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2019	1.446.848	316.458	24.000	1.763.305
2020	1.441.919	219.782	35.000	1.748.186
2021	1.579.913	391.141	0	1.974.054

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta grada Prokuplja prema izvorima finansiranja kapitalnih izdataka pokazuje sledeće podatke (realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 57,15 %):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
		2019	316.458		281.253	35.205
2020	282.267	/	/	177.727	143.426	34.301
2021	391.141	/	/	253.576	/	/

Realizovanu veličinu prihoda budžeta grada Prokuplja i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz (bez dostupnih podataka za 2021. godinu):

u 000 dinara

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2019	1.240.775	75.817	6,11 %
2020	895.772	143.426	16,01 %

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora grada Prokuplja za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2019	1.240.775	1.196.171	44.604	3,59 %
2020	1.259.315	1.196.905	62.410	4,96 %
* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina				

2.5.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta

Grad Prokuplje ističe problematiku nedostatka gotovih projekata za realizaciju i „neaktivnost“ romske zajednice na teritoriji grada. U budžetu grada nisu planirana sredstva za sprovođenje ROMACTED programa, ali je lokalna samouprava zauzela stav da će biti finansijski podržan svaki projekat koji se realizuje preko ROMACTED programa.

2.5.6. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa ROMACTED

U proteklom periodu od dve godine nije se izmenila situacija oko zapošljavanja romskog koordinatora u Gradskoj upravi, ali kroz izmenu i dopunu pravilnika o sistematizaciji radnih mesta uvedeno je radno mesto za koordinatora. Novi plan razvoja grada još uvek nije zvanično usvojen, a Lokalni akcioni plan za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u gradu Prokuplju je istekao i nije se pristupilo izradi novog plana. Nisu unapređene procedure za rodno odgovorno budžetiranje, ali realno izvršenje rashodne strane budžeta ukazuje na povećanje izvora finansiranja potrebnih rashoda i izdataka grada. Prošle godine su uvedene nove dnevne usluge u zajednici, kao i dodatne podrške osobama sa invaliditetom. Od 2020. godine mobilni tim za inkluziju funkcionise prema usvojenom godišnjem operativnom planu, broj angažovanih pedagoških asistenata je dostigao nivo od 5 i dodatno je angažovan i jedan andragoški asistent. Apsolutna vrednost izvršenih rashoda za kapitalne investicije se povećava u posmatranom trogodišnjem periodu, ali je procenat slobodnih sredstava za kapitalne investicije ipak na niskom nivou (3,6-5%) zbog veličine tekućih rashoda (klasa 4).

2.6. GRAD SUBOTICA

2.6.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

U gradu Subotici su angažovane dve osobe na poziciji „koordinator za inkluziju Roma“. Jedna osoba je angažovana od 2014. godine preko ugovora o delu, a druga osoba od 2016. godine preko ugovora o povremenim i privremenim poslovima. Njihova radna mesta nisu sistematizovana u Gradskoj upravi grada Subotica. U nadležnom Centru za socijalni rad grad finansira 13 zaposlenih radi priznavanja prava koja potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa. Broj organizacija civilnog društva na teritoriji grada, koje zastupaju interese romskog stanovništva je 2 i to: Edukativni centar Roma i Udruženje Roma Ači.

Za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u gradu Subotici izrađen je Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja Roma za period od 2017-2021. godine. Prema predmetnom LAP-u za Rome generalni opšti cilj je formulisan kao „Unapređenje položaja Roma i Romkinja na teritoriji grada Subotice i stvaranje uslova za veću uključenost u društvene tokove putem podrške u oblasti obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja, zdravstvene i socijalne zaštite“. Posebno su formulisani opšti ciljevi LAP-a za pojedine oblasti delovanja, odnosno u okviru tih oblasti i opštih ciljeva definisani su i specifični ciljevi (mere), a konačno i aktivnosti u okviru njih.

Opšti cilj LAP-a u oblasti obrazovanja - Obezbediti punu uključenost dece i mladih iz romske zajednice u kvalitetno predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, veći obuhvat Roma i Romkinja u studentskoj populaciji i pružanje podrške školovanju mladih i odraslih koji se nisu školovali ili su napustili školovanje, uz uvođenje delotvornih i efikasnih mehanizama za borbu protiv diskriminacije i ostvarivanje uslova za uživanje svih manjinskih prava za Rome i Romkinje u obrazovnom sistemu. Unapređenje položaja Roma i Romkinja na teritoriji grada Subotice i stvaranje uslova za veću uključenost u društvene tokove putem podrške u oblasti obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja, zdravstvene i socijalne zaštite.

Specifični ciljevi:

- 1) Povećati broj romske dece koja pohađaju celodnevni i poludnevni boravak i potpun obuhvat romske dece pripremnim predškolskim programom;
- 2) Povećati broj romske dece koja završavaju osnovnu školu;
- 3) Poboljšanje materijalnog i socijalnog položaja romskih učenika osnovnih, srednjih škola i studenata;
- 4) Uključivanje romske dece u srednjoškolsko obrazovanje i promovisanje značaja istog;
- 5) Obezbediti potpun obuhvat romske dece u obrazovni sistem povratnika iz zemalja EU;
- 6) Monitoring uspešnosti romske dece u obrazovnom sistemu na teritoriji Subotice.

Opšti cilj LAP u oblasti stanovanja - Unapređenje uslova stanovanja Roma u Subotici.

Specifični ciljevi:

- 1) Izgradnja infrastrukture u romskim naseljima;
- 2) Izgradnja igrališta za decu u uzrastu od 2 do 6 godina u romskim naseljima;
- 3) Kupovina/adaptacija/izgradnja stambenih objekata u romskim naseljima.

Opšti cilj LAP u oblasti zapošljavanja - Podsticati uključivanje radno sposobnih pripadnika romske nacionalne manjine na formalno tržište rada, podizati zapošljivost, zapošljavanje i ekonomsko osnaživanje, posebno Roma i Romkinja koji pripadaju kategorijama višestruko teže zapošljivih nezaposlenih lica.

Specifični ciljevi:

- 1) Povećanje broja Roma koji koriste usluge Nacionalne službe za zapošljavanje;
- 2) Povećanje informisanosti Roma o programima dokvalifikacije i prekvalifikacije i unapređenje kvalifikacija i kompetencija za povećanje konkurentnosti na tržištu rada;
- 3) Podsticanje razvoja preduzetništva kod Roma;
- 4) Zapošljavanje Roma kroz organizovanje javnih radova;
- 5) Prepoznavanje i značaj angažovanja romske populacije u sektoru sakupljanja sekundarnih sirovina;
- 6) Smanjenje diskriminacije prilikom zapošljavanja Roma/ Povećanje zaposlenosti Romkinja;
- 7) Podsticati zapošljavanje Roma i Romkinja u institucijama na lokalnom i nacionalnom nivou, u saglasnosti sa organima lokalnih samouprava i u skladu sa fiskalnim ograničenjima.

Opšti cilj LAP u oblasti zdravstvene zaštite – Unapređenje zdravstvenog stanja Roma na teritoriji Subotice
Specifični ciljevi:

- 1) Poboljšanje dostupnosti zdravstvene zaštite za romsku populaciju;
- 2) Poboljšanje položaja socijalno ugroženih Roma kroz pomoć u zdravstvenoj nezi i adekvatnom načinu ishrane;
- 3) Unapređenje higijensko - epidemioloških uslova u romskim naseljima u cilju sprečavanja nastanaka i širenja zaraznih i parazitarne bolesti.

Opšti cilj LAP za oblast socijalne zaštite - Unaprediti pristup uslugama socijalne zaštite i dostupnost novčanih davanja radi smanjenja siromaštva i povećanja socijalne uključenosti Roma i Romkinja u lokalnoj zajednici

Specifični ciljevi:

- 1) Jačati savetodavnu ulogu centra za socijalni rad u saradnji sa NVO, predškolskim i školskim ustanovama i raditi na intenzivnijem uključivanju korisnika, romske dece i mladih u lokalne usluge socijalne zaštite, sa posebnim naglaskom na deci bez roditeljskog staranja i unapređivanju programa podrške majkama;
- 2) Stvaranje uslova za veću uključenost Roma u sistem socijalne zaštite.

Predmetnim lokalnim akcionim planom nisu predviđena finansijska sredstva za realizaciju pojedinačnih aktivnosti, već samo u ukupnom iznosu od 8,2 miliona dinara, a praćenje realizacije plana vršilo je Mobilni tim za inkluziju Roma na teritoriji grada Subotice. Prema oceni nadležnih u Gradskoj upravi grada Subotice, stepen ostvarenja postavljenih ciljeva je poremećen vandrednim stanjem u zemlji, a sve aktivnosti se prate na terenu u kontinuitetu. Nije izrađen novi lokalni akcioni plan za unapređenje položaja Roma.

Lokalna normativno-pravna akta kojima se, između ostalog, obezbeđuju sredstva za socijalnu inkluziju Roma i Romkinja na teritoriji grada su: Odluka o ostvarivanju prava iz oblasti socijalne zaštite iz nadležnosti Grada Subotice, Odluka o stipendiranju učenika prvih razreda srednjih škola deficitarnih zanatskih zanimanja tehničke struke, Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja prava na plaćanje regresirane cene troškova boravka dece u Predškolskoj ustanovi „Naša radost“. Sva normativno-pravna akta se odnose na celokupno stanovništvo grada Subotice, te kroz izveštavanje nisu iskazani podaci i zastupljenost romskog stanovništva.

2.6.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Grad Subotica primenjuje programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu i sastavlja nacrt budžeta, odnosno obavlja konsultacije sa svim organizacionim jedinicama – direktnim i indirektnim korisnicima lokalnog budžeta i sastavlja nacrt budžeta, a korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aprocijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu specifičnih ciljeva i indikatora. Uveden je proces participativnog budžetiranja, počev od izrade nacrta Odluke o budžetu za 2021. godinu, kroz anketiranje građana o potrebnim projektima i prioritetima. Takođe, nacrt budžeta je upućen u javnu raspravu pre njegovog usvajanja, a romska nacionalna zajednica je bila uključena u proces planiranja budžeta grada preko svojih organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romskog stanovništva, koordinatora za inkluziju Roma i mobilnog tima.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnog računa grada je predstavljena u sledećoj tabeli:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	6.655.835.000	5.672.084.000	85,22%
2019	7.573.735.000	6.410.070.000	84,64%
2020	7.803.884.000	6.596.161.000	84,52%
2021	7.561.333.000	6.770.470.000	89,54%

Planirani rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema usvojenom budžetu za period od 2018-2021. godine izvršeni su u sledećim programskim aktivnostima i vrednostima:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	123.534.987,76	115.363.848,78	85.940.545,18	88.243.849,81
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	2.511.549,30	4.230.238,51	5.154.383,57	5.752.273,72
0003	Dnevne usluge u zajednici	7.208.194,17	8.611.172,95	9.689.326,53	13.685.967,82
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	27.582.279,28	28.583.868,88	68.973.795,94	66.568.049,09

0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	31.672.484,64	31.672.978,26	31.486.402,00	35.708.128,64
0006	Podrška deci i porodici sa decom	13.387.553,67	14.109.226,51	10.405.466,92	13.832.885,58
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	28.671.665,56	22.232.733,50	21.738.269,75	19.925.855,00
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	47.351.343,74	49.364.884,27	55.175.512,41	58.534.964,71

Budžetom grada Subotice izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita prema sledećem:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	149.829,13	178.231,53	-	179.942,82
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	163.901,97	337.357,13	1.658.832,92	127.819.664,25

U programu 13 – Razvoj kulture i informisanja za potrebe unapređenja sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa, odnosno za unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina izvršeni su sledeći rashodi:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	2.660.000,00	2.660.000,00	2.660.000,00	7.550.000,00
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	-	-	-	-
Ukupno:		2.660.000,00	2.660.000,00	2.660.000,00	7.550.000,00

a od toga su za finansiranje Romskih kulturnih OCD izdvojena sledeća sredstva:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	110.000,00	110.000,00	-	-
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	-	-	-	-
Ukupno:		110.000,00	110.000,00	-	-

U posebnom delu dostavljenih podataka o izvršenim rashodima, konstatovano je da je vršeno štampanje knjige Bajki sa Izdavačko-štamarskom preduzećem Rromane pustika-Romske knjige d.o.o. Subotica, dok je za veće romske kulture Roma „Ači“ odobreno je 20 hiljada dinara putem konkursa za oblast kulture.

2.6.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Grad Subotica objavljuje javni konkurs za dodelu sredstava organizacijama civilnog društva svake godine, a po važećem Pravilniku imenovana komisija ocenjuje i određuje iznos sredstava za programe. Najznačajnije projekte romskih civilnih organizacija u budžetskim 2020. i 2021. godini prikazuju naredne tabele:

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	Udruženje Roma „Ači“	ROMACTED	Obazovanje – kultura	72.250,60
2020	Edukativni centar Roma	Interkulturalizam i antidiskriminacija	Obrazovanje	183.340,90
Ukupno:				255.591,50

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2021	Edukativni centar Roma	Interkulturalizam i antidiskriminacija	Obrazovanje	79.670,04
Ukupno:				79.670,04

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada i isti funkcioniše prema usvojenom operativnom planu, koji nema definisan budžet za svoje delovanje (grad obezbeđuje gorivo za potrebe službenog vozila mobilnog tima). Povećan je broj pedagoških asistenata od 2020. godine, kada je angažovano ukupno 6 pedagoških asistenata, njih 4 u osnovnim školama i 2 u predškolskoj ustanovi. Prema proceni nadležnih iz Gradske uprave bilo bi potrebno angažovati još 2 pedagoška asistenta. U gradu Subotici se ne vrši posebna podrška učenika, romskih đaka iz budžeta, a uslovi iz javnog poziva su isti za sve učenike. Iz budžeta grada se ne finansiraju afirmativne mere i akcije kojim bi se značajno povećao upis učenika pripadnika romske nacionalne manjine u srednje škole. U gradu je angažovana zdravstvena medijatorica u lokalnoj zdravstvenoj ustanovi, bez posebno izdvojenih sredstava iz budžeta grada za njeno angažovanje. Po pitanju prakse dodeljivanja sredstava iz budžeta grada navedeno je da se od 2017. godine izdvajaju sredstva za sufinansiranje projekata za stanovanje, kao i sredstva za pribavljanje udžbenika namenjenih romskoj deci.

U 2021. godini su bila planirana sredstva u iznosu od 10.000.000,00 dinara za podsticaj zapošljavanja, kroz realizaciju sledećih mera: javni radovi, samozapošljavanje i zapošljavanje nezaposlenih iz kategorije teže zapošljivih. Učešćem na konkursu Nacionalne službe za zapošljavanje, obezbeđena su dodatna sredstva u iznosu od 4.800.000,00 dinara za realizaciju mere samozapošljavanja i za zapošljavanje nezaposlenih iz kategorije teže zapošljivih. Nakon uspešno sprovedenih javnih poziva za realizaciju navedenih mera, program je uspešno realizovan i izvršeni su planirani rashodi. Mere lokalne politike zapošljavanja su utvrđene uvažavajući smernice i preporuke evropske politike zapošljavanja, pokazatelje stanja i kretanja

na tržištu rada Subotice, kao i rezultate prethodno sprovedenih aktivnosti i nalaze procena. Korisnici ovih mera su bili i Romi sa teritorije grada Subotice.

2.6.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci o osnovnoj odluci o budžetu koja se usvaja krajem godine za narednu godinu (bez rebalansa u toku godine), odnosno usvojena odluka o završnom računu budžeta lokalne vlasti. Podaci za potrebe analize po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka preuzeti su iz završnog računa budžeta grada Subotice za period od 2019-2021. godine prema sledećem:

u 000 dinara						
Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta grada po funkcionalnoj klasifikaciji za 2019. godinu	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	528.778	887.671	14,65	620.722	10,22
2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	1.355.732	1.164.804	19,22	1.105.728	18,20
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	11.528	-	-	-	-
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	225.824	14.569	0,24	76.999	1,27
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	40.000	52.859	0,87	41.027	0,68
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	628.000	725.015	11,96	727.434	11,98
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	332.000	61.220	1,01	66.310	1,09
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	111.569	150.469	2,48	482.384	7,94
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	637.737	663.818	10,95	752.209	12,38
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	13.619	20.978	0,35	141.269	2,33
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	102.948	94.407	1,56	100.173	1,65

8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	1.036.594	1.047.751	17,29	630.695	10,38
9	Obrazovanje (šifra 9), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	1.217.632	1.176.708	19,42	1.328.937	21,88

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita predstavljen je na sledeći način (pri čemu je prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 22,7% od ukupnih planiranih rashoda i izdataka u periodu od 2019-2021. godine):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2019	5.139.109	1.554.964	618.350	7.312.423
2020	5.327.218	2.113.240	363.426	7.803.884
2021	5.762.914	1.450.041	224.478	7.437.433

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta grada Subotice prema izvorima finansiranja kapitalnih izdataka pokazuje sledeće podatke (realizacija planiranih kapitalnih rashoda iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta grada je drastično smanjena u 2021. godini – 33,15%, dok se veći deo ovih investicija finansira iz drugih izvora, namenskih transfera sa viših nivoa vlasti):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2019	1.554.964	754.964	800.000	1.290.055	290.055	1.000.000
2020	2.172.693	1.772.000	400.693	1.722.958	1.668.065	54.893
2021	1.450.041	462.913	987.128	1.244.432	412.604	831.828

Realizovanu veličinu prihoda budžeta grada Subotice i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

u 000 dinara

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2019	5.633.000	392.000	6,96 %
2020	5.643.520	1.668.065	29,55 %
2021	5.616.188	1.244.432	22,16 %

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora grada Subotice za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

u 000 dinara

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2019	5.633.000	4.558.354	1.075.000	19,08 %
2020	4.969.128	4.691.954	277.174	13,86%
2021	5.928.065	5.305.946	622.119	31,10%

* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina

2.6.5. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa ROMACTED

U proteklom periodu, grad Subotica je uveo sistem participativnog budžetiranja sa mogućnošću predlaganja različitih projekata koji treba da budu finansirani iz budžeta grada u narednim godinama. Na ovakav način otvarale su se nove mogućnosti za predlaganje projekata koji su prioritetni za romsko stanovništvo. Međutim, lokalni akcioni plan za socijalno uključivanje Roma je istekao 2021. godine i nisu preduzete mere za donošenje novog dokumenta javne politike u ovoj oblasti. Povećan je broj pedagoških asistenata sa 5 na 6, a uvedene su i posebne mere društvene brige za javno zdravlje u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita, gde je uključeno i romsko stanovništvo. Realizacija prihodne strane budžeta grada i planiranih odnosno ostvarenih kapitalnih projekata, kao i mogućnost sufinansiranja projekata iz vlastitih izvora, daje pozitivni signal za realizaciju prioritarnih projekata romskom stanovništvu.

2.7. OPŠTINA VRNJAČKA BANJA

2.7.1. *Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja*

Opština Vrnjačka Banja ne zapošljava romskog koordinatora, ali je isti imenovan rešenjem Skupštine opštine i radi po osnovu ugovora o delu. Na teritoriji opštine aktivno funkcionišu dve organizacije civilnog društva koje zastupaju interese romske nacionalne manjine: Udruženje Roma Gračac i Udruženje Korteks.

Opština Vrnjačka Banja trenutno raspolaže sa određenim brojem planskih dokumenata i to:

- Lokalni antikorupcijski plan opštine Vrnjačka Banja za period od 2019-2022. godine
- Stambena strategija za period od 2019-2029. godine
- Plan javnog zdravlja za period od 2019-2029. godine
- Strategija upravljanja rizicima
- Program razvoja turizma i međuopštinsko partnerstvo za period od 2012-2022. godine
- LAP za Rome za period od 2019-2021. godine, istekao prošle godine i nisu započeti koraci na izradi novog akcionog plana,
- Započeta je izrada novog Plana razvoja opštine i Plana razvoja turizma.

Iz aspekta normativno-pravnog uređenja oblasti socijalne i dečije zaštite i podrške romskim porodicama važno je naglasiti donetu Odluku o finansijskoj podršci porodici sa decom na teritoriji opštine Vrnjačka Banja, kojom se obezbeđuju prava na jednokratnu novčanu pomoć za rođenje deteta, na finansijsku pomoć porodici porodilje bez stalnog zaposlenja, na subvencionisanje prevoza dece koja pohađaju vrtiće, osnovne i srednje škole na teritoriji opštine Vrnjačka Banja i na teritoriji susedne opštine Trstenik i grada Kraljeva, na pomoć u školovanju darovite dece, na subvencionisanje troškova vantelesne oplodnje, na finansijsku podršku porodici sa decom koja su po redosledu rođenja treća ili narednorodena u porodici, a pohađaju pripremni predškolski program ili osnovnu školu, na subvencionisanje smeštaja dece u Predškolsku ustanovu "Radost" i na subvencionisanje troškova opremanja dece za polazak u prvi razred osnovne škole.

2.7.2. *Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima*

Opština Vrnjačka Banja primenjuje programsko budžetiranje, a rodno odgovorno budžetiranje je takođe unapređeno kroz donete planove postupnog uvođenja takvog budžetiranja. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu, nakon čega sastavlja nacrt budžeta, odnosno korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu specifičnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije. Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja (javna rasprava je regulisana skupštinskom odlukom), ali nisu poznate informacije o tome kako je romska nacionalna zajednica uključena u proces planiranja budžeta opštine i da li su transparentni pojedini planirani rashodi koji su namenjeni romskoj populaciji.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz Odluke o budžetu i završnih računa opštine u periodu od 2019. do 2021. godine izgleda kao u sledećoj tabeli:

u 000 dinara

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2019	1.317.583	1.287.991	97,75 %
2020	1.670.546	1.203.882	72,06 %
2021	1.779.489	1.471.549	82,70 %

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima budžeta opštine od 2019-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godina		
		2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	18.638	29.139	41.626
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	/	/	/
0003	Dnevne usluge u zajednici	/	/	/
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	/	/	/
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	3.000	9.464	9.960
0006	Podrška deci i porodici sa decom	39.200	22.058	34.874
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	300	116	717
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	4.100	1.772	2.937
	Ukupno:	65.238	62.549	90.114

Budžetom opštine Vrnjačka Banja izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita kao u sledećem prikazu:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine		
		2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	11.000	15.614	12.840
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	130	/	/
	Ukupno:	11.130	15.614	12.840

Izvršeni rashodi u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja za potrebe unapređenja sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa, bez jasnih pokazatelja da su sredstva namenjena romskoj populaciji, predstavljeni su kroz naredni tabelarni prikaz:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine		
		2019	2020	2021
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	200	95	200
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	/	/	/
Ukupno:		200		

2.7.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Prema normativnim aktima opštine Vrnjačka Banja raspisuje se Konkurs za finansiranje i sufinansiranje programa od javnog interesa koje realizuju udruženja. Sam mehanizam konkurisanja definisan je Odlukom o postupku dodele i kontrole korišćenja sredstava za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje i sufinansiranje Programa od javnog interesa koje realizuju udruženja⁵.

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Ukupna vrednost projekta	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	KORTEKS, partner	TO BE ROMA	14.000 USD	3.000 USD
Ukupno:				3.000 USD

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane opštine i isti funkcioniše prema usvojenom operativnom planu, bez posebno izdvojenih sredstava iz budžeta za njegovo funkcionisanje. U Vrnjačkoj Banji je angažovan dovoljan broj pedagoških asistenata, dok zdravstvena medijatorica nije angažovana u lokalnom Domu zdravlja.

Po pitanju lokalnih mera politike zapošljavanja opština Vrnjačka Banja je uvela inovativnu meru pod nazivom „Obuka-praksa-posao“ za Rome iz Vrnjačke Banje. Projekat je usmeren na poboljšanje zapošljivosti romske populacije u Vrnjačkoj Banji i jačanje kapaciteta lokalnih vlasti za primenu inovativnih mera za podršku njihovom zapošljavanju. Romska populacija u ovoj opštini broji oko 400 osoba i živi u veoma teškim uslovima. Više od 95% njih je nezaposleno i živi od socijalne pomoći ili sakupljanja sekundarnih sirovina. Projekat je usmeren na pilotiranje inovativne mere za podršku zapošljavanju Roma „Obuka-praksa-posao“, koja će uključivati teorijsku i praktičnu obuku za obavljanje zanimanja u sektorima obrade metala, proizvodnje papirne i kartonske ambalaže i usluga, kao i tromesečnu plaćenu praksu. 40 Roma učestvuje u programu obuke, dok je od tog broja 24 najuspešnijih pohađa praksu. Polaznici su dobili

⁵ „Službeni list opštine Vrnjačka Banja“ br. 42/19

i mentorsku, kao i psiho-socijalnu podršku, kako bi što uspješnije završili Program. Preduzeća koja učestvuju u ovom programu, dobila su subvenciju u vidu opreme za obuku polaznika. Program se odvija u dva kruga i nakon svakog kruga se organizuje evaluacija mere sa stanovišta efikasnosti organizovanja, efektivnosti i povećanja zapošljivosti ciljane populacije. Projektom su predviđene i redovne konsultacije sa ključnim zainteresovanim stranama (lokalna samouprava, biznis zajednica, sektor civilnog društva), kao i medijska kampanja usmerena na širu javnost, kako bi se obezbedila ključna podrška za institucionalizaciju ove mere i time punu održivost rezultata projekta.

Nakon ove inovativne mere, lokalna politika zapošljavanja se realizuje preko programa Kancelarije za mlade i godišnjeg Lokalnog akcionog plana zapošljavanja.

2.7.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci o osnovnoj odluci o budžetu koja se usvaja krajem godine za narednu godinu (bez rebalansa u toku godine), odnosno usvojena odluka o završnom računu budžeta lokalne vlasti. Podaci za potrebe analize po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka preuzeti su iz završnog računa budžeta opštine Vrnjačka Banja za period od 2020-2021. godine i dobijenih podataka od organa uprave (dok za 2019. godinu, prema osnovnoj analizi nisu bili dostupni podaci za ocenu kapaciteta JLS), i predstavljeni su u narednoj tabeli:

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	62.079.134	5,4	92.758.247	6,3
2	Opšte javne usluge (šifra 1), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	413.834.278	36,1	476.250.196	32,3
3	Javni red i bezbednost (šifra 3), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	/	/	/	/
4	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	/	/	/	/
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	7.500.000	0,7	11.620.897	0,8
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	2.224.703	0,2	2.538.517	0,2
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	122.140.865	10,6	215.973.515	14,6
5	Zaštita životne sredine (šifra 5), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	66.468	0,0	63.197.004	4,3

6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	204.078.930	17,8	164.224.636	11,1
7	Zdravstvo (šifra 7), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	16.328.160	1,4	14.427.305	1,0
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	63.812.258	5,6	93.372.244	6,3
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	66.177.908	5,8	91.983.160	6,2
9	Obrazovanje (šifra 9), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	189.258.987	16,5	219.546.652	14,9
Ukupno:		1.147.501.691	100,00	1.442.955.378	100,00

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita izražen je na sledeći način (pri čemu je prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 14,3% od ukupnih planiranih rashoda i izdataka za period 2020-2021. godina):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2020	1.401.453.000	270.149.060	94.345.000	1.765.947.060
2021	1.407.211.047	235.339.990	136.938.000	1.779.489.037

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta opštine prema izvorima finansiranja kapitalnih izdataka pokazuje sledeće podatke (prosečna realizacija planiranih kapitalnih rashoda iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta opštine iznosi 78,33 %, što je izuzetno visoko u odnosu na većinu JLS u Srbiji, a manji deo ovih investicija se finansira iz drugih izvora, namenskih transfera sa viših nivoa vlasti):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2020	270.149.060	218.301.000	51.848.060	147.499.456	112.978.139	34.521.317
2021	235.339.990	200.200.000	35.139.990	171.443.946	136.865.712	34.578.234

Realizovanu veličinu prihoda budžeta opštine Vrnjačka Banja i izvršene kapitalne izdatke iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2020	936.089.169	112.978.139	12,1%
2021	1.291.576.600	136.865.712	10,6%

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora opštine za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2020	1.039.904.253	972.946.864	66.957.389	6,4%
2021	1.440.391.682	1.151.442.765	288.948.917	20,1%
* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina				

2.7.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta

Najveći problem na početku I faze ROMACTED programa je bio „kako zajednici objasniti metodologiju programa“, što su kasnije u procesu sprovođenja, sama zajednica uvidela. Velikih problema i izazova nije bilo, jer je zajednica izlistala kratkoročne prioritete koji ne iziskuju velika finansijska ulaganja, tako da je opština vrlo lako rešila izlistane prioritete. Najveći izazovi su se odnosile na velike investicije za koje opština nije imala dovoljno finansijskih sredstava. Određeni broj kompleksnijih projekata, važnih za romsko stanovništvo, realizovanje projektnim finansiranjem uz participaciju opštine, koja nikada nije odbila da participira sopstvenim učešćem, iako su nekada ti iznosi participacije bili dosta visoki.

Zajednički Akcioni plan učesnika I faze ROMACTED programa nije usvojen, nisu započeti projekti za rešavanje problema koji iziskuju veću finansijsku podršku. Što se tiče utvrđenih prioriteta koji ne zahtevaju velika finansijska ulaganja, rešavanje istih je započeto na nivou lokalnih institucija i ustanova.

- Inicijativa romske zastave na zgradi Opštinske uprave je nastavljena.
- Inicijativa dodele jednokratnih pomoći u iznosu od 10.000 RSD romskim maturantima je nastavljena u cilju pomoći učenicima u pripremi maturalne večeri.

2.7.6. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa ROMACTED

U prethodnom periodu, nakon završetka I faze ROMACTED programa imenovan je romski koordinator za opštinu Vrnjačka Banja, rešenjem Skupštine opštine, mada njegov radnopravni status nije rešen. Donet je novi Plan razvoja grada, ali je Lokalni akcioni plan za Rome istekao. Unapređen je postupak budžetiranja u opštini donošenjem planova postupnog uvođenja rodno odgovornog budžetiranja, sa jedne strane, i normativno-pravno je regulisan postupak javne rasprave o nacrtu budžeta, koji se sprovodi radi participacije šire javnosti, sa druge strane. Od 2021. budžetske godine izdvajanja za socijalnu i dečiju zaštitu su značajno povećana, te porast rashoda za konkretna davanja i usluge kroz program 11 iznosi čak +30% u odnosu na prethodne godine. Formiran je mobilni tim za inkluziju Roma uz donošenje godišnjeg operativnog plana za implementaciju, ali bez posebno izdvojenih sredstava budžeta za njegovo delovanje. Realizacija kapitalnih izdataka iz budžeta opštine se realizuje većim delom iz svojih izvornih i ustupljenih prihoda, odnosno nenamenskog transfera, a udeo slobodnih novčanih sredstava za investicije je povećan na 20% u odnosu na ukupne prihode i primanja (bez namenskih transfera) u 2021. godini.

2.8. GRAD ZAJEČAR

2.8.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Grad Zaječar ne zapošljava romskog koordinatora, odnosno radno mesto za koordinatora nije sistematizovano u Gradskoj upravi grada Zaječara. Poslove koordinator za romska pitanja obavlja lice, koje nije u radnom odnosu pri GU. U nadležnom Centru za socijalni rad grad finansira 28 zaposlenih radi priznavanja prava koje potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa. Godišnji iznos finansiranja funkcionisanja Centra iznosi 26-27,2 miliona dinara. Broj organizacija civilnog društva na teritoriji grada, koje zastupaju interese romskog stanovništva je 1 – Udruženje društva Roma Zaječar.

Grad raspolaze sa većim brojem dokumenata javnih politika i to:

1. Plan razvoja grada Zaječara za period od 2021-2027. godine
2. Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost za period od 2021-2024. godine
3. Lokalni akcioni plan za Rome grada Zaječara za period od 2021-2023. godine
4. Lokalni akcioni plan za mlade u gradu Zaječaru za period od 2018-2022. godine
5. Lokalni antikorupcijski plan grada Zaječara za period od 2019- 2022. godine
6. Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja žena i rodne ravnopravnosti grada Zaječara za period od 2021-2024. godine

Opšti cilj Lokalnog akcionog plana za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u gradu Zaječaru je: „Unapređenje položaja Roma i Romkinja Grada Zaječara, kroz stvaranje uslova za njihovu socijalnu uključenost i pun pristup ostvarivanju ljudskih prava lica romske nacionalnosti.“ A posebni ciljevi i mere su formulisani na sledeći način:

Poseban cilj 1: Povećati broj Roma i Romkinja koji završavaju PPP, osnovno, srednje i visoko obrazovanje

    MERA 1.1. Obezbediti da deca iz romske zajednice od rođenja imaju jednake šanse za rani razvoj i učenje i da su pripremljena za uključivanje u obavezno obrazovanje;

    MERA 1.2. Sprovođenje mera sprečavanja osipanja romske dece iz socijalno i materijalno ugroženih porodica;

Poseban cilj 2: Pospešivanje zapošljavanja i ekonomskog osnaživanja Roma i Romkinja

    MERA 2.1. Informisanje romske zajednice o merama aktivne politike zapošljavanja;

- MERA 2.2. Povećanje konkurentnosti mladih Roma i Romkinja na tržištu rada;
- MERA 2.3. Uključivanje pripadnika romske zajednice u programie zapošljavanja kroz javne radove;
- MERA 2.4. Povećanje zapošljivosti Romkinja;

Poseban cilj 3: Unapređenje uslova stanovanja Roma i Romkinja grada Zaječara

- MERA 3.1. Rešavanje imovinsko-pravnog statusa objekata u naselju Avramica;
- MERA 3.2. Asfaltiranje pristupne saobraćajnice i postavljanje autobuskih stajališta u naselju Avramica;

Poseban cilj 4: Poboljšati zdravstvenu zaštitu Roma i Romkinja grada Zaječara

- MERA 4.1. Povećanje nivoa znanja o značaju preventivne kontrole zdravlja ukupne romske populacije;
- MERA 4.2. Unapređena zdravstvena zaštita Romkinja;

Poseban cilj 5: Poboljšati socijalni status romske zajednice

- MERA 5.1. Informisanje romske zajednice o ostvarivanju prava iz oblasti socijalne zaštite;
- MERA 5.2. Zaštita i prevencija nasilja;

Poseban cilj 6: Promovisanje kulturnog identiteta i tradicije Roma

- MERA 6.1. Realizovanje važnih događaja za kulturu Roma

Praćenje realizacije plana vrši se od strane nosilaca i partnera, prema merama i aktivnostima.

Po pitanju lokalnih normativno-pravnih akata u vezi pojedinih socijalnih davanja i usluga, najznačajnija dokumenta su:

- Odluka o socijalnoj zaštiti,
- Odluka o finansijskoj podršci porodici sa decom,
- Odluka o stipendiranju studenata grada Zaječara,
- Odluka o besplatnom prevozu,
- Odluka o dodatnoj zaštiti porodilja na teritoriji grada Zaječara.

Grad Zaječar ne vodi posebnu evidenciju o broju korisnika sredstava i usluge iz romske nacionalne zajednice prema prethodno navedenim lokalnim normativno-pravnim aktima.

2.8.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Grad Zaječar primenjuje programsko budžetiranje, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Postupak rodno odgovornog budžetiranja je unapređen u prethodnom periodu, te se u budžetskim programima 3 – Lokalni ekonomski razvoj, 9 – Osnovno obrazovanje, 10 – Srednje obrazovanje, 11 – Socijalna i dečija zaštita i 14 – Razvoj sporta i omladine primenjuju urodni indikatori i ciljne vrednosti, preko kojih se i meri učinak ovakvog načina budžetiranja. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu i sastavlja nacrt budžeta, odnosno korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu specifičnih ciljeva i indikatora, izvora verifikacije po programskim aktivnostima i predloženim projektima. Na osnovu Odluke o javnim raspravama⁶ nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja i to putem postavljanja

⁶ "Službeni list grada Zaječara", br. 8/2019

nacrta budžeta na internet stranici grada te zainteresovana lica mogu dostavljati primedbe i sugestije. Romskoj nacionalnoj zajednici na raspolaganju stoje razni načini za učešće u predlaganju budžeta za narednu godinu i to putem dostavljanja predloga projekata, učešća u javnim raspravama i preko udruženja građana koja zastupaju interese Roma i Romkinja u gradu.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa grada predstavljena su na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	3.444.331.118	1.815.875.840	52,72%
2019	2.941.741.858	1.638.607.412	55,70%
2020	2.840.109.600	2.031.739.473	71,54%
2021	2.550.312.000	2.101.181.861	82,39%

Realizovani rashodi i izdaci u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima budžeta grada za period od 2018-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	20.525.440	10.397.330	60.650	1.458.000
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	11.194.755	11.285.690	11.782.124	12.149.685
0003	Dnevne usluge u zajednici	/	/	/	/
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	23.314.987	23.674.118	27.217.779	26.954.249
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	6.873.591	8.169.407	9.552.593	9.401.395
0006	Podrška deci i porodici sa decom	10.892.656	19.309.769	22.498.104	19.465.695
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	/	/	/	/
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	1.149.129	600.000	550.000	590.000
	Ukupno:	73.950.558	73.436.314	71.661.252	70.019.025

U usvojenoj odluci o završnom računu grada Zaječara predstavljeni su izvršeni rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita prema sledećem prikazu:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021

0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	789.662	759.493	/	/
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	/	/	/	/
Ukupno:		789.662	759.493	/	/

U programu 13 – Razvoj kulture i informisanja za potrebe unapređenja sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa, odnosno za unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina, identifikovana su sledeća izvršenja u godinama od 2018-2021:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	23.586.763	10.545.140	18.481.673	/
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	/	/	/	/
Ukupno:		23.586.763	10.545.140	18.481.673	/

Visina izdvajanja namenjena romskoj populaciji u programskoj aktivnosti za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa je sledeća:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0002	Jačanje kulturne produkcije i umetnost stvaralaštva	/	/	/	180.000
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	140.000	200.000	200.000	/
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	/	/	/	/
Ukupno:		140.000	200.000	200.000	180.000

2.8.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Finansiranje programa i projekata organizacija civilnog društva u gradu Zaječaru vrši se preko javnog konkursa za dodelu sredstava iz budžeta grada Zaječara za podsticanje projekta ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje projekata od javnog interesa koje realizuju udruženja. Predmet javnog konkursa su projekti u sledećim oblastima: socijalna zaštita, boračko-invalidska zaštita, zaštita lica sa invaliditetom, društvena briga o deci i mladima, društvena briga o starijim osobama, zaštita i promovisanje/unapređenje ljudskih i manjinskih prava, nauka i naučno-istraživački rad, kultura, razvoj kulturno-umetničkog stvaralaštva, očuvanje i podsticanje narodnog stvaralaštva i narodnih običaja, promocija grada Zaječara, zaštita životinja. Javni konkurs i dodela sredstava sprovodi se u skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju javnog interesa i Odlukom o prioriternim oblastima od javnog interesa grada Zaječara za konkretnu budžetsku godinu. Najznačajnije projekte Društva Roma i njihovo finansiranje pokazuju sledeće tabele po godinama:

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2018	Društvo Roma	Razlika nas spaja	Kultura	140.000,00
Ukupno:				140.000,00

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2019	Društvo Roma	Dani romske kulture“Karavani prolaze“	Kultura	200.000,00
Ukupno:				200.000,00

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	Društvo Roma	To smo mi Romi	Očuvanje i podsticanje narodnog stvaralaštva i običaja	200.000,00
Ukupno:				200.000,00

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2021	Društvo Roma	Bibijako đive	Očuvanje i podsticanje narodnog stvaralaštva i običaja	180.000,00
	Regionalni omladinski centar	Dani Romske kulture – karavani prolaze	Očuvanje i podsticanje narodnog stvaralaštva i običaja	100.000,00
Ukupno:				280.000,00

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada i isti funkcionira prema usvojenom operativnom planu, bez posebno odobrenih sredstava za njegovo funkcionisanje. U Zaječaru je angažovano ukupno dva pedagoška asistenta, jedan u osnovnoj školi, a drugi u predškolskoj ustanovi. U gradu Zaječaru se ne vrši stipendiranje romskih đaka iz budžeta, odnosno iz budžeta se ne finansiraju afirmativne mere i akcije kojim bi se značajno povećao upis učenika u srednje škole – pripadnika romske nacionalne manjine. U gradu je angažovana zdravstvena medijatorica u lokalnoj zdravstvenoj ustanovi i ona je uključena u rad Mobilnog tima za inkluziju Roma.

2.8.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, raspoloživi podaci u osnovnoj odluci o budžetu koja se usvaja krajem godine za narednu godinu (bez rebalansa u toku godine), odnosno usvojena odluka o završnom računu budžeta lokalne vlasti. Podaci za potrebe analize

po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka iz budžeta grada Zaječara preuzeti su iz odluke o završnom računu budžeta grada i predstavljeni su u sledećem prikazu:

u 000 dinara

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta grada po funkcionalnoj klasifikaciji za 2019. godinu	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini	Procenat učešća funkcije u odnosu na ukupan iznos izvršenja budžeta u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	73.964	65.743	3,23	58.960	2,81
2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	469.013	616.398	30,34	610.629	29,06
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	3.174	25.046	1,23	/	/
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	/	/	/	/	/
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	12.403	10.137	0,50	413.041	0,45
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	256.674	446.561	21,98	413.041	19,66
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	65.300	91.367	4,49	45.961	2,19
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	67.331	23.449	1,15	1.862	0,09
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	97.046	126.923	6,24	265.492	12,64
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	986	1.164	0,06	11.092	0,53
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	44.348	55.569	2,73	109.068	5,19
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820, 830 i 840	220.500	163.887	8,07	182.021	8,66
9	Obrazovanje (šifra 9) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	326.354	361.818	17,81	328.676	15,64
	Ukupno:	1.638.607	1.988.068	97,85	2.035.278	96,86

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita dat je na sledeći način (pri čemu udeo prosečno planiranih kapitalnih izdataka iznosi 18,37% od ukupnih rashoda i izdataka):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
2019	2.441.480	445.515	54.696	2.941.741
2020	2.056.447	652.662	131.000	2.840.110
2021	2.066.247	433.065	51.000	2.550.312

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta grada Zaječara prema izvorima finansiranja kapitalnih izdataka pokazuje sledeće podatke (realizacija planiranih kapitalnih rashoda 2019. godine je iznosila samo 21,03 %, dok je taj odnos dosta popravljen u budžetskim 2020. i 2021. godini – 58,94 %):

u 000 dinara

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2020	652.662	469.278	183.384	374.393	297.337	77.055
2021	433.065	289.124	143.941	265.493	196.494	68.999

Ostvarenu veličinu prihoda budžeta grada Zaječara i veličinu izvršenih kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

u 000 dinara

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2019	1.522.977	54.881	3,60 %
2020	1.122.127	297.337	26,50%
2021	1.270.547	196.494	15,46%

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora grada Zaječara za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2019	1.522.977	1.493.924	29.053	1,90 %
2020	2.034.416	1.529.400	505.016	24,82%
2021	2.101.430	1.786.126	315.304	15,00%

* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina

2.8.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta

Na kraju I faze ROMACTED programa grad Zaječar nije naveo probleme i/ili prepreke u realizaciji samog programa, ali je posebno istakao važnost romskog udruženja „Društvo Roma“ u realizaciji kratkoročnih prioriteta. U procesu realizacije dugoročnih prioriteta grad je smatrao da su podaci o romskoj populaciji nepotpuni, i prema njihovom broju i strukturi. Navedeno je da je za dalji rad neophodno iste ažurirati od strane relevantnih faktora romske zajednice. Prema navodima zvaničnika to će stvoriti preduslove za efikasnije dalje postupanje, kako za ROMACTED program tako i za ostale. Na poziciji budžeta predviđenoj za sprovođenje programa u II fazi planirano je 300.000,00 dinara, godišnje.

2.8.6. Promene u sistemu funkcionisanja socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u odnosu na zaključke po završetku I faze programa ROMACTED

U gradu Zaječaru radnopravni status romskog koordinatora nije regulisan. U proteklom periodu od 2 godine doneta je nova Odluka o dodatnoj zaštiti porodilja na teritoriji grada Zaječara⁷, prema kojoj se porodiljama za prvorođeno dete isplaćuje 30.000 dinara, za drugo dete 50.000, a za treće i svako naredno dete 100.000 dinara. Grad Zaječar i dalje ne vodi posebnu evidenciju o broju korisnika sredstava i usluga iz romske nacionalne zajednice prema lokalnim normativno-pravnim aktima. Unapređen je proces rodno odgovornog budžetiranja uvođenjem urodjenih indikatora u veći broj budžetskih programa, i takođe je unapređen postupak javne rasprave o budžetu.

Nastavljena je praksa dodele sredstava romskim civilnim organizacijama. Pored toga, realizacija kapitalnih ulaganja u odnosu na planirane veličine je znatno unapređena, a procenat slobodnih sredstava za takve izdatke je takođe povećan u odnosu na 2019. budžetsku godinu.

⁷ “Službeni list grada Zaječara”, br. 67/2021

3. MAPIRANJE PRAKSE PARTNERSKIH JLS PREMA OBLASTIMA ANALIZE – NOVIH UČESNIKA U II. FAZI PROGRAMA ROMACTED

3.1. OPŠTINA LEBANE

3.1.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Opština Lebane zapošljava romskog koordinatora, ali predmetno radno mesto nije sistematizovano u okviru Opštinske uprave. Sa koordinatorom je zaključen ugovor o privremenim-povremenim poslovima. U Centru za socijalni rad zaposleno je pet radnika na teret budžeta opštine Lebane i to na poslovima priznavanja prava koje potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa. Godišnji iznos sredstava za rad Centra, koji se obezbeđuju iz budžeta opštine iznosi po godinama: 2018. god. 15.953.814,36 dinara, 2019. god. 11.264.556,39 dinara, 2020. god. 10.433.725,09 dinara i 2021. god. 19.229.681,10 dinara. U opštini funkcionišu tri romske organizacije civilnog društva, koje zastupaju njihove interese i to: Udruženje Roma „Herc“; udruženje „ARKA“ Lebane i udruženje „Avutnipe - Budućnost“ Lebane.

Stanje dokumenata javne politike i razvojnog planiranja u opštini Lebane je sledeće:

- Strategija razvoja opštine Lebane je istekla 2020. godine, ali je odlukom Opštinskog veća važenje iste je produženo do usvajanja novog Plana razvoja opštine;
- Lokalni akcioni plan zapošljavanja;
- Strategija socijalne zaštite;
- Akcioni plan za socijalno uključivanje Roma i Romkinja na teritoriji opštine Lebane je istekao 2021. godine.

Prema lokalnom akcionom planu za socijalno uključivanje Roma i Romkinja na teritoriji opštine Lebane za period od 2019-2021. godine opšti cilj i posebni ciljevi su bili formulisani na sledeći način:

Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Romkinja opštine Lebane, uključivanjem u sve sfere društvenog života.

Poseban cilj 1: Veća dostupnost lokalnih usluga socijalne zaštite Romima i Romkinjama u opštini Lebane;

Poseban cilj 2: Pобољшanje uslova stanovanja u romskim naseljima i izrada projektno-tehničke dokumentacije za komunalnu infrastrukturu i javne površine od značaja za zajednicu;

Poseban cilj 3: Povećanje nivoa informisanosti o unapređenju zdravlja uvođenjem neformalnih edukacija;

Poseban cilj 4: Povećanje zapošljivosti Roma i Romkinja;

Poseban cilj 5: Povećanje mogućnosti za integraciju romske dece u obrazovni sistem, povećanje redovnosti pohađanja nastave i smanjenje osipanja iz obrazovnog sistema.

Predviđenih sredstava za realizaciju LAP-a je približno 50 miliona dinara, od toga bilo je predviđeno da 43 miliona dinara obezbeđuje sama opština, dok se ostatak finansira korišćenjem donatorskih sredstava. Praćenje i analizu ispunjenosti ciljeva predviđenih LAP-om i operativnim planovima vrši Mobilni tim opštine, a prema navodima nadležnih iz opštine, delimično su sprovedene aktivnosti akcionog plana, koji je istekao 2021. godine. Za potrebe rada Mobilnog tima za inkluziju opština Lebane je godišnje izdvajala po 1 milion dinara, udruživanjem sredstava sa donatorom. U finansijskom planu za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u opštini predviđena su sredstva za Romsku udruženja u iznosu od 1.000.000,00 dinara,

za program ROMACTED 1.000.000,00 dinara, za program "Naša deca, naša budućnost" 1.800.000,00 dinara i za Operativni plan mobilnog tima za inkluziju Roma 650.000,00 dinara godišnje.

Po pitanju normativno-pravnog uređenja oblasti socijalne i dečije zaštite organi opštine su prosledili informaciju o značaju Odluke o dodeli jednokratne novčane pomoći za građane na teritoriji opštine Lebane, ali ne raspolažu podacima o korisnicima predmetnih pomoći po nacionalnoj osnovi.

3.1.2. Proces pripreme, donošenja i usvajanja odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Opština Lebane primenjuje programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje aktualizuje u programima socijalne i dečije zaštite, predškolskog vaspitanja, osnovnog i srednjeg obrazovanja, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu, nakon čega sastavlja nacrt budžeta, odnosno korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu uniformnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije. Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja. Najpre se objavljuje upitnik za predloge i sugestije, zatim se održavaju sastanci sa građanima, budžetskim korisnicima, udruženjima i na kraju se konkretizuje sprovođenje rasprave izveštajem. Romska nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta opštine putem dostavljanja predloga za finansiranje pre/tokom izrade nacrta budžeta, učešćem u javnim raspravama i preko svojih civilnih organizacija. Po pitanju transparentnosti pojedinih planiranih rashoda koji su namenjeni romskoj populaciji, ista se realizuje putem tačnog naimenovanja kroz poseban deo odluke o budžetu. Ukoliko se radi o konkretnim projektima (ROMACTED, Operativni plan – inkluzija Roma i slično) u budžetu su izdvojeni posebno tako da se lako mogu identifikovati, dok ostala davanja kao što su jednokratne pomoći, zapošljavnje preko LAP-a i drugo nisu zasebno iskazani za Rome. Do 2021. godine bila je uputstvom za pripremu budžeta propisana programska aktivnost za nacionalne manjine, ali od 2022. godine ista je ukinuta, tako da se davanja za nacionalne manjine planiraju u okviru jednokratnih novčanih pomoći.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa opština predstavljena je na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	724.053.739,00	629.849.569,57	86,98%
2019	783.082.824,63	622.517.400,54	79,49%
2020	891.882.900,00	649.390.393,44	72,81%
2021	980.570.000,00	789.762.766,94	81,20%

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima opštine za period od 2018-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	22.545.470,36	26.869.391,94	27.381.144,90	39.590.126,45
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja		1.141.138,63	1.509.500,00	1.969.610,77
0003	Dnevne usluge u zajednici		1.693.143,52	2.249.014,00	7.617.706,04
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge				
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta			2.744.696,00	3.230.695,00
0006	Podrška deci i porodici sa decom				
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu				
0008	Podrška osobama sa invaliditetom				
	Ukupno:	22.545.470,36	29.703.674,09	33.884.354,90	52.408.138,26

Prema podacima iz završnih računa budžeta opštine izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita kao u sledećem prikazu:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	15.857.814,75	16.472.877,29	22.669.938,12	20.088.132,53
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje				
	Ukupno:	15.857.814,75	16.472.877,29	22.669.938,12	20.088.132,53

a prema budžetskim rashodima u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja po programskim aktivnostima za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa i unapređenja javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina nisu beleženi podaci, te ove programske aktivnosti opština Lebane ne finansira posebno, ili ih ne realizuje transparentno.

3.1.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Po pitanju finansiranja projekata OCD, kroz dobijene podatke od organa uprave opštine, identifikovane su specifičnosti u vidu raspisivanja posebnog konkursa isključivo romskim udruženjima građana i to sa budžetom od 2 miliona dinara u 2019. godini, odnosno po milion dinara u narednim godinama.

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane opštine i isti funkcionise prema usvojenom operativnom planu, aktivnosti se posebno finansiraju iz budžeta opštine u proseku u vredosti od 650 hiljada dinara godišnje. U opštini Lebane angažovana su četiri pedagoška asistenta, od kojih troje u osnovnim školama i jedan u predškolskoj ustanovi. Opština učestvuje u finansiranju pedagoškog asistenta u Predškolskoj ustanovi.

Takođe, opština sprovodi i finansira afirmativne mere i akcije za povećanje upisa učenika u srednje škole – pripadnike romske nacionalne manjine i to kroz projekte civilnog društva, kupovinom mesečne karte za učenike romske nacionalnosti koji se školuju van svog mesta prebivališta. Na osnovu toga opština ima povećan procenat romske dece koji upisuju srednju školu i školuju se u željenim srednjoškolskim ustanovama, jer dobijaju besplatna putovanja za period njihovog školovanja (**2018:** 19 učenika; **2019:** 23 učenika; **2020:** 26 učenika; **2021:** 32 učenika)

Opština Lebane ima angažovanu zdravstvenu medijatorku, a JLS ne obezbeđuje dodatna sredstva za rad medijatorke. Po pitanju zapošljavanja, svake godine opština organizuje u saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje javne radove (godišnji iznos sufinansiranja opštine iznosi 5 miliona dinara), prima mlade obrazovane ljude na stručnu praksu (godišnje izdvaja od 3-5 miliona dinara).

Najznačajnije realizovane projekte usmerene ka poboljšanju sveukupne situacije romske populacije na teritoriji opštine Lebane pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Red. br.	Naziv projekta/aktivnosti/rezultat prema indikatoru	Vrednost projekta/aktivnosti	Naziv finansijera	Datum konačne realizacije projekta/aktivn.
1.	Fer početak u životu	55.000 evra	EU	2020.
2.	Naša deca naša budućnost	4.500.000 dinara	Svetska banka	2022.
3.	Ostvari svoja prava i ispoštuj svoje obaveze	750.000 dinara	Opština Lebane	2021.
4.	Inkluzija mladih Roma	750.000 dinara	Opština lebane	2022.

3.1.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, kao i raspoloživi podaci prema usvojenim odlukama o završnom računu budžeta lokalne vlasti.

Pregled podataka po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka označava troškovnu stranu budžeta prema funkcionalnoj nameni za određenu oblast i takav pregled je nezavisan od organizacije koja sprovodi tu funkciju. Izvršeni rashodi i izdaci prema ovoj klasifikaciji u opštini Lebane predstavljeni su u sledećem tabelarnom prikazu:

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2018. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2019. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	31.564.740,08	29.703.674,09	33.884.354,96	53.288.980,78

2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	289.207.084,45	277.136.291,04	269.873.203,06	322.331.261,90
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	/	/	/	/
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	/	/	/	/
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	703.890,63	978.738,45	/	19.751.113,45
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	/	/	7.609.235,50	43.908.927,73
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	37.943.782,53	36.668.450,49	45.862.826,02	27.849.214,89
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	/	/	/	/
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	66.813.475,61	58.793.422,42	75.033.289,67	100.508.174,60
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	17.326.753,75	16.831.377,29	22.669.938,12	20.008.132,53
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	47.920.288,60	45.247.690,64	40.965.189,32	48.291.584,52
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	26.114.943,65	25.412.254,78	27.766.534,18	33.822.697,54
9	Obrazovanje (šifra 9) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	109.877.799,71	128.143.273,72	121.497.029,90	122.055.480,04

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita dat je na sledeći način (pri čemu prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 12,24 % od ukupnih planiranih rashoda i izdataka):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
----------------	--	--	---	---

	a	b	c	d=a+b+c
2018	653.044.921,00	57.008.818,00	14.000.000,00	724.053.739,00
2019	714.115.824,69	45.967.000,00	23.000.000,00	783.082.824,63
2020	793.374.347,61	77.000.530,00	21.508.022,39	891.882.900,00
2021	771.561.000,00	179.009.000,00	30.000.000,00	980.570.000,00

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta opštine Lebane pokazuje sledeća tabela (pri tome realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 55,3%):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2018	57.008.818,00	57.008.818,00	/	36.419.839,06	36.419.899,06	/
2019	45.967.000,00	45.967.000,00	/	36.941.700,38	36.941.700,38	/
2020	77.000.530,00	77.000.530,00	/	27.729.869,21	27.729.869,21	/
2021	179.009.000,00	135.624.000,00	/	97.394.711,04	92.554.739,85	4.839.971,19

Realizovanu veličinu prihoda budžeta opštine Lebane i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2018	233.025.009,30	36.419.839,06	15,63 %
2019	257.590.732,58	36.941.700,38	14,34 %
2020	293.036.905,88	27.729.869,21	9,46 %
2021	410.827.251,73	92.554.739,85	22,53 %

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora opštine Lebane za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2019	604.755.980,37	578.498.446,93	26.257.533,44	4,34 %
2020	629.527.624,70	570.447.008,59	59.080.616,11	9,38 %
2021	540.544.959,28	601.215.104,45	39.329.490,83	7,28 %

* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina

3.1.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u opštini Lebane

Opština Lebane, kao najveći problem i prepreku u realizaciji ciljeva socijalnog uključivanja romskog stanovništva ističe nedostatak novčanih sredstava opštine za ubrzanje ispunjenja tih ciljeva. Ističe se sprenost organa uprave nadležne za poslove finansija da zajedničkim pristupom inicira otvaranje nove programske aktivnosti radi postizanja transparentnosti izdvajanja lokalne vlasti za potrebe inkluzije Roma, kao osetljive društvene grupe, sa posebnim indikatorima za merenje uspešnosti preduzetih mera i aktivnosti.

3.2. OPŠTINA BAČ

3.2.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Opština Bač nema sistematizovano radno mesto romskog koordinadora u Opštinskoj upravi. Trenutno je koordinador za romska pitanja angažovan kroz projekat Podsticanje zapošljavanje i unapređenje teže zapošljivih kategorija u Bačkoj – „Šansa za bolju budućnost“. Projekat finansira GIZ, a romski koordinador je angažovan do 31.10.2022. godine. Centar za socijalni rad u opštini Bač funkcioniše sa 7 zaposlenih, a prema odluci Opštinskog veća iz 2018. godine opština finansira 50% bruto zarade psihologa. Godišnji iznos sredstava za rad Centra, koji se obezbeđuju iz budžeta opštine iznosi:

2018: 6.104.340,33 dinara,

2019: 6.431.236,23 dinara,

2020: 6.920.331,13 dinara i

2021: 7.529.390,13 dinara.

Na teritoriji opštine Bač funkcionišu ukupno 2 udruženja koja zastupaju interese romske zajednice, i to: Udruženje Roma i Rumuna „Mladost“ iz Vajske i Udruženje „Romsko udruženje opštine Bač“.

Stanje dokumenata javne politike i razvojnog planiranja u opštini Bač je sledeće:

- Plan razvoj opštine Bač je usvojen 05.05.2022. godine za period od 2022 – 2028. godine,
- Lokalni akcioni plan zapošljavanja za period od 2021 – 2023. godine,
- Plan javnog zdravlja opštine Bač usvojen je 05.05.2022 godine i važi za period od 2022 – 2026. godine i
- Lokalni akcioni plan za inkluziju Roma u opštini Bač za period od 2021-2023. godine.

Prema lokalnom akcionom planu za inkluziju Roma koji je usvojen od strane nadležnog organa opštine, opšti cilj i posebni ciljevi su bili formulisani na sledeći način:

Opšti cilj: Unapređenje kvaliteta života Roma i Romkinja koji žive na teritoriji opštine Bač.

Poseban cilj 1: Povećanje obuhvata dece i mladih romske nacionalnosti sistemom vaspitanja i obrazovanja;

Poseban cilj 2: Unapređenje lokalne infrastrukture u romskim naseljima i pružanje podrške u rešavanju imovinsko-pravnih odnosa i ozakonjenju bespravno sagrađenih objekata;

Poseban cilj 3: Unapređenje zapošljivosti, zapošljavanja i ekonomsko osnaživanje Roma i Romkinja;

Poseban cilj 4: Unapređenje zdravlja Roma i Romkinja povećanjem njihovog obuhvata primarnom zdravstvenom zaštitom i boljom dostupnošću i boljim kvalitetom usluga zdravstvene zaštite;

Poseban cilj 5: Unapređenje pristupa pravima i uslugama iz domena socijalne zaštite i obezbeđivanje kvalitetnijih socijalnih usluga na lokalnom nivou.

Ukupno planirana sredstva za realizaciju LAP za inkluziju Roma iznose 19.280.000,00 dinara, od čega je 6.060.000,00 sopstveno učešće budžeta Opštine Bač, a 13.220.000,00 dinara je iz drugih/donatorskih izvora. Praćenje i analizu ispunjenosti ciljeva predviđenih LAP-om prati Lokalno koordinaciono telo za inkluziju Roma. Prema oceni organa opštine, LAP se najvećim delom ostvaruje u oblasti zapošljavanja. Gledajući kroz prizmu svih postavljenih posebnih ciljeva, zaključno sa 31.03.2022. godine planirane mere i aktivnosti su realizovane na nivou od 25%.

Po pitanju normativno-pravnog uređenja oblasti socijalne i dečije zaštite u opštini Bač potrebno je nabrojati sledeće odluke:

- 1) Odluka o finansijskoj podršci porodici sa decom („Službeni list opštine Bač“, br. 2/2019, 13/2019, 20/2019 i 27/2019),
- 2) Odluka o stipendiranju studenata i učenika srednjih škola sa teritorije opštine Bač („Službeni list opštine Bač“ br. 24/2013) i
- 3) Odluka o pravima na socijalnu zaštitu („Službeni list opštine Bač“, br. 4/2017)

Broj učenika korisnika stipendije, romske nacionalnosti je 1, a stipendiranog studenta opština Bač nema.

3.2.2. Proces pripreme, donošenja i usvajanja odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Opština Bač primenjuje programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje uvodi kroz donete Planove za postupno uvođenje RoB, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu, odnosno obavlja neophodne konsultacije sa svim organizacionim jedinicama – direktnim i indirektnim korisnicima budžeta opštine. Korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, bez ciljeva po programskoj strukturi i kvantitativnih pokazatelja za merenje učinka.

Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja. Proces javne rasprave je normiran Odlukom o sprovođenju javne rasprave. Romska nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta opštine putem dostavljanja predloga za finansiranje pre/tokom izrade nacrta budžeta, i preko svojih civilnih organizacija. Po pitanju transparentnosti po jedinim planiranih rashodi koje su namenjeni romskoj populaciji, ista se realizuje predstavljanjem potrebnih programskih informacija kroz obrazloženje odluke o budžetu opštine.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa opština izgleda na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	871.128.938	729.996.396	83,80%
2019	798.161.897	641.520.786	80,37%
2020	887.280.258	651.706.128	73,45%
2021	877.480.490	690.697.537	78,71%

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima opštine za period od 2018-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	6.913.747	8.133.994	12.602.534	22.760.033
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	151.163	258.950	0	0
0003	Dnevne usluge u zajednici	1.127.000	1.255.000	2.380.000	2.881.840
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	3.990.887	4.312.070	4.404.399	5.293.640
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	876.354	786.216	1.922.991	557.199
0006	Podrška deci i porodici sa decom	3.260.000	7.500.000	8.210.000	8.590.000
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	0	0	0	0
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	0	0	0	0
	Ukupno:	16.319.153	21.246.231	29.519.927	40.082.713

Prema podacima iz završnih računa budžeta opštine izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita po sledećem:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	10.221.826	11.509.259	12.954.819	8.156.796
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	0	0	0	0
	Ukupno:	10.221.826	11.509.259	12.954.819	8.156.796

a prema budžetskim rashodima u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja po programskim aktivnostima za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa i unapređenja javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina nisu beleženi podaci, te ove programske aktivnosti opština Bač ne finansira posebno, odnosno ne realizuje ih transparentno.

3.2.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Na osnovu Javnih konkursa po oblastima (kultura, zaštita životne sredine, omladinska politika, socijalna zaštita, turizam, poljoprivreda i ruralni razvoj) u zavisnosti od oblasti delovanja, mogu se javiti i romska udruženja. Opština Bač ne raspisuje konkurse koji su namenjeni isključivo romskim organizacijama (romske organizacije se najčešće javljaju na konkurs u oblasti kulture ili socijalne zaštite).

Projekte romskih civilnih organizacija koji su bili podržani budžetskim sredstvima dotacije u prethodnom četvorogodišnjem periodu prikazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2018	Udruženje "Roma i Rumuna "Mladost"	Redovan rad – operativni troškovi	/	15.000,00
Ukupno:				15.000,00

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2019	/	/	/	/
Ukupno:				

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	/	/	/	/
Ukupno:				

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2021	Udruženje Roma i Rumuna "Mladost"	Osnažimo se	Kultura	50.000,00
Ukupno:				50.000,00

Mobilni tim za inkluziju nije formiran od strane opštine, te ne postoji usvojeni operativni plan za njegovo funkcionisanje. U opštini Bač je angažovano dva pedagoška asistenta, jedan u osnovnoj školi i jedan u predškolskoj ustanovi opštine, pri čemu opština finansira platu zaposlenog asistenta u predškolskoj ustanovi.

Opština Bač je pristupila izmeni Odluke o dodeli stipendija u kojoj će biti inkorporirani posebni uslovi za učenike i studente romske nacionalnosti. Usvajanje se očekuje do septembra tekuće, odnosno 2022.

godine, a osim ove mere opština ne finasnira posebne afirmativne mere za školovanje romske dece. Opština Bač nema angažovanu zdravstvenu medijatorku.

Realizacija lokalnog akcionog plana zapošljavanja (LAPZ), obuhvata mere samozapošljavanja, zapošljavanja na novootvorenim radnim mestima kod poslodavaca, stručnu praksu i javne radove. Sve mere se odnose na kategorije teže zapošljivih lica. Ukupno opredeljena sredstva po godinama (udružena sredstva sa Nacionalnom službom za zapošljavanje) su sledeća: 2019 - 9.820.000,00 dinara, 2020 - 9.458.000,00 dinara i 2021 - 9.420.000,00 dinara.

Najznačajnije projekte usmerene ka poboljšanju sveukupne situacije romske populacije na teritoriji opštine Bač pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Red. br.	Naziv projekta/aktivnosti/rezultat prema indikatoru	Vrednost projekta/aktivnosti	Naziv finansijera	Datum konačne realizacije projekta/aktivn.
1.	Support Roma social inclusion through employment	68.615,39 EUR	EU	03.12.2020.
2.	Encouraging employment of hard to employ population in the Municipality of Bač	121.376 EUR	GIZ	30.06.2021.
3.	DEVELOPMENT OF EMPLOYMENT OPPORTUNITIES AND IMPROVEMENT OF EMPLOYMENT OF MARGINALIZED GROUPS IN BACKA - CHANCE FOR A BETTER FUTURE	99.993,66 EUR	GIZ	31.10.2022.

3.2.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, kao i raspoloživi podaci prema usvojenim odlukama o završnom računu budžeta lokalne vlasti.

Pregled podataka po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka označava troškovnu stranu budžeta prema funkcionalnoj nameni za određenu oblast i takav pregled je nezavistan od organizacije koja sprovodi tu funkciju. Izvršene rashode i izdatke prema ovoj klasifikaciji u opštini Bač prikazuje naredni tabelarni prikaz:

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2018. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2019. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	3.260.000	22.650.436	45.824.783	115.616.942

2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	123.193.777	120.189.972	147.319.020	145.627.336
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	/	/	/	/
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	5.292.386	5.215.697	13.645.046	17.955.624
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	114.648.783	54.391.078	21.032.575	98.536.735
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	162.859.324	127.923.098	167.821.949	29.227.463
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	5.232.304	7.117.745	4.971.765	9.859.156
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	4.225.115	14.354.455	8.134.630	10.965.660
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	83.932.892	53.989.246	45.758.201	60.348.169
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	10.221.826	/	/	/
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	17.285.751	18.717.026	19.033.349	33.304.630
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	17.283.106	21.113.657	15.516.323	23.022.871
9	Obrazovanje (šifra 9) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	119.489.677	117.070.565	123.601.752	139.946.857

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita predstavljen je na sledeći način (pri čemu prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 33,85 % od ukupnih planiranih rashoda i izdataka):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2018	531.656.895	331.558.642	7.800.000	871.015.537
2019	542.954.590	201.745.410	7.600.000	752.300.000
2020	554.451.051	310.600.948	5.550.000	870.602.000
2021	576.015.527	293.461.473	0	869.477.000

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta opštine Bač pokazuje sledeća tabela (pri tome realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 74,23 %):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2018	331.558.642	115.597.463	215.961.179	276.572.414	73.883.522	202.688.892
2019	201.745.410	71.495.745	130.249.665	161.736.716	39.369.031	122.367.685
2020	310.600.948	101.840.870	208.796.078	196.179.693	25.487.456	170.692.237
2021	293.461.473	139.837.826	153.623.647	209.757.113	86.325.921	123.431.192

Realizovanu veličinu prihoda budžeta opštine Bač i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2018	366.662.548	73.883.522	20,15 %
2019	318.935.441	39.369.031	12,34 %
2020	304.236.640	25.487.456	8,38 %
2021	479.088.076	86.325.921	18,02 %

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora opštine Bač za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2018	549.073.337	494.129.457	54.943.880	10,00 %
2019	573.693.213	550.439.463	23.253.750	4,05 %
2020	553.550.893	579.692.686	0	0 %
2021	489.039.859	562.508.065	0	0 %

* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina

3.2.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u opštini Bač

Opština Bač, kroz izveštavanje o postojećim sistemima i metodologijama za inkluziju Roma i Romkinja nije ukazala na posebne probleme i prepreke u procesu realizacije ciljeva socijalnog uključivanja romskog stanovništva.

3.3. GRAD PIROT

3.3.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Grad Pirot angažuje romskog koordinatora projektno i nema predviđenog, sistematizovanog radnog mesta u Gradskoj upravi za predmetne poslove, zbog zabrane zapošljavanja u javnom sektoru. Koordinatorica za romska pitanja je angažovana na osnovu Ugovora o sufinansiranju projekata udruženja građana „Ternipe“. Koordinatorica je imenovana rešenjem Gradskog veća, a ujedno obavlja i funkciju koordinatora Mobilnog tima za inkluziju Roma. Grad Pirot finansira dva radnika u Centru za socijalni rad i godišnje izdvaja oko 15.000.000 dinara, za predmetne rashode radi obezbeđenja radne snage za priznavanje prava koja potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa.

Na teritoriji grada Pirota funkcionišu četiri romske organizacije civilnog društva, koje zastupaju njihove interese i to: udruženje građana „Ternipe“; udruženje građana „Pralipe“, udruženje građana „Atcikani“ i udruženje građana „Romkinje sa sela“.

Stanje dokumenata javne politike i razvojnog planiranja u gradu Pirotu je sledeće:

- Plan razvoja Grada Pirota za period od 2021-2028. godine,
- Srednjoročni plan Grada Pirota za period od 2022-2024 . godine (nacrt, završena javna rasprava),
- Lokalni plan akcije za decu Pirota za period od 2019-2024. godine,
- Plan javnog zdravlja grada Pirota za period od 2019-2026. godine,
- Strategija bezbednosti saobraćaja za period od 2018-2023. godine,
- Lokalni akcioni plan zapošljavanja za period od 2021-2023. godine,
- Program zaštite životne sredine Grada Pirota za period od 2019-2023. godine,
- Lokalni plan upravljanja otpadom Grada Pirota za period od 2021-2031. godine,
- Plan kapitalnih investicija za period od 2021-2024. godine i
- Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost za period od 2022-2024. godine.

Lokalni akcioni plan za socijalno uključivanje Roma i Romkinja na teritoriji grada Pirota usvojen za vremenski period od 2019-2021. godine je istekao, a u pripremi je izrada novog LAP-a za naredni vremenski period. Grad ima Koordinaciono telo za praćenje sprovođenja LAP-a za socijalno uključivanje Roma i Romkinja. Prema proceni nadležnih 80% predviđenih mera i aktivnosti je sprovedeno u prethodne tri godine kroz realizaciju LAP-a. Romska zajednica je bila uključena u samo planiranje, odnosno mapiranje problema i postavljanje rešenja kroz učešće u fokus grupama. Romske nevladine organizacije su sprovodile veći deo aktivnosti iz plana, a kroz realizaciju su uključeni romski aktivisti i aktivistkinje, kao i edukatori. Romska zajednica je uključena u realizaciju i bila direktni korisnik svih mera.

Imenovan je Mobilni tim za inkluziju Roma i svake godine se donosi operativni plan za rad Mobilnog tima za inkluziju Roma, a iz budžeta grada obezbeđuje se prosečno 500.000,00 dinara dodatnih sredstava godišnje za sprovođenje planom predviđenih aktivnosti. Koordinatorica radi na izveštavanju o aktivnostima i prati sprovođenje istih.

Po pitanju normativno-pravnog uređenja oblasti socijalne i dečije zaštite, obrazovanja i zdravstva grad Pirot raspolaže sa većim brojem odluka i to:

- Odluka o socijalnoj zaštiti („Sl. list grada Niša“ br. 2/2018),
- Odluka o dodatnim pravima u oblasti društvene brige o deci („ Sl. list grada Niša“ br.87/2011, 11/2012, 44/2013, 33/2014, 20/2015, 4/2016, 74/2016, 2/2018 i 30/2018),
- Odluka o regulisanju obezbeđenja sredstava za prevoz i učešća opštine Pirot u troškovima prevoza dece pripremnog predškolskog programa i učenika i zaposlenih u osnovnim i srednjim školama („Sl. list grada Niša 2/13“),
- Odluka o stipendiranju i drugim vrstama pomoći studentima i stručnjacima sa teritorije grada Pirota ("Sl. list grada Niša", br. 66/2011, 87/2011, 105/2013 i 1/2017) i
- Odluka o isplati pomoći bračnim parovima radi obavljanja vantelesne oplodnje ("Sl. list grada Niša", br. 14/2016, 29/2017, 69/2018 i 3/2019, 134/2021).

Grad Pirot ne raspolaže podacima o broju korisnika sredstava i usluga iz romske nacionalne zajednice u odnosu na lokalna normativno-pravna akta.

3.3.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Grad Pirot primenjuje programsko budžetiranje, kao i rodno odgovorno budžetiranje u budžetskim programima 3 – Lokalni ekonomski razvoj, 4 – Razvoj turizma, 5 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, 11 – Socijalna i dečija zaštita, 13 – Razvoj kulture i informisanja i 14 – Razvoj sporta i omladine, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu i obavlja druge konsultacije sa korisnicima. Korisnici budžeta na osnovu dobijenog uputstva dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu uniformnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije. Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja. Proces javne rasprave je regulisan članom 73. Statuta grada Pirota. Romska nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta grada preko svojih civilnih organizacija koje zastupaju njihove interese. Po pitanju transparentnosti pojedinih planiranih rashoda koji su namenjeni romskoj populaciji, predviđena sredstva budžeta za socijalno uključivanje Roma su nedovoljno vidljiva i prepoznatljiva.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa grada predstavljena su na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	2.121.889.577,00	1.752.659.383,35	82,59%

2019	2.166.436.514,00	1.859.162.627,04	87,48%
2020	2.131.035.250,00	1.690.477.024,90	79,32%
2021	2.542.692.924,00	2.086.982.738,71	82,08%

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima grada za period od 2018-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	11.841.752,79	13.549.365,61	10.432.621,99	13.850.273,28
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	578.449,00	680.667,40	490.208,10	676.457,00
0003	Dnevne usluge u zajednici	7.279.873,16	6.135.284,70	16.534.921,55	14.847.028,91
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge				
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	5.326.527,03	6.188.295,59	6.776.987,67	6.388.552,14
0006	Podrška deci i porodici sa decom	53.709.096,07	55.402.998,81	48.094.703,66	44.112.551,39
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu				
0008	Podrška osobama sa invaliditetom				
Ukupno:		78.735.698,05	81.956.612,11	82.329.442,97	79.874.862,72

Prema podacima iz završnih računa budžeta grada izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita po sledećem:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	9.749.411,22	7.903.458,32	9.860.432,60	6.202.152,12
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje				
Ukupno:		9.749.411,22	7.903.458,32	9.860.432,60	6.202.152,12

a prema budžetskim rashodima u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja po programskim aktivnostima za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa i unapređenja

javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina nisu beleženi podaci, te ove programske aktivnosti grad ne finansira posebno.

U periodu od 2018. do 2021. godine grad je izdvajao sredstva za realizaciju LAP-a za socijalno uključivanje Roma i Romkinja, odnosno kroz dva operativna plana Mobilnog tima. Za prvi plan Mobilnog tima je iz budžeta izdvojeno 700.000,00 dinara, odnosno za drugi plan 500.000,00 dinara. Pored planskog budžeta za Rome i Romkinje, grad je finansirao projekte za NVO iz različitih oblasti. Iz sredstava za LAP za zapošljavanje su podržani javni radovi nekoliko romskih udruženja, podržani su i biznis planovi za samozapošljavanje romske zajednice. Tokom perioda od 2019–2021. godine grad je bio nosilac projekta Centra za rani razvoj, gde je izdvojio 10% učešća.

3.3.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Po pitanju finansiranja projekata OCD, kroz dobijene podatke od organa uprave grada, identifikovane su specifičnosti u vidu projektnog finansiranja projekata i programa romskih udruženja, na osnovu konkursa, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i podzakonskim aktima. Predmetne specifičnosti se ogledaju u načinu bodovanja predloženih projekata i programa udruženja pri njihovom izboru za finansiranje i to u odnosu na prioritete iz važećih dokumenata javne politike, a konkretno kod romskih udruženja u odnosu na posebne ciljeve LAP-a za socijalno uključivanje Roma.

Najznačajnije programe i projekte organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romskog stanovništva pokazuje naredni tabelarni prikaz (po godinama):

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2018	Udruženje građana „Ternipe“	„Kreiranje i sprovođenje mera javnih politika za unapređenje položaja Roma i Romkinja u Pirotu“	Sve oblasti	267.500,00
	Udruženje „Bata Kale“	Međunarodni 45. jubilarni Dani Roma	Kultura	60.000,00
	Udruženje građana „Ternipe“	„Primenjeno znanje je moć“	Obrazovanje	67.000,00
	Udruženje Roma „Atsinkani-Cigani“	Uređenje i održavanje romskog groblja u naselju Rasadnik	Zaštita životne sredine	178.005,72
	Udruženje građana „Opre Romalen“	Pirotski trubači i tradicija	Kultura	60.000,00
	Udruženje građana „Ternipe“	Romi svome gradu	Kultura	90.000,00

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2019	Udruženje građana „Ternipe“	„Kordinacija i monitoring sprovođenja javnih politika za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Pirotu“	Sve oblasti	330.000,00
	Udruženje „Bata Kale“	„Obeležavanje Svetskog dana Roma u Pirotu“	Kultura	50.000,00
	Udruženje Roma	„Socijalno preduzetništvo za inkluziju Roma u Pirotu“	Zapošljavanje	84.000,00

	„Atsinkani-Cigani“			
	Udruženje građana „Opre Romalen“	„Svetski dan Roma sa decom i omladinom“	Kultura	35.000,00
	Udruženje Roma „Atsinkani-Cigani“	„Srećna i zdrava deca“	Zdravlje	68.400,00
	Udruženje građana Ternipe	Romi svome gradu	Kultura	100.000,00
	Udruženje građana „Opre Romalen“	Romi svome gradu	Kultura	90.000,00

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	Udruženje građana „Ternipe“	„Kordinacija i monitoring sprovođenja javnih politika za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Pirotu	Sve oblasti	330.000,00
	Udruženje pirotskih trubača	„Promovisanje romske kulture i romske muzike“	Kultura	220.000,00
	Udruženje Roma „Atsinkani-Cigani“	„Srećna i zdrava deca“	Zdravlje	199.000,00
	Udruženje „Romkinje sa sela“	„Biblioteka na selu“	Obrazovanje	100.000,00
	Kulturno informativni centar „Pralipe“	„Recikliranje je “	Ekologija	85.000,00
	Udruženje „Romkinje sa sela“	Uređenje seoske sredine	Zaštita životne sredine	279.607,68
	Udruženje Roma „Atsinkani-Cigani“	Uređenje i održavanje javnih površina u romskom naselju Rasadnik	Zaštita životne sredine	392.810,24

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2021	Udruženje građana „Ternipe“	„Kordinacija i monitoring sprovođenja javnih politika za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Pirotu	Sve oblasti	385.000,00
	Udruženje „Romkinje sa sela“	„Edukacija romskog stanovništva o bolesti Covid-19, o važnosti mera prevencije i vakcinacije“	Zdravlje	99.565,00
	Udruženje „Romkinje sa sela“	„Knjiga-igra, mudrost, znanje“	Obrazovanje	80.000,00
	Kulturno informativni centar „Pralipe“	„Hajde da se družimo“	Obrazovanje	60.000,00
	Udruženje Roma „Atsinkani-Cigani“	Održavanje i obnavljanje infrastrukture u romskom naselju Rasadnik	Zaštita životne sredine	294.607,68
	Udruženje pirotskih trubača	Pomoć romskoj zajednici	Socijalna zaštita	294.607,68

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada 2018. godine i do sada su realizovana dva kompletna operativna plana, a nastavlja se rad tima. U Pirotu su angažovane četiri pedagoške asistentkinje, tri u

osnovnim školama i jedna pri predškolskoj ustanovi. Postoji potreba za angažovanjem pedagoškog asistenta i u Osnovnoj školi "Dušan Radović".

Grad nije u svojim odlukama predvideo blaže kriterijume konkurisanja romske nacionalne manjine za studentske stipendije i jednokratne novčane pomoći. Odlukama su kao osetljive kategorije predviđeni studenti sa smetnjama u razvoju i iz porodica korisnika novčane socijalne pomoći. Kada su u pitanju afirmativne mere za školovanja grad pruža podršku preko Mobilnog tima u smislu informisanja roditelja i učenika o afirmativnim merama koje se ostvaruju preko Ministarstva prosvete. Mobilni tim - pedagoški asistenti i koordinatorka, pružaju tehničku podršku pri ostvarivanju prava na afirmativne mere u obrazovanju.

Zdravstvena medijatorica je angažovana preko Ministarstva zdravlja. Ona deluje u okviru Patronažne službe Doma zdravlja i deo je Mobilnog tima. Za potrebe terenskog rada i realizacije aktivnosti iz Operativnog plana, zdravstvena medijatorica ima na raspolaganju vozilo Mobilnog tima.

Najznačajnije mere zapošljavanja su javni radovi, program samozapošljavanja i obuke, a koje su definisane donetim godišnjim Lokalnom akcionim planovima zapošljavanja i programa Nacionalne službe za zapošljavanje. U okviru LAP-a za Rome mere zapošljavanja su: informisanje građana, podrška od strane programa udruženja građana i radno angažovanje preko Centra za socijalni rad.

3.3.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, kao i raspoloživi podaci prema usvojenim odlukama o završnom računu budžeta lokalne vlasti.

Pregled podataka po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka označava troškovnu stranu budžeta prema funkcionalnoj nameni za određenu oblast i takav pregled je nezavistan od organizacije koja sprovodi tu funkciju. Izvršene rashode i izdatke prema ovoj klasifikaciji u gradu Pirotu prikazuje naredni tabelarni prikaz:

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2018. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2019. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 020, 040, 060, 070, 080 i 090	82.970.652,15	82.270.439,11	82.329.442,97	92.392.574,54
2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	511.398.595,74	460.530.540,37	412.515.651,57	484.382.546,83
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 320, 330, 360	6.220.324,09	16.209.829,16	19.526.417,14	15.716.106,34
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411, 412	961.917,96	904.207,66	19.188.225,00	22.130.992,37
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421,	61.471.642,42	82.179.825,75	72.325.057,99	76.388.945,95

	436				
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	186.272.450,24	300.993.897,49	206.630.040,04	352.272.194,94
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 470, 473, 474, 490	44.285.655,49	35.249.426,57	19.556.222,19	17.521.477,14
5	Zaštita životne sredine (šifra 5), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	88.112.378,40	135.279.781,66	108.147.283,32	203.170.031,31
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	90.396.411,40	108.620.136,57	120.842.797,01	118.244.756,81
7	Zdravstvo (šifra 7), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	14.371.713,09	12.612.620,31	18.489.154,42	9.697.487,22
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	165.633.913,87	164.609.831,59	160.781.125,58	186.661.240,90
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820, 830, 840	170.623.383,46	178.670.378,96	163.129.938,05	187.966.068,74
9	Obrazovanje (šifra 9), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	329.940.345,04	317.031.711,84	287.015.669,62	320.438.315,62

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita prikazan jena sledeći način (pri čemu prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 26,80% od ukupnih planiranih rashoda i izdataka):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2018	1.523.657.577	571.488.934	26.743.066	2.121.889.577
2019	1.556.932.518	601.706.796	7.797.200	2.166.436.514
2020	1.584.930.498	546.104.752	0	2.131.035.250
2021	1.703.283.155	839.409.769	0	2.542.692.924

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta grada Pirota pokazuje sledeća tabela (pri tome realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 67,45%):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2018	571.488.934	452.369.601	119.119.333	384.533.200	256.593.648	127.939.552
2019	601.706.796	499.431.787	102.275.009	458.382.819	228.779.015	229.603.804
2020	546.104.752	419.463.055	126.641.697	298.461.301	132.770.504	165.690.797
2021	839.409.769	623.240.984	216.168.785	584.465.532	288.290.956	296.174.576

Realizovanu veličinu prihoda budžeta grada Pirota i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2018	1.360.151.364	231.967.354	17,05%
2019	1.446.317.067	211.163.144	14,60%
2020	1.382.677.215	109.450.955	7,92%
2021	1.386.716.529	259.383.986	18,70%

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora grada Pirota za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2018	1.956.927.594	1.320.523.309	636.404.285	32,52%
2019	2.090.514.389	1.398.696.206	691.818.183	33,09%
2020	2.029.064.914	1.372.315.491	656.749.422	32,37%
2021	2.561.054.600	1.468.294.688	1.092.759.912	42,67%

* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina

3.3.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u gradu Pirotu

Ciljevi u strateškom dokumentu su postavljeni u skladu sa prioritetima i mogućom realnom implementacijom. Za potrebe procesa inkluzije formiran je Mobilni tim i doneti su godišnji operativni planovi za realizaciju zadataka tima sa posebno opredeljenim finansijskim sredstvima. Prepreke u ostvarivanju planiranih mera iz Operativnog plana bile su finansijske prirode. Projekti, odnosno mere koje su bile realizovane u saradnji sa donatorima zahtevale su posebnu proceduru i praćenje finansija, a koje su bile otežane zbog zauzetosti Odeljenja za finansije svakodnevnim tekućim poslovima. Organi grada nisu ukazali na dodatne probleme oko realizacije pojedinačnih projekata za inkluziju Roma, te je uspostavljena adekvatna saradnja sa donatorima i vrši se apliciranja na raznim konkursima.

3.4. OPŠTINA ALEKSINAC

3.4.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Opština Aleksinac nema sistematizovano radno mesto romskog koordinatora u Opštinskoj upravi. Poslove koordinatora za romska pitanja obavlja poverenik za izbeglice i migracije u okviru Odeljenja za opštu upravu i društvene delatnosti, koji je zaposlen na neodređeno vreme. Opština Aleksinac finansira pet zaposlenih na neodređeno vreme iz budžeta opštine u Centru za socijalni rad. Za 2019. godinu za funkcionisanje CSR utrošeno je 9.030.706,00 dinara, dok je iznos izdvojenih sredstava za 2020. godinu 10.317.423,00 dinara.

Na teritoriji opštine Aleksinac funkcionišu ukupno tri udruženja koja zastupaju interese romske zajednice, i to:

1. Društvo za razvoj kreativnosti
2. Udruženje romkinja „Nada“ i
3. Udruženje građana „Human“.

Važeća dokumenta javne politike u opštini Aleksinac su sledeća:

1. Plan razvoja opštine Aleksinac za period od 2021-2028. godine,
2. Lokalni plan za unapređivanje rodne ravnopravnosti za period od 2021-2025. godine,
3. Lokalni akcioni plan za mlade za period od 2021-2026. godine,
4. Lokalni akcioni plan zapošljavanja za period od 2021-2023. godine i
5. Lokalni akcioni plan za socijalno uključivanje Roma i Romkinja za period od 2021-2023. godine.

Prema lokalnom akcionom planu za socijalno uključivanje Roma i Romkinja koji je usvojen od strane nadležnog organa opštine, opšti cilj i posebni ciljevi su formulisani na sledeći način:

Opšti cilj: Povećanje socijalne uključenosti i unapređivanje svih aspekata života Roma i Romkinja u opštini Aleksinac.

Posebni ciljevi:

- povećanje uključenosti dece i mladih u sve nivoe vaspitanja i obrazovanja uz promovisanje kulturne baštine Roma;
- Povećanje nivoa zapošljenosti i ekonomskog osnaživanja Roma;
- Unapređivanje infrastrukture i uslova stanovanja u podstandardnim romskim naseljima;

- Unapređenje dostupnosti svih oblika zdravstvene zaštite Roma i Romkinja kroz bolje i kvalitetnije pružanje usluga, edukacije i organizovanje bazara zdravlja;
- Povećanje dostupnosti usluga socijalne zaštite za pripadnike romske nacionalnosti.

Ukupno planirana sredstva za realizaciju LAP za inkluziju Roma iznose 61.615.000,00 dinara, od čega je 14.655.000,00 dinara sopstveno učešće budžeta opštine Aleksinac, a 46.960.000,00 dinara iz donatorskih izvora. Praćenje i analizu ispunjenosti ciljeva predviđenih LAP-om prati Odeljenje za opštu upravu i društvene delatnosti, a prema proceni organa uprave akcioni plan je do 31.03.2022. godine ostvaren na nivou od 30%.

Po pitanju normativno-pravnog uređenja oblasti socijalne i dečije zaštite, obrazovanja i slično u opštini Aleksinac važno je istaći sledeća dokumenta:

- 1) Odluka o socijalnoj zaštiti,
- 2) Odluka o stipendiranju i
- 3) Odluka o sufinansiranju troškova prevoza dece srednjoškolskog uzrasta.

Organi opštine nemaju dostupne podatku o korisnicima prava i usluga iz prethodno navedenih lokalnih odluka po nacionalnoj osnovi.

3.4.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Opština Aleksinac primenjuje programsko budžetiranje, rodno odgovorno budžetiranje, ali ne otvara posebne programske aktivnosti van okvira Aneksa 5 Uputstva za izradu programskog budžeta. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu, odnosno obavlja neophodne konsultacije sa svim organizacionim jedinicama – direktnim i indirektnim korisnicima budžeta opštine. Korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa indikatorima i ciljanim vrednostima putem kojih se može pratiti realizacija postavljenih ciljeva.

Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja. Proces javne rasprave je normiran Odlukom o sprovođenju javne rasprave. Romska nacionalna zajednica se uključuje u proces planiranja budžeta opštine preko svojih civilnih organizacija koje zastupaju njihove interese. Po pitanju transparentnosti pojedinih planiranih rashoda koji su namenjeni romskoj populaciji i to kroz poseban deo i obrazloženje budžeta opštine, zainteresovano lice nije u situaciji da identifikuje rashode i izdatke namenjene romskom stanovništvu.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa opštine prikazano je na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	1.655.718.465	1.130.913.778	68,30%
2019	1.594.856.788	1.436.567.395	90,08%
2020	1.380.891.903	1.227.238.580	88,87%
2021	1.652.637.976	1.256.781.814	76,05%

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima opštine za period od 2018-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	28.652.208	34.505.755	32.736.872	31.292.183
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	8.795.915	9.517.135	10.317.423	9.273.205
0003	Dnevne usluge u zajednici	2.500.000	6.017.875	4.115.792	6.034.980
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge				
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	1.400.000	2.314.300	7.775.791	3.168.434
0006	Podrška deci i porodici sa decom	5.530.413	5.719.945	5.518.088	6.430.774
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	8.310.000	8.909.900	9.318.200	7.799.905
0008	Podrška osobama sa invaliditetom				

Prema podacima iz završnih računa budžeta opštine izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita po sledećem prikazu:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	7.663.628	8.441.396	3.928.297	5.963.397
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje				

U programu 13 – Razvoj kulture i informisanja opština Aleksinac za određene uniformne programske aktivnosti izvršila je sledeće rashode u vremenskom intervalu od 2018-2021. godine:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	963.164	1.450.731	1.399.731	1.338.845
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina				

a prema napred navedenim budžetskim rashodima u programu 13 – Razvoj kulture i informisanja po programskim aktivnostima za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa i unapređenja javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina nisu dostupni podaci o visini izvršenih rashoda za Rome i Romkinje.

3.4.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Na osnovu Javnih konkursa za sufinansiranja programa ili projekata udruženja građana, u opštini su realizovani sledeći projekti romskih civilnih organizacija, a koji su podržani sredstvima budžeta i to:

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2018	RU“Human“	„Igraonica“	Obrazovanje i kultura	170.000
	Ukupno:			170.000

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2019	RU“Human“	Pravo na život bez nasilja	Ljudska prava	200.000
	RU „Nada“	Negujemo naša dečja prava	Obrazovanje i ljudska prava	200.000
Ukupno:			400.000	

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	RU“Human“	Zajedno do zdravlja	Zdravstvo	200.000
	RU „Nada“		200.000	
Ukupno:			400.000	

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2021	RU “Human“	Znanjem do cilja	Obrazovanje	200.000
Ukupno:			200.000	

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane opštine ifunkcioniše prema usvojenom operativnom planu. Za njegovo funkcionisanje se godišnje iz budžeta izdvaja 300 hiljada dinara. U opštini Aleksinac je angažovan dovoljan broj pedagoških asistenata, a u predškolskoj ustanovi opštine se planira angažovanje jednog pedagoškog asistenta. Kada su u pitanju afirmativne mere za povećanje upisa učenika u srednje škole, opština Aleksinac nije izradila i ne finansira posebne mere za pospešivanje obrazovnog nivoa

lokalnog romskog stanovništva. U lokalnom Domu zdravlja je angažovana zdravstvena medijatorka, a čiju platu finansira Ministarstvo zdravlja.

Realizacija lokalnog akcionog plana zapošljavanja (LAPZ) obuhvata mere samozapošljavanja, zapošljavanja teže zapošljivih lica (gde pripadaju i Romi) i javne radove. Analitički podaci u godišnjim izdvajanjima u svrhu zapošljavanja su sledeći:

- 2018. godina: samozapošljavanje 4,4 miliona dinara, zapošljavanje teže zapošljivih lica 6 miliona dinara,
- 2019. godina: samozapošljavanje 968.000 dinara, zapošljavanje teže zapošljivih lica 2 miliona dinara, javni radovi 1.885.436 dinara,
- 2020. godina: samozapošljavanje 3 miliona dinara, zapošljavanje teže zapošljivih lica 4.750.000 dinara, javni radovi 3.872.000 dinara i
- 2021. godina: samozapošljavanje 2,5 miliona dinara, zapošljavanje teže zapošljivih lica 2,5 miliona dinara.

Najznačajnije projekte usmerene ka poboljšanju sveukupne situacije romske populacije na teritoriji opštine Aleksinac pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Red. br.	Naziv projekta/aktivnosti/rezultat prema indikatoru	Vrednost projekta/aktivnosti	Naziv finansijera	Datum konačne reali-zacije projekta/aktivn.
1.	Svi za jedno	4.490.000	Ministarstvo prosvete	2021
2.	Zajedno ka srednjoj školi	8.000€	Centar za obrazovne politike	2019
3.	Interkulturalno obrazovanje Roma	200.000	JLS	2019
4.	Romski vrtić	2.800.000	Međunarodni CK	2018
5.	Kupovina seoskih kuća povratnicima po sporazumu o readmisiji	2.800.000	Komesarijat za izbeglice	2020
6.	Poboljšanje uslova života Roma i Romkinja i dr.marginalizovanih grupa u 18 JLS		NALED, GIZ	2021
7.	Izrada projektno-tehničke dokumentacije za vodovod, kanalizaciju i uličnu hidrantsku mrežu sa projektom parcelacije i preparcelacije u romskim naseljima K.O Aleksinac	1.290.000	SKGO	2021

3.4.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, kao i raspoloživi podaci prema usvojenim odlukama o završnom računu budžeta lokalne vlasti.

Pregled podataka po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka označava troškovnu stranu budžeta prema funkcionalnoj nameni za određenu oblast i takav pregled je nezavisan od organizacije koja sprovodi tu funkciju. Izvršene rashode i izdatke prema ovoj klasifikaciji u opštini Aleksinac prikazuje naredni tabelarni prikaz:

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2018. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2019. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	73.435.714	117.283.961	90.762.004	87.710.528
2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	230.949.727	268.521.720	245.048.972	255.823.442
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	0	0	0	0
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	6.298.027	7.304.476	8.718.509	5.482.163
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	17.399.608	30.171.977	13.497.103	17.046.621
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	0	0	0	0
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	25.842.451	16.482.641	13.441.849	20.692.447
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	33.453.559	0	0	0
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	237.818.616	412.424.059	317.768.836	295.594.922
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	18.877.420	18.603.603	5.898.108	8.380.645
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	30.630.777	46.863.645	54.375.405	45.785.939
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	87.069.223	99.277.713	87.816.061	102.780.301
9	Obrazovanje (šifra 9) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	313.874.519	325.678.385	320.580.835	364.400.307

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita dat je na sledeći način (pri čemu je prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 20,42 % od ukupnih planiranih rashoda i izdataka):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2018	1.207.564.624	448.153.841		1.655.718.465
2019	1.257.500.122	337.356.666		1.594.856.788
2020	1.197.064.582	183.827.321	0	1.380.891.903
2021	1.335.255.243	314.077.733	3.305.000	1.652.637.976

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta opštine Aleksinac pokazuje sledeća tabela (pri tome realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 50,29 %):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2018	448.153.841	122.625.425	325.628.416	115.353.127	45.273.355	70.089.772
2019	337.356.666	140.967.399	196.389.267	285.386.346	116.435.291	168.951.055
2020	183.827.321	115.112.391	68.714.930	145.865.665	96.942.440	18.953.255
2021	314.077.733	130.876.641	183.201.092	98.863.809	41.617.315	57.246.494

Realizovanu veličinu prihoda budžeta opštine Aleksinac i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2018	656.284.197	45.273.355	6.90%
2019	702.245.621	116.435.291	16.58%
2020	808.779.363	96.942.440	11.99%
2021	928.199.906	41.617.315	4.48%

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora opštine Aleksinac za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2017	1.128.140.822	994.523.422	133.617.400	11.84%
2018	1.154.451.405	1.026.795.488	127.655.917	11.06%
2019	1.482.876.886	1.151.181.048	331.695.838	22.37%
2020	1.321.946.571	1.085.840.058	236.106.513	17.86%
* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina				

3.4.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u opštini Aleksinac

Organi opštine Aleksinac u delu upitnika za isticanje problema i prepreka u procesu realizacije ciljeva socijalnog uključivanja romskog stanovništva istakli su slabu motivisanost pripadnika romske nacionalnosti u rešavanju LAP-om predviđenih ciljeva i mera. Po pitanju realizacije ciljeva razvojnog dokumenta, zaključeno je da je Strategija održivog razvoja opštine Aleksinac za period od 2010-2020. godine sa planiranim projektima realizovana na nivou od 65%. Usvojen je i Plan razvoja opštine za period od 2021-2028. godine, a u toku je izrada srednjoročnog plana razvoja, u okviru projekta „Exchange 6“, što će doprineti razvoju programskog budžetiranja na nivou opštine.

3.5. OPŠTINA APATIN

3.5.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

Opština Apatin zapošljava romskog koordinatorka na neodređeno vreme i predmetno radno mesto je sistematizovano u okviru Opštinske uprave. U Centru za socijalni rad zaposleno je pet radnika na teret budžeta opštine Apatin i to na poslovima priznavanja prava koje potiču iz lokalnih normativno-pravnih akata, odnosno propisa. Godišnji iznos sredstava za rad Centra, koja se obezbeđuju iz budžeta opštine iznosi (u dinarima):

2018. godina – 26.577.724,96

2019. godina – 31.104.283,59

2020. godina – 20.314.594,92

2021. godina – 25.042.235,45

Nisu dostupne informacije o postojanju romskih udruženja građana na teritoriji opštine Apatin.

Stanje dokumenata javne politike i razvojnog planiranja u opštini Apatin je sledeće:

- Strategija održivog razvoja opštine Apatin je istekla 2020. godine;
- Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost opštine Apatin za period od 2022-2025. godine;
- Lokalni akcioni plan za poboljšanje položaja Roma u opštini Apatin od 2010-2015. godine;

- Lokalni akcioni plan za unapređenje položaja izbeglih, interno raseljenih lica i povratnika u opštini Apatin od 2017-2021. godine;
- Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost 2016-2018. godine.

Većini dokumenata javne politike istekla je važnost, kao i LAP-u za poboljšanje položaja Roma u opštini. Nisu dostupni podaci o veličini budžetiranja i nastavku realizacije pojedinih mera iz LAP-a usmerenih ka zadovoljavanju potreba romskog stanovništva.

Takođe, normativno-pravno uređenje oblasti socijalne i dečije zaštite, obrazovanja i zdravstva nije učinjeno dostupnim od strane organa opštine Apatin, kao ni podaci o korisnicima prava i usluga na osnovu opštinskih odluka u predmetnim oblastima i nadležnostima.

3.5.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Opština Apatin izrađuje i izvršava svoj godišnji budžet na principima programskog budžetiranja, a rodno odgovorno budžetiranje primenjuje u programima socijalne i dečije zaštite, odnosno razvoja sporta i omladine. Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu, nakon čega sastavlja nacrt budžeta, odnosno korisnici budžeta dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu uniformnih ciljeva i indikatora.

Nacrt budžeta se upućuje na javnu raspravu pre njegovog usvajanja. Nakon pripreme nacrta odluke o budžetu, a po osnovu odluke o vrstama propisa koje donosi Skupština opštine za koje je obavezna javna rasprava i postupku i načinu sprovođenja javne rasprave⁸ na sajtu opštine se postavlja poziv za javnu raspravu sa smernicama o načinu dostavljanja predloga i primedbi na nacrt odluke o budžetu. Po završetku javne rasprave na sajtu se objavljuje izveštaj o sprovedenoj javnoj raspravi. Nisu dostupni podaci o načinu uključivanja romske nacionalne zajednice u proces planiranja budžeta opštine, ali deo sredstava se planira po osnovu realizacije iz prethodnih godina (navodi organa uprave iz opštine Apatin). Po pitanju transparentnosti pojedinih planiranih rashoda koje su namenjene romskoj populaciji, ista je nedovoljno zastupljena kod izrade godišnje odluke o budžetu opštine sa obrazloženjem.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa opštine predstavljena je na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	1.261.674.554	1.147.488.982,80	90,95%
2019	1.394.212.615	1.199.908.719,52	86,06%
2020	1.263.514.215	1.115.591.508,42	88,29%
2021	1.323.392.157	1.218.486.445,56	92,07%

⁸ "Službeni list opštine Apatin", br. 3/2019

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima opštine za period od 2018-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	25.223.103,60	24.281.973,41	47.312.115,71	16.773.585,87
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	0	0	0	0
0003	Dnevne usluge u zajednici	8.087.861,88	11.793.203,26	14.267.915,84	12.509.766,40
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	0	37.974,70	0	10.220,09
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	1.680.489,15	1.798.610,28	2.149.564,77	2.799.887,51
0006	Podrška deci i porodici sa decom	64.554.733,07	56.726.366,59	44.530.137,52	56.308.445,61
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	0	0	0	0
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	16.066.645,10	18.033.757,38	20.000.490,94	26.175.689,35

Prema podacima iz završnih računa budžeta opštine izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita po sledećem:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	37.818.939,19	66.661.374,74	56.675.582,96	36.433.203,15
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	500.000,00	0	0	0

U programu 13 – Razvoj kulture i informisanja po programskim aktivnostima za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa i unapređenja javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina opština Apatin izvršava sledeće rashode i izdatke u posmatranom periodu:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	2.698.424,03	1.921.993,89	1.113.000,00	2.450.000,00
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	0	0	0	0

Visina izvršenih rashoda za Rome i Romkinje u programu 13 prema prethodno navedenim programskim aktivnostima i godinama u opštini Apatin:

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
3	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	60.000,00	0	80.000,00	0
5	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	0	0	0	0

3.5.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Po pitanju finansiranja projekata OCD, kroz dobijene podatke od organa uprave opštine, identifikovani su projekti romskih udruženja građana koji su podržani budžetom opštine po godinama:

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2018	UG „Zlatno srce“	Romska noć		60.000,00
Ukupno:				60.000,00

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2020	UG „Zlatno srce“	Romska noć		80.000,00
Ukupno:				80.000,00

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane opštine tek 2021. godine i isti ima dodatnu ulogu da pruži podršku u izradi novog Lokalnog akcionog plana za Rome. U opštini Apatin nisu angažovani pedagoški asistenti, mada osnovnu školu pohađa više od 200 dece romske nacionalne manjine, a pedagoški asistent bi bio potreban i u predškolskoj ustanovi. Takođe, u opštini se sprovode afirmativne mere i akcije za povećanje upisa učenika u srednje škole – pripadnike romske nacionalne manjine i to kroz Kancelarije za inkluziju Roma Autonomne Pokrajine Vojvodina.

Opština Apatin nema angažovanu zdravstvenu medijatorku, a nisu dostavljeni podaci za analizu podrške zapošljavanju romskog stanovništva u opštini.

Najznačajnije realizovane projekte koji su usmereni ka poboljšanju sveukupne situacije romske populacije na teritoriji opštine Apatin pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Red. br.	Naziv projekta/aktivnosti/rezultat prema indikatoru	Vrednost projekta/aktivnosti	Naziv finansijera	Datum konačne realizacije projekta/aktivn.
----------	---	------------------------------	-------------------	--

1	Podrška EU inkluziji Roma – Jačanje lokalnih zajednica ka inkluziji Roma	57.967,01 EUR	Stalna konferencija gradova i opština Beograd	03.10.2020.
2	Inkluzija Roma i drugih marginalizovanih grupa	40.000,00 EUR	GIZ	31.12.2020.

3.5.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, kao i raspoloživi podaci prema usvojenim odlukama o završnom računu budžeta lokalne vlasti.

Pregled podataka po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka označava troškovnu stranu budžeta prema funkcionalnoj nameni za određenu oblast i takav pregled je nezavisan od organizacije koja sprovodi tu funkciju. Izvršene rashode i izdatke prema ovoj klasifikaciji u opštini Apatin prikazuje naredni tabelarni prikaz:

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2018. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2019. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	115.335.005,98	108.112.409,62	144.732.299,30	134.000.240,66
2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	241.390.878,76	225.228.125,87	280.444.911,52	229.450.546,83
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	699.684,25	0	59.399,87	295.549,88
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	0	0	0	0
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	107.699.072,58	71.072.619,76	59.712.707,83	63.291.794,02
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	47.817.242,44	78.952.997,95	84.542.707,00	172.822.411,60
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	42.227.412,12	62.257.141,02	34.272.152,96	43.451.053,29
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	77.498.332,91	19.044.136,25	16.462.737,66	20.501.811,20
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne	111.403.775,62	169.826.931,33	153.932.577,03	158.342.824,58

	klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660				
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	0	903.797,42	898.270,76	1.139.937,14
8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	0	0	39.553.190,31	43.029.559,43
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	50.760.168,66	61.471.144,98	48.090.625,12	66.869.213,81
9	Obrazovanje (šifra 9) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	250.092.099,49	249.042.791,56	187.554.417,55	207.039.552,67

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita dat je na sledeći način (pri čemu prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 18,28 % od ukupnih planiranih rashoda i izdataka):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2018	1.063.048.419	197.326.135	1.300.000	1.261.674.554
2019	1.093.404.309	299.508.306	1.300.000	1.394.212.615
2020	989.436.215	214.278.000	59.800.000	1.263.514.215
2021	1.076.258.521	246.832.636	301.000	1.323.392.157

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta opštine Apatin pokazuje sledeća tabela (realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 79,86 %):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
		2018	197.326.135,00			
2019	299.508.306,00			198.905.668,05	96.865.726,40	102.039.941,65
2020	214.278.000,00	153.200.094,00	61.077.906,00	166.302.451,86	114.523.600,85	51.778.851,01
2021	246.832.636,00	52.855.129,00	193.977.507,00	225.945.601,74	38.103.383,52	187.812.218,22

Realizovanu veličinu prihoda budžeta opštine Apatin i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2018	719.304.822,85	79.641.088,74	11.08%
2019	869346.184,04	96.865.726,40	11.15%
2020	766.750.301,08	114.523.600,85	14.94%
2021	808.576.549,14	38.103.383,52	4.72%

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora opštine Apatin za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2017	925.798.030,99	785.067.669,13	140.730.361,86	15.20%
2018	1.005.076.976,27	972.208.690,13	32.868.286,14	3.27%
2019	1.112.694.114,03	999.771.901,81	112.922.212,22	10.15%
2020	1.118.386.444,39	889.492.308,42	228.894.138,97	20.47%
* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina				

3.5.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u opštini Apatin

Opština Apatin kao izuzetno veliku prepreku u realizaciji pojedinih ciljeva, posebno u oblasti obrazovanja, navodi nedostatak kadrova romske nacionalne manjine sa IV stepenom stručne spreme za angažovanje na poziciji pedagoških asistenata.

3.6. GRAD KRUŠEVAC

3.6.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir za potrebe socijalnog uključivanja Roma i Romkinja

U gradu Kruševcu ne postoji sistematizovano radno mesto koordinatora za romska pitanja, već poslove koji se odnose na romsku populaciju (izrada i praćenje realizacije LAP-a za Rome, projekti vezani za romsku populaciju i sl.) obavlja Šef Službe za socijalnu i zdravstvenu zaštitu. Iz budžeta grada se u

Centru za socijalni rad finansira 20 zaposlenih lica i to 18 lica na neodređeno i dva lica na određeno vreme, prema sledećim godišnjim izdvajanjima:

- 2018. godine izdvojeno 101.170.977,00 dinara
- 2019. godine izdvojeno 110.974.519,00 dinara
- 2020. godine izdvojeno 117.957.300,00 dinara
- 2021. godine izdvojeno 126.630.552,00 dinara.

Na teritoriji grada Kruševca postoje tri udruženja koja se bave romskom populacijom: "Romani De", "Romsko srce", "Romani cikna".

Stanje dokumenata javne politike i razvojnog planiranja u gradu Kruševcu je sledeće:

- Prethodna Strategija održivog razvoja grada Kruševca je istekla, ali je Grad dobio stručnu podršku preko Stalne konferencije gradova i opština za izradu novog Plana razvoja grada, koji proces je u toku.
- Lokalni akcioni plan za socijalno uključivanje Roma i Romkinja grada Kruševca za period od 2021-2023. godine
- Lokalni plan akcije za decu grada Kruševca za period od 2019-2025. godine
- Lokalni akcioni plan za mlade grada Kruševca za period od 2020-2025. godine
- Program razvoja turizma grada Kruševca za period od 2019-2024. godine
- Plan razvoja kulture grada Kruševca za period od 2018-2023 godine
- Plan javnog zdravlja grada Kruševca za period od 2018-2025. godine
- Lokalni program zaštite životne sredine za period od 2015-2024. godine
- Strategija bezbednosti saobraćaja na putevima na teritoriji grada Kruševca za period od 2019-2023. godine
- Plan održive urbane mobilnosti za period od 2017-2030. godine
- Program unapređenja socijalne zaštite za 2022. godinu.

Opšti cilj Lokalnog akcionog plana za socijalno uključivanje Roma i Romkinja za period od 2021 - 2023. godine je: Unapređenje socio-ekonomskog položaja Roma i Romkinja na teritoriji grada Kruševca.

LAP ima pet posebnih ciljeva koji doprinose ostvarenju opšteg cilja, i to po jedan poseban cilj u svakoj od pet ključnih oblasti relevantnih za socijalno uključivanje romske nacionalne manjine - obrazovanje, zapošljavanje, stanovanje, zdravstvena i socijalna zaštita:

Poseban cilj 1: Povećanje obuhvata romske dece na svim nivoi ma obrazovanja.

Poseban cilj 2: Podizanje nivoa zapošljivosti Roma i Romkinja.

Poseban cilj 3: Poboljšanje uslova stanovanja u romskim naseljima i pružanje podrške u rešavanju imovinsko-pravnih odnosa i ozakonjenju bespravno sagrađenih objekata.

Poseban cilj 4: Povećanje obuhvata romskog stanovništva u primarnoj zdravstvenoj zaštiti sa preventivnim zdravstvenim uslugama.

Poseban cilj 5: Povećanje uključenosti Roma i Romkinja u lokalne usluge socijalne zaštite.

Odeljenje za društvene delatnosti – Služba za socijalnu i zdravstvenu zaštitu i Savet za socijalno uključivanje Roma i Romkinja vrši analizu i praćenje ispunjenosti ciljeva iz akcionog plana, a Gradsko veće usvaja godišnji izveštaj o realizaciji akcionog plana. Predstavnici romske zajednice su članovi Saveta za socijalno uključivanje Roma i Romkinja, kao i Komisije za izradu i implementaciju Lokalnog akcionog plana za socijalno uključivanje Roma i Romkinja grada Kruševca za svaku oblast akcionog plana.

Za 2022. godinu je u okviru Lokalnog akcionog plana za socijalno uključivanje Roma i Romkinja izdvojeno 2.600.000 dinara i to: użine za ućenike osnovnih škola romske nacionalnosti – 1.200.000 dinara; poklon paketi za ućenike osnovnih škola romske nacionalnosti – 300.000 dinara; prevoz za ućenike srednjih škola

romske nacionalnosti – 900.000 dinara i sanitarno – higijenski nadzor u romskim naseljima – 200.000 dinara.

Po pitanju normativno-pravnog uređenja oblasti socijalne i dečije zaštite, obrazovanja i zdravstva grad Kruševac raspolaže sa sledećim dokumentima:

- Pravilnik o kriterijumima i postupku dodele sredstava za ostvarivanje prava predviđenih Lokalnim akcionim planom za socijalno uključivanje Roma i Romkinja grada Kruševca za period od 2021-2023. godine⁹ i
- Odluka o pravima i uslugama u socijalnoj zaštiti grada Kruševca¹⁰.

Grad Kruševac raspolaže podacima o broju korisnika sredstava i usluge iz romske nacionalne zajednice u odnosu na lokalna normativnopravna akta. Prema Pravilniku o kriterijumima i postupku dodele sredstava za ostvarivanje prava predviđenih Lokalnim akcionim planom za socijalno uključivanje Roma i Romkinja grada Kruševca za period od 2021-2023. godine¹¹.

Pravo na beslatan prevoz je ostvarilo 24 učenika romske nacionalnosti i to 14 muškog i 10 ženskog pola. Pravo na besplatne užine je u periodu januar - jun 2021. godine ostvarilo 190 učenika romske nacionalnosti (97 dečaka i 93 devojčica), dok je u periodu septembar – decembar 2021. godine pravo na besplatne užine ostvarilo 170 učenika romske nacionalnosti (88 dečaka i 82 devojčica).

Pravo na besplatne poklon pakete je ostvarilo 100 učenika romske nacionalnosti od to 53 muškog i 47 ženskog pola.

Za jednokratne novčane pomoći se vodi evidencija o broju rešenja, a ne o broju korisnika.

Za usluge socijalne zaštite se ne vode podaci po nacionalnoj pripadnosti, ali su procene sledeće:

Usluga Pomoć u kući - 5 korisnika romske nacionalnosti,

Usluga Lični pratilac deteta – 1 korisnik romske nacionalnosti,

Usluga Porodični edukativni centar – 6 korisnika romske nacionalnosti.

3.6.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja po pojedinim programima

Grad Kruševac primenjuje programsko budžetiranje, kao i rodno odgovorno budžetiranje u sledećim budžetskim programima: Program 3 – Lokalni ekonomski razvoj, Program 5 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, Program 8 – Predškolsko vaspitanje i obrazovanje, Program 9 – Osnovno obrazovanje i vaspitanje, Program 10 – Srednje obrazovanje i vaspitanje, Program 11 – Socijalna i dečija zaštita, Program 13 – Razvoj kulture i informisanja, Program 14 – Razvoj sporta i omladine. RoB indikatori i ciljane vrednosti predstavljeni su u programskim informacijama budžeta JLS, shodno donetim planovima.

Priprema budžeta se odvija na način da nadležni organ za poslove finansija dostavlja pisano Uputstvo svim organizacionim jedinicama, odnosno korisnicima javnih sredstava radi podnošenja finansijskih planova za narednu budžetsku godinu, a korisnici budžeta na osnovu dobijenog uputstva dostavljaju finansijski plan sa potrebnim aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu uniformnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije. Nacrt Odluke o budžetu se postavlja na sajt grada, gde svi zainteresovani

⁹ "Službeni list grada Kruševca", br. 2/21

¹⁰ "Službeni list grada Kruševca", br. 4/13, 11/13, 1/14, 14/16, 9/17, 13/19, 16/19

¹¹ "Službeni list grada Kruševca", broj 2/21

moгу da dostavljaju primedbe i predloge putem mail-a ili putem dopisa. Nakon javnog uvida sledi organizovanje Javne rasprave na kojoj se vodi Zapisnik. Romsko stanovništvo je uključeno u proces planiranja budžeta kroz dostavljanje svojih predloga za finansiranje pre i tokom izrade nacrtu budžeta. Po pitanju transparentnosti pojedinih planiranih rashoda koji su namenjeni romskoj populaciji, predviđena sredstva budžeta za socijalno uključivanje Roma su dovoljno vidljiva i prepoznatljiva.

Planirana veličina i izvršenje rashoda prema podacima iz završnih računa grada predstavljena je na sledeći način:

Godine	Planirana vrednost svih rashoda i izdataka u godini (kl. 4, 5 i 6)	Izvršenje svih rashoda i izdataka prema završnom računu u godini	Procenat izvršenja rashodne strane budžeta
2018	3.386.689.818	3.018.303.335	89,12%
2019	3.534.552.588	3.445.223.157	97,47%
2020	4.100.051.722	3.577.503.542	87,25%
2021	4.774.131.515	/	%

Izvršeni rashodi u programu 11 – Socijalna i dečija zaštita prema završnim računima grada za period od 2018-2021. godine predstavljeni su u sledećim programskim aktivnostima:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine		
		2019	2021	2021
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	61.173	55.594	60.520
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	3.467	1.960	1.436
0003	Dnevne usluge u zajednici	6.386	6.657	48.084
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	40.150	45.684	49.663
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	16.927	18.603	19.007
0006	Podrška deci i porodici sa decom	49.303	42.120	42.581
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	/	/	/
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	35.313	43.045	6.808

Prema podacima iz završnih računa budžeta grada izvršeni su rashodi u okvirima programa 12 – Zdravstvena zaštita po sledećem:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine		
		2019	2020	2021
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	4.000	231.000	192.042
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	576	500	500

U programu 13 – Razvoj kulture i informisanja po programskim aktivnostima za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa i unapređenja javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina grad Kruševac izvršava sledeće rashode i izdatke u posmatranom periodu:

u 000 dinara

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Godine			
		2018	2019	2020	2021
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	2.000	3.000	12.000	12.000
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	0	0	0	0

Grad Kruševac nema dostupnih podataka o finansiranju romskih kulturnih OCD i/ili podatke o finansiranju lokalnih medija sa sadržajima na romskom jeziku i slično.

3.6.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja i rezultati pojedinih aktivnosti i projekata finansiranih iz budžeta JLS

Po pitanju finansiranja projekata OCD, kroz dobijene podatke od organa uprave grada, identifikovane su specifičnosti u vidu projektnog finansiranja projekata i programa romskih udruženja, na osnovu konkursa, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i podzakonskim aktima, prema sledećem:

Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2018	Sportsko društvo "Proleter"	Sportom do zdravlja	Sport	40.000
Ukupno:				40.000
Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS
2019	Sportsko društvo "Proleter"	Sportom do zdravlja	Sport	50.000

				Ukupno:	50.000
Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS	
2020	Sportsko društvo "Proleter"	Sportom do zdravlja	Sport	50.000	
				Ukupno:	50.000
Godina	Naziv OCD	Naziv projekta OCD	Oblast intervencije	Iznos dotacije iz budžeta JLS	
2021	Sportsko društvo "Proleter"	Sportom do zdravlja	Sport	50.000	
	Ustanova kulture "Romski kulturni centar"	Muzičko nasleđe i tradicija Roma u Kruševcu	Kultura	30.000	
	Udruženje građana "Romani cikna"	Knjiga poezije na srpski i romski, dvojezično Deca sveta/Čara e lumjace	Kultura	20.000	
				Ukupno:	100.000

Mobilni tim za inkluziju je formiran od strane grada 2014. godine, ali nakon završetka projekta „Ovde smo zajedno – Evropska podrška inkluziji Roma“ više ne funkcioniše.

U Kruševcu je angažovano pet pedagoških asistenata u pet osnovnih škola. Grad nije u svojim odlukama predvideo blaže kriterijume konkurisanja romske nacionalne manjine za studentske stipendije i jednokratne novčane pomoći. Kada su u pitanju afirmativne mere za školovanje, grad pruža podršku preko svojih organa i pedagoških asistenata, te se broj učenika u srednjim školama povećava i to:

2017/2018. godina – 92 učenika srednjih škola romske nacionalnosti,
 2018/2019. godina – 81 učenik srednjih škola romske nacionalnosti,
 2019/2020. godina – 109 učenika srednjih škola romske nacionalnosti,
 2020/2021. godina – 121 učenik srednjih škola romske nacionalnosti,
 2021/2022. godina - 118 učenika srednjih škola romske nacionalnosti.

Zdravstvena medijatorica je angažovana preko Ministarstva zdravlja i grad ne obezbeđuje posebna sredstva za njen rad.

Najznačajniji projekti koji su realizovani od strane grada Kruševca, a bili su usmereni poboljšanju života lokalnog romskog stanovništva su:

Red. br.	Naziv projekta/aktivnosti/rezultat prema indikatoru	Vrednost projekta/aktivnosti	Naziv finansijera	Datum konačne realizacije projekta/aktivn.
1.	Inkluzija Roma i drugih marginalizovanih grupa	Aktivnosti finansira donator, ne prenosi sredstva na budžet grada.	GIZ	2019-2022. godine
2.	Podrška deci – dobrobit za budućnost	4.767.315	Svetska banka	2019-2022. godine

3.	ROMACTED faza 2	Aktivnosti finansira donator, ne prenosi sredstva na budžet grada.	EU i Savet Evrope	2021-2024. godine
----	-----------------	--	-------------------	-------------------

3.6.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

U procesu procene kapaciteta partnerskih JLS korišćeni su podaci dobijeni od partnera, kao i raspoloživi podaci prema usvojenim odlukama o završnom računu budžeta lokalne vlasti.

Pregled podataka po funkcionalnoj klasifikaciji rashoda i izdataka označava troškovnu stranu budžeta prema funkcionalnoj nameni za određenu oblast i takav pregled je nezavisan od organizacije koja sprovodi tu funkciju. Izvršene rashode i izdatke prema ovoj klasifikaciji u gradu Kruševcu prikazuje naredni tabelarni prikaz:

Redni broj	Kategorija funkcionalne klasifikacije	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2018. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2019. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2020. godini	Ukupna realizacija budžeta po funkcionalnoj klasifikaciji u 2021. godini
1	Socijalna zaštita (šifra 0) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 040, 060, 070, 080 i 090	185.109.028	218.346.561	224.841.533	228.308.743
2	Opšte javne usluge (šifra 1) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 110, 111, 112, 130, 160, 170	535.977.705	527.520.343	563.677.342	671.965.849
3	Javni red i bezbednost (šifra 3) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 360	20.413.837	27.289.983	23.847.114	24.176.265
4	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 411	10.294.919	80.810.472	26.134.563	29.393.624
4a	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 420, 421	36.433.012	113.141.363	51.012.939	63.608.561
4b	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 450, 451	356.129.328	367.445.286	599.882.736	859.819.064
4c	Ekonomski poslovi (šifra 4) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 473, 474, 490	72.351.115	135.124.882	81.520.363	57.625.202
5	Zaštita životne sredine (šifra 5) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 500, 510, 520, 530, 540, 550 i 560	89.014.442	101.239.746	186.044.612	195.132.658
6	Poslovi stanovanja i zajednice (šifra 6) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 610, 620, 630, 640 i 660	332.326.968	371.909.606	485.421.126	494.597.980
7	Zdravstvo (šifra 7) , uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 721, 722 i 760	13.509.736	5.680.737	232.797.169	193.839.663

8	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 810	107.720.816	136.711.463	135.887.851	293.701.225
8a	Rekreacija, sport, kultura i vere (šifra 8), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 820 i 830	274.495.976	280.118.383	281.965.505	365.509.363
9	Obrazovanje (šifra 9), uključuje funkcionalne klasifikacione oznake: 911, 912, 920, 960 i 980	693.132.637	733.383.794	708.496.098	833.823.202

Pregled podataka o rashodima i izdacima prema nameni sredstava za funkcionisanje, vrednosti izdataka za kapitalna ulaganja i otplatu kredita dat je na sledeći način (pri čemu prosečni udeo planiranih kapitalnih izdataka iznosi 26,75% od ukupnih planiranih rashoda i izdataka):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (ek. klasifikacija u klasi 4)	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za otplatu kredite - klasa 6	Ukupan planiranog obima budžetskih rashoda i izdataka
	a	b	c	d=a+b+c
2018	2.779.947.710	739.795.496	700.000	3.519.743.206
2019	2.824.500.999	885.064.351	63.000.000	3.772.565.350
2020	3.312.974.022	1.341.670.271	20.000.000	4.674.644.293
2021	3.464.755.616	1.590.598.806	10.000.000	5.065.354.422

Planirani i realizovani obim izdataka iz budžeta grada Kruševca pokazuje sledeća tabela (realizacija planiranih kapitalnih rashoda iznosi 62,83%):

Godina budžeta	Planirani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Planirani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora		Realizovani obim rashoda (izdaci za nabavku nefinansijske imovine - klasa 5)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz različitih izvora	
		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori		Izvor budžeta - 01	Drugi izvori
2018	739.795.496	213.151.242	526.644.254	287.347.442	133.196.136	154.151.306
2019	885.064.351	286.248.693	598.815.658	543.606.151	257.589.923	286.016.228
2020	1.341.670.271	513.562.871	828.107.400	898.625.655	390.817.006	507.808.649
2021	1.590.598.806	836.782.033	753.816.773	1.224.617.075	704.430.566	520.186.509

Realizovanu veličinu prihoda budžeta grada Kruševca i ostvarenu veličinu kapitalnih izdataka iz izvornih i ustupljenih prihoda budžeta pokazuje naredni tabelarni prikaz:

Godina budžeta	Ostvareni izvorni i ustupljeni prihodi opštine (bez transfernih – kategorija prihoda 733)	Realizovani obim rashoda za kapitalne izdatke finansiranih iz budžetskih izvora - 01	Procenat realizacije kapitalnih izdataka iz budžetskih izvora (bez transfernih sred.)
2018	2.254.882.077	133.196.136	5,91%
2019	2.543.358.724	257.589.923	10,13%
2020	2.857.241.863	390.817.006	13,68%
2021	3.675.219.460	704.430.566	19,17%

Realizovanu rashodnu stranu budžeta sa elementima procene slobodnih izvora grada Kruševca za potrebe finansiranja kapitalnih investicionih rashoda pokazuje naredna tabela:

Godina budžeta	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfera (prihodi)	Realizovani obim rashoda (klasa 4)	Vrednost slobodnih sredstava za kapitalne izdatke	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera
1	2	3	4=2-3	5=4/2*100
2017	2.649.031.576	2.663.771.168	14.739.592	0,56%
2018	2.440.828.409	2.476.773.618	-35.945.209	-1,47%
2019	3.132.932.112	2.601.259.633	531.672.479	16,97%
2020	3.584.049.425	2.870.335.915	713.713.510	19,91%
* finansiranje uključuje osim prihoda iz budžeta – izvor 01 i izvore prenetih neutrošenih sredstava iz ranijih godina				

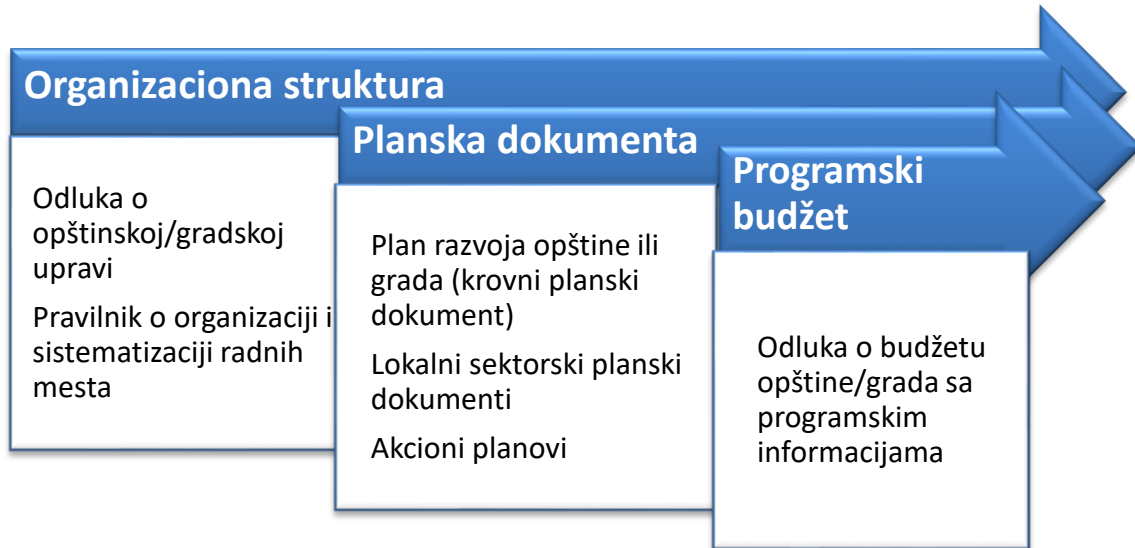
3.6.5. Problemi i/ili prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u gradu Kruševcu

Grad Kruševac je konstatovao da je za realizaciju ciljeva inkluzije Roma najveći problem nedostatak finansijskih/budžetskih sredstava. Takođe, unapređenje u oblasti stanovanja je uslovljeno nerešenim imovinsko-pravnim odnosima. Nizak obrazovni status dovodi do visoke stope nezaposlenosti. Postoji zavisnost od sistema socijalne zaštite. Obrazovanje je dalo značajne pomake, ali nedostaju bolja obrazovna postignuća i veći obuhvat romske dece u visokom obrazovanju. U oblasti zdravstvene zaštite nedostaje terenski rad medicinskog osoblja.

4. SINTETIZOVANI ELEMENTI ANALIZE KOD PARTNERSKIH JLS¹²

4.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir

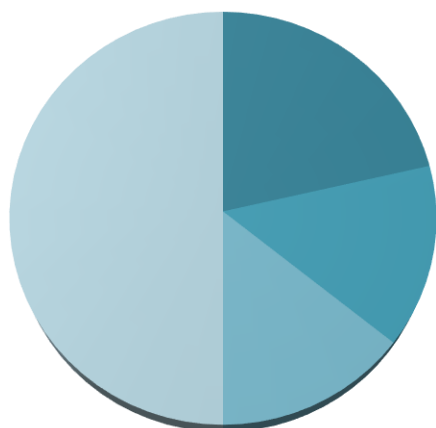
U svrhu pravilnog budžetiranja aktivnosti iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave, potrebno je izvršiti harmonizaciju organizacione strukture, dokumenata javne politike i programskog budžeta.

Radi postizanja svih definisanih ciljeva prema usvojenim lokalnim akcionim planovima inkluzije, odnosno socijalnog uključivanja romske populacije na nivou opština i gradova u Srbiji, potrebno je angažovati romskog koordinatora sa specifičnim opisom njegovog posla u okvirima opštinske, odnosno gradske uprave. Pri analizi ovog, važnog aspekta inkluzije, utvrđeno je stanje u partnerskim JLS prema sledećem:

¹² Sintetizacija podataka za analizu je urađena na osnovu dostupnih podataka svih 14 partnerskih JLS, učesnika 2. faze ROMACTED programa.

Vrste angažovanja romskih koordinatora

- Sistematizovano radno mesto, angažovan ugovorom o radu 3
- Nije angažovan koordinator 2
- Poslove koordinator obavlja zaposleno lice uprave, raspoređen na druge poslove 2
- Nije sistematizovano radno mesto, ali je angažovan po drugom osnovu 7

Radno mesto koordinatora za romska pitanja je sistematizovano u gradu Kragujevcu i Požarevcu, odnosno u opštini Apatin. U gradu Nišu i Prokuplju nije angažovan koordinator, dok u gradu Kruševcu i opštini Aleksincu poslove koordinator obavlja zaposleno lice sistematizovano na drugom radnom mestu. Angažovanje romskog koordinatora po drugom osnovu u polovini partnerskih JLS (Vrnjačka Banja, Lebane, Bač, Pirot i Subotica) označava angažovanje na osnovu privremenih i povremenih poslova, ugovora o delu, angažman preko aktivnog projekta koji se realizuje, do ugovaranja pružanja usluge romskog koordinatora sa preduzetnikom.

Shodno nadležnostima JLS doneti su lokalni normativno-pravni akti, koji predstavljaju osnov za budžetiranje pojedinih mera, sa jedne strane, odnosno etalon priznavanja prava na usluge i drugih davanja iz lokalnog budžeta, sa druge strane. U određenom broju slučajeva, ta prava se priznaju kroz sistem rada Centara za socijalni rad, u kojem JLS treba da finansiraju određeni broj kadrova za rešavanje zahteva po utvrđenim pravima, na osnovu lokalnih propisa.

Broj zaposlenih u Centru za socijalni rad na priznavanju prava po lokalnim normativno-pravnim aktima

U gradovima:

Niš – 29; Zaječar – 28; Kruševac – 20; Subotica 13; Kragujevac – 11; Pirot - 2

U opštinama:

Aleksinac – 5; Apatin – 5; Lebane – 5; Prokuplje – 3; Bač – 1; Vrnjačka Banja - bez podataka

U gradskim opštinama:

nije u ingerenciji finansiranje zaposlenih u CSR – GO Zvezdara, GO Kostolac

U sprovođenju LAP-om utvrđenih mera i aktivnosti, izlazni rezultati, odnosno učinak sprovođenja zavisi od nosioca i partnera u realizaciji. Kako su organizacije civilnog društva uključene kao partneri u velikom broju mera i aktivnosti u usvojenim akcionim planovima za inkluziju Roma, njihov broj varira od JLS do JLS, a samim tim i njihov doprinos krajnjim rezultatima i konačnom ishodu socijalnog uključivanja Roma i Romkinja u konkretnoj lokalnoj sredini.

□ Broj organizacija civilnog društva koje zastupaju interese romske zajednice po JLS

Jedinica lokalne samouprave	Broj OCD
Gradska opština Zvezdara	10
Grad Kragujevac	9
Gradska opština Kostolac	5
Grad Pirot	4
Grad Niš	3
Grad Kruševac	3
Opština Aleksinac	3
Opština Lebane	3
Grad Prokuplje	2
Grad Subotica	2
Opština Bač	2
Opština Vrnjačka Banja	2
Grad Zaječar	1
Opština Apatin	bez podataka

Dokumenti razvojnog planiranja jesu planski dokumenti najšireg obuhvata i najvišeg značaja za donosioca. Iz ugla lokalnog nivoa, Plan razvoja jedinice lokalne samouprave jeste dugoročni dokument razvojnog planiranja, koji za period od najmanje sedam godina usvaja skupština jedinice lokalne samouprave i sadrži pregled i analizu postojećeg stanja, viziju odnosno željeno stanje, prioritetne ciljeve razvoja koji se žele postići, kao i pregled i kratak opis odgovarajućih mera koje se dalje razrađuju dokumentima javnih politika (strategija, program, akcioni plan) i srednjoročnim planom jedinice lokalne samouprave.

❑ **Stanje partnerskih JLS u vezi sa donošenjem novog Plana razvoja JLS¹³**

- Postoji usvojeni novi Plan razvoja na minimum 7 godina prema Zakonu – u 6 JLS (Zaječar, Kragujevac, Pirot, Bač, Aleksinac, Zvezdara)
- U toku je izrada novog Plana razvoja na minimum 7 godina – u 2 JLS (Vrnjačka Banja, Prokuplje, Niš)
- Ima važeću Strategiju održivog razvoja – u 1 JLS (Kostolac) i
- Isteklo je važenje Strategije održivog razvoja – u 5 JLS (Subotica, Lebane, Apatin, Kruševac)

Po pitanju važećih dokumenata javne politike na nivou JLS, subjekata koji analiziraju ostvarene ciljeve iz lokalnih akcionih planova za inkluziju Roma i veličine izdvajanja finansijskih sredstava za sprovođenje LAP za Rome, odnosno stepena ostvarenja postavljenih ciljeva sintetizovano je sledeće stanje:

❑ **Broj važećih dokumenata javne politike**

- 10 dokumenata javne politike – grad Kruševac
- 9 dokumenata javne politike – grad Pirot
- 8 dokumenata javne politike – grad Požarevac i GO Kostolac
- 6 dokumenata javne politike – grad Kragujevac
- 5 dokumenata javne politike – GO Zvezdara
- 4 dokumenata javne politike – grad Zaječar, opština Vrnjačka Banja, opština Aleksinac, opština Lebane
- 3 dokumenata javne politike – opština Bač
- 1 dokumenta javne politike – opština Apatin
- Bez podataka o dokumentima javne politike – grad Niš i grad Prokuplje

❑ **Stanje lokalnih akcionih planova za socijalno uključivanje Roma i Romkinja**

- Postoji važeći LAP – u 7 JLS (Kruševac, Zaječar, Niš, Bač, Aleksinac, Zvezdara, Kostolac)
- LAP za inkluziju Roma je istekao – u 6 JLS (Pirot, Prokuplje, Subotica, Apatin, Vrnjačka Banja, Lebane)
- U toku je izrada novog LAP za inkluziju Roma – u 1 JLS (Kragujevac)

❑ **Subjekti analize ostvarenih ciljeva iz LAP za Rome**

- Od strane nosioca i partnera
- Od strane posebne radne grupe po prioritetnim oblastima
- Odeljenje za društvene delatnosti pri gradskoj/opštinskoj upravi
- Mobilni tim
- Savet za unapređenje položaja Roma
- Lokalno koordinaciono telo za inkluziju
- Gradsko veće

❑ **Veličina finansijskih sredstava koji se izdvajaju za sprovođenje LAP za Rome**

- Prosečni godišnji iznos izdvajanja za finansiranje mera i aktivnosti predviđenih u LAP za Rome

---

¹³ član 9. Zakona o planskom sistemu ("Sl. glasnik RS", br. 30/2018)

- iz budžeta JLS od 800 hiljada do 20 miliona dinara godišnje
- prosečan odnos budžetskih sredstava za finansiranje pojedinih mera i donatorskih sredstava je 35% - 65%

☐ ***Stepen ostvarenja postavljenih ciljeva LAP-om za Rome***

- U procentima od 30%, preko 70% do 80%
- U odgovorima:
„visok stepen ostvarivanja“
„sve aktivnosti su realizovane“
„delimično su sprovedene aktivnosti iz akcionog plana“
- Nije ocenjen stepen realizacije (3 JLS)

☐ ***Karakteristična normativno-pravna akta, po kojima je romsko stanovništvo potencijalni korisnik prava i usluga:***

- Odluka o uslugama iz oblasti socijalne zaštite
- Odluka o ostvarivanju prava iz oblasti socijalne zaštite iz nadležnosti JLS
- Odluka o finansijskoj podršci porodici sa decom
- Odluka o dodatnim pravima u oblasti društvene brige o deci
- Odluka o stipendiranju učenika prvih razreda srednjih škola deficitarnih zanatskih zanimanja
- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja prava na plaćanje regresirane cene troškova boravka dece u predškolskoj ustanovi
- Odluka o sufinansiranju ili finansiranju boravka dece u ustanovama čiji je osnivač drugo pravno ili fizičko lice
- Odluka o dodeli novačnih nagrada i sredstava za podsticanje obrazovanja i usavršavanja talentovanih učenika i studenata
- Odluka o besplatnom prevozu

☐ ***Raspolaganje podacima o broju korisnika sredstava i usluge iz romske nacionalne zajednice***

- U najvećem broju JLS nemaju podatke o broju Roma korisnika određene usluge na svojoj teritoriji.
- Opština Bač i grad Kruševac vode posebnu evidenciju o stipendijama romskim učenicima i povlasticama za putovanja školske dece.

4.2. Budžetske procedure i budžetska izdvajanja

Prema analizi dobijenih podataka od partnerskih JLS svaka opština i grad, odnosno gradske opštine, primenjuju programsko budžetiranje, a u najvećem broju slučajeva ne otvaraju nove, specifične programske aktivnosti u svojim budžetima prema proceduri iz Uputstva za izradu programskog budžeta. Rodno odgovorno budžetiranje je u fazi unapređene primene u odnosu na rezultate analize iz decembra 2020. godine, te je primena RoB principa sledeća:

- Doneti su godišnji planovi postupnog uvođenja rodno odgovornog budžetiranja i formulisani su urodneni ciljevi i indikatori u programskim informacijama pojedinih budžetskih programa – u deset partnerskih JLS (Zaječar, Kragujevac, Piroć, Kruševac, Lebane, Bać, Aleksinac, Apatin, Vrnjaćka Banja, Kostolac)
- Ne primenjuje se rodno odgovorno budžetiranje – u tri JLS (Subotica, Niš, Prokuplje) i
- Bez odgovora – jedna JLS (Zvezdara).

Po pitanju izrade nacrtu budžeta, budžetske procedure su sledeće:

Naćin pripreme lokalnog budžeta:

- pisano uputstvo odeljenja za finansije se dostavlja korisnicima – kod šest JLS (Kruševac, Zaječar, Kragujevac, Apatin, Vrnjaćka Banja, Kostolac)
- pojedinaćne konsultacije se obavljaju između odeljenja za finansija i korisnika – kod tri JLS (Prokuplje, Subotica, Zvezdara)
- oba načina pripreme – kod pet JLS (Niš, Piroć, Lebane, Aleksinac, Bać)

Naćin iskazivanja potreba za budžetskim sredstvima od strane korisnika javnih sredstava:

- Dostavljanje finansijskih planova sa aproprijacijama i obrazloženjem, bez ciljeva i kvantitativnih pokazatelja – u jednoj JLS (Bać)
- Dostavljanje finansijskih planova sa aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu uniformnih ciljeva i indikatora – u sedam JLS (Zaječar, Prokuplje, Subotica, Lebane, Apatin, Zvezdara, Kostolac)
- Dostavljanje finansijskih planova sa aproprijacijama i obrazloženjem, sa ciljevima i kvantitativnim pokazateljima učinka prema programskoj strukturi na osnovu specifićnih ciljeva i indikatora, koji mogu biti praćeni na osnovu adekvatnih izvora verifikacije – u šest JLS (Piroć, Niš, Kruševac, Kragujevac, Vrnjaćka Banja, Aleksinac)

Javna rasprava o nacrtu budžeta i način sprovođenja rasprave:

- sve partnerske jedinice lokalne samouprave sprovode javne rasprave o nacrtu odluke o budžetu (*znatno je poboljšana situacija u odnosu na rezultate analize iz I Faze ROMACTED programa*)

Ukljućenost romske nacionalne zajednice u proces planiranja lokalnog budžeta

- preko OCD koje zastupaju interese romskog stanovništva - dve JLS (Piroć, Aleksinac)
- preko OCD i dostavljanjem predloga za finansiranje u postupku izrade nacrtu budžeta - pet JLS (Subotica, Prokuplje, Kruševac, Bać, Zvezdara)
- preko OCD i učestvovanjem na javnim raspravama - dve JLS (Kragujevac, Niš)
- preko OCD, dostavljanjem predloga za finansiranje i putem javne rasprave - tri JLS (Zajećar, Lebane, Vrnjaćka Banja)
- preko odbornika romske nacionalnosti u lokalnoj skupštini – jedna JLS (Kostolac)
- bez odgovora - jedna JLS (Apatin)

☐ **Vidljivost budžetskih izdvajanja u lokalnim budžetima**

- odgovor NE (devet JLS: Kragujevac, Niš, Prokuplje, Piroć, Aleksinac, Vrnjaćka Banja, Kostolac, Zvezdara, Apatin)
- odgovor DA (pet JLS: Zajećar, Kruševac, Subotica, Lebane, Bać) - realizacija vidljivosti prema objašnjenju partnerskih JLS:

„preko opisa programskih aktivnosti, u ciljevima i indikatorima“

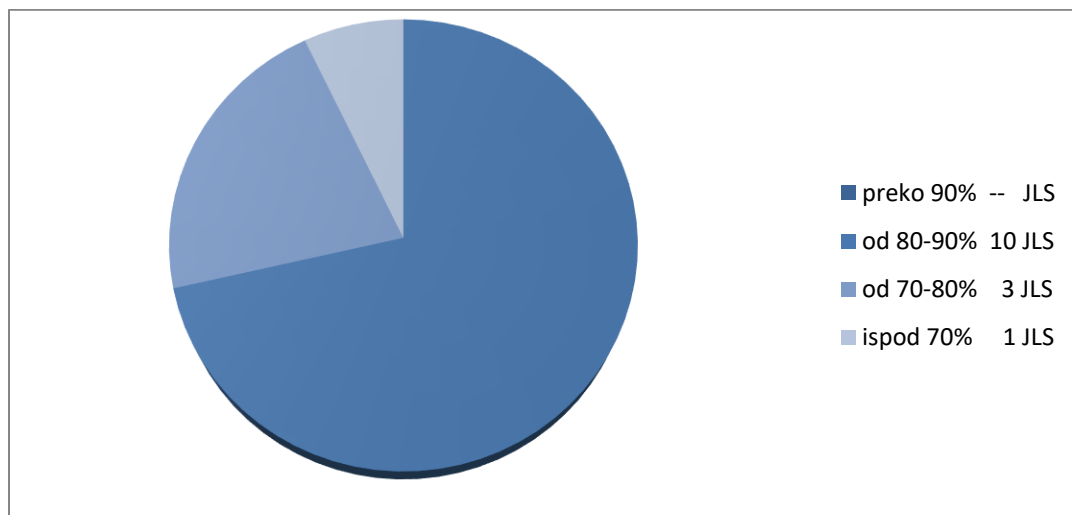
„preko budžetiranja LAP“

„definisane pozicije u budžetu JLS“

„preko konkrećnih projekata“

„u posebnom delu odluke, prikazivanjem sredstava namenjenih romskoj nacionalnoj zajednici“

☐ **Izvršenje rashoda budžeta JLS u odnosu na planirane velićine**

- Od 80-90% - deset JLS (Piroć, Kruševac, Subotica, Kragujevac, Niš, Apatin, Vrnjaćka Banja, Lebane, Bać, Zvezdara)
- Od 70-80% - tri JLS (Zajećar, Prokuplje, Aleksinac)
- Ispod 70% - jedna JLS (Kostolac)

☐ Zastupljenost pojedinih programskih aktivnosti u budžetima JLS – Program 11 Socijalna i dečija zaštita

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Zastupljenost programske aktivnosti u budžetima partnerskih JLS (broj JLS)
0001	Jednokratne pomoći i dr. oblici pomoći	13
0002	Porodični i domski smeštaj, prihvatilišta i druge vrste smeštaja	9
0003	Dnevne usluge u zajednici	11
0004	Savetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge	8
0005	Podrška realizaciji programa Crvenog krsta	11
0006	Podrška deci i porodici sa decom	10
0007	Podrška rađanju i roditeljstvu	5
0008	Podrška osobama sa invaliditetom	9

Na osnovu dobijenih podataka od svih partnerskih JLS (14) konstatuje se da su najviše zastupljene, odnosno budžetirane, programske aktivnosti u okvirima programa 11 - jednokratne pomoći, dnevne usluge u zajednici i podrška Crvenom krstu.

☐ Zastupljenost pojedinih programskih aktivnosti u budžetima JLS – Program 12 Zdravstvena zaštita

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Podaci	
		Broj JLS	Prosečna izdvajanja po JLS
0001	Funkcionisanje ustanova primarne zdravstvene zaštite	9	od 2 miliona dinara do 79 miliona dinara
0003	Sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje	4	od 2,5 miliona dinara do 10 miliona dinara

U partnerskim jedinicama lokalne samouprave, kao što su gradovi Zaječar i Kruševac, odnosno opština Prokuplje i Gradska opština Kostolac, nisu budžetirana sredstva i izvršeni rashodi u programskim

aktivnostima programa 12, a vezano za primarnu zdravstvenu zaštitu¹⁴ i sprovođenja aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje.

☐ Zastupljenost analiziranih programskih aktivnosti u budžetima JLS – Program 13 – Razvoj kulture i informisanja (analiza na bazi dobijenih odgovora od 7 JLS)

Šifre progr. aktivnosti	Naziv programskih aktivnosti u programu	Podaci	
		Broj JLS	Prosečna izdvajanja po JLS
0003	Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa	7	od 95 hiljada dinara do 200 miliona dinara
0005	Unapređenje javnog informisanja na jezicima nacionalnih manjina	1	500 hiljada dinara

Unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa posebno je iskazano i finansirano iz budžeta 4 jedinice lokalne samouprave, dok u slučaju ostalih partnerskih JLS ovi izdaci nisu izvršavani ili ih nije moguće posebno predstaviti kroz analizu.

4.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja

U okviru posebnih mehanizama podrške izvršeno je analiziranje specifičnosti pojedinih JLS sa aspekta dodele novčanih sredstava organizacijama civilnog društva, način funkcionisanja mobilnih timova, angažmani pedagoških asistenata i zdravstvene medijatorke, te je sintetizacija navedenih informacija predstavljena na sledeći način:

☐ Dodela budžetskih sredstava iz budžeta lokalnih samouprava organizacijama civilnog društva koje zastupaju interese romske nacionalne manjine

- svaka JLS raspisuje konkurs za finansiranje ili sufinansiranje programa udruženja koja su od javnog interesa

Specifičnosti:

¹⁴ Prema članu 13. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Sl. glasnik RS“, br. 25/2019)

- Otvaranje posebne aroprijacije za finansiranje OCD za ljudska i manjinska prava
- Donošenje posebne odluke o prioritetnim oblastima za jednu ili dve godine
- Posedovanje posebnog Pravilnika za utvrđivanje javnog interesa
- Raspisivanje posebnog konkursa na osnovu ciljeva LAP za Rome i nacionalne Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Srbiji za period od 2022-2030. godine
- Radna grupa za sprovođenje konkursa određuje kriterijume i bodovnu listu
- Poseban konkurs za realizaciju LAP za Rome
- Poseban pravilnik za utvrđivanje kriterijuma i uslova konkurisanja

Mobilni tim za inkluziju Roma i Romkinja na lokalnom nivou i njegovo funkcionisanje prema usvojenom Operativnom planu

- **Mobilni tim za inkluziju Roma i Romkinja**

formiran u svim jedinicama lokalne samouprave, osim u gradu Kruševcu i u opštini Bač

- **Operativni plan Mobilnog tima za inkluziju**

donet u 11 JLS (opština Apatin ne donosi operativni plan za rad Mobilnog tima)

- **Posebno finansiranje sprovođenja operativnog plana Mobilnog tima za inkluziju**

predviđeno samo kod četiri jedinice lokalne samouprave od ukupno 12 JLS gde su isti formirani

Pedagoški asistenti i zdravstvene medijatorke u JLS

- **Pedagoški asistenti**

- u svim JLS su angažovani pedagoški asistenti u OŠ i PU, njihov broj po JLS varira od 1, 2, 4, 5, 6 do 8 (u opštini Apatin nema angažovanog PA, grad Niš – bez podataka o broju PA)
- više JLS je ukazalo na potrebu za povećanjem broja PA u skladu sa normativima za njihov angažman
- finansiranje pedagoških asistenata za rad u predškolskoj ustanovi je evidentan kod opštine Bač
- ukazano je i na neadekvatnu stručnu spremu kandidata romske nacionalnosti za angažovanje na poziciji pedagoški asistent (IV stepen stručne spreme)

- **Zdravstvene medijatorke**

- angažovane su u devet JLS (Kruševac, Pirot, Prokuplje, Subotica, Kragujevac, Zaječar, Aleksinac, Lebane, Zvezdara, Kostolac, bez podataka za grad Niš)

- nisu angažovane u tri JLS (Bač, Apatin, Vrnjačka Banja)
- ukazana je potreba od strane pojedinih JLS za povećanjem broja ZM

☐ Stipendije i afirmativne mere za poboljšanje statusa romskog stanovništva u obrazovanju

- Stipendije

3 JLS imaju blaže kriterijume za dodelu stipendija pripadnicima osetljivih društvenih grupa (Niš, Lebane i Bač)

- Afirmativne mere

5 JLS imaju finansirane afirmativne mere za povećanje upisa učenika u srednje škole i/ili obezbeđena sredstva za putne troškove srednjoškolaca romske nacionalnosti (Kruševac, Pirot, Niš, Kragujevac i Lebane)

☐ Mere lokalne politike zapošljavanja

- Javni radovi, stručna praksa, samozapošljavanje – identifikovane su mere kod 10 partnerskih JLS (Subotica, Kragujevac, Niš, Prokuplje, Pirot, Kruševac, Aleksinac, Vrnjačka Banja, Lebane, Bač)
- Najznačajnija sredstva (u odnosu na ukupno izvršenje rashoda i izdataka u godini) su izdvojena kod grada Prokuplje i opštine Bač.

4.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

Partnerske jedinice lokalne samouprave imaju različite mogućnosti za finansiranje svih svojih nadležnosti. Kada analiziramo različite vrste prihoda JLS, od izvornih javnih prihoda, preko ustupljenih prihoda do transfernih, odnosno druge prihode i primanja, onda se može zaključiti koje su prioritetne oblasti pojedinih JLS, kao i njihove mogućnosti da, oslanjajući se na konkretne izvore, finansiraju kapitalne projekte koji su finansijski zahtevniji. U delu analize kapaciteta partnerskih JLS izvršena je analiza i kasnija sintetizacija po funkcionalnoj nameni utroška budžetskih sredstava, relativnog pokazatelja izvršenja planiranih rashoda i izdataka, procenta učešća kapitalnih izdataka u ukupnim rashodima i izdacima, odnosno stepen sposobnosti pojedinih JLS u finansiranju većih ulaganja, bez namenskih transfernih sredstava sa viših nivoa vlasti ili drugih donatora.

☐ Analiza planiranog obima rashoda za tekuće poslovanje JLS i obima izdataka za kapitalna ulaganja, odnosno za otplatu kredita (u periodu 2019 – 2021)

Relativno učešće planiranih kapitalnih izdataka u odnosu na sve godišnje rashode i izdatke u budžetu

Broj JLS

Ispod 10%	-
Od 10% do 15%	2
Od 15% do 20%	5
Od 20% do 25%	3
Od 25% do 30%	2
Preko 30%	1
Bez podataka	1

Realizovani obim kapitalnih ulaganja u 2019. godini u odnosu na planiranu veličinu investicija prvobitnom odlukom o budžetu JLS

Realizovani obim kapitalnih ulaganja u odnosu na planiranu veličinu	Broj JLS
Ispod 20%	-
Od 20% do 35%	-
Od 35% do 50%	2
Od 50% do 70%	7
Od 70% do 90%	5
Bez podataka	-

Realizovani obim kapitalnih ulaganja u periodu od 2019 – 2021. godine iz različitih izvora finansiranja

JLS	Finansiranje kapitalnog izdatka iz izvora 01 – prihodi iz budžeta	Finansiranje kapitalnog izdatka iz drugih izvora – viši nivo vlasti, donatori, pomoć EU
Lebane	97,56%	2,44%
Vrnjačka Banja	78,33%	21,67%
Zaječar	77,17%	22,83%
Subotica	70,16%	29,84%

Kragujevac	59,35%	40,65%
Aleksinac	46,52%	53,48%
Zvezdara	41,48%	58,52%
Apatin	32,61%	77,39%
Prokuplje	25,35%	74,65%
Kostolac	18,27%	81,73%
Niš	bez podataka	bez podataka
Pirot	52,52%	47,48%
Kruševac	50,30%	49,70%

Procena slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih transfera (period analize 2020. i – 2021. godina)

JLS	Realizovani ukupan obim budžeta bez namenskih transfernih prihoda – Realizovani obim rashoda (klasa 4, tekući rashodi funkcionisanja)	Procenat slobodnih sredstava za kapitalne izdatke u odnosu na realizovani obim budžeta bez namenskih sredstava
Zvezdara	355.905.000	26,20%
Aleksinac	567.801.000	20,24%
Zaječar	820.320.000	19,83%
Kragujevac	2.779.344.000	19,02%
Apatin	341.816.000	15,32%
Vrnjačka Banja	355.905.000	14,35%
Lebane	98.410.000	8,40%
Subotica	899.293.000	8,25%
Prokuplje	62.410.000	4,96%
Bač	0	bez slobodnih sredstava za investicije
Kostolac	bez podataka	bez podataka
Niš	bez podataka	bez podataka
Pirot	1.749.509.000	37,52%
Kruševac	1.245.836.000	18,44%

4.5. Problemi i prepreke u procesu realizacije definisanih kratkoročnih i dugoročnih prioriteta učesnika I faze ROMACTED programa (8 JLS)

Realizacija predviđenih i utvrđenih prioriteta, u zavisnosti od pojedinačnih uslova u kojima JLS funkcionišu, zavisi od pojavljivanja raznih problema i prepreka. Sintetizacija dobijenih informacija u vezi svih objektivnih i subjektivnih problema i prepreka sa kojima su se partnerske JLS susretale na putu realizacije prioriteta, predstavljena je kako sledi:

Prepreke i problemi u realizaciji kratkoročnih prioriteta

- Problem nadležnosti u gradskim opštinama
- Administrativne procedure na lokalnom nivou
- Vanredna situacija zbog pandemije
- Različite potrebe romskih naselja, usaglašavanje i približavanje stavova o zajedničkim potrebama
- Slab odziv pripadnika romske zajednice na radionicama
- Problematika objašnjavanja metodologije programa ROMACTED romskoj zajednici
- Nedostatak finansijskih i drugih resursa
- Nemogućnost saradnje sa pojedinim romskim naseljima u realizaciji aktivnosti formiranja institucionalnog okvira za sprovođenje programa
- Nedostatak gotovih projekata i neaktivnost romske zajednice

Prepreke i problemi u realizaciji dugoročnih prioriteta

- Dugačke procedure, nerešeni imovinsko-pravni odnosi
- Uže nadležnosti gradskih opština u rešavanju problema, odnosno u realizaciji dugoročnih prioriteta
- Neusaglašenost potreba sa finansijskim mogućnostima
- Promena lokalnih političkih aktera
- Nepotpuni podaci o romskoj populaciji – hitno ažuriranje podataka od strane romske zajednice
- Najveći izazovi su se odnosili na velike investicije za koje opština nije imala novca (isti su rešeni projektnim sufinansiranjem uz participaciju JLS)

- Nezainteresovanost lokalne romske zajednice da aktivno učestvuje u realizaciji definisanih prioriteta.
- ❑ ***Sadašnja situacija u vezi realizacije definisanih prioriteta, najava-planiranje sredstava za podršku pojedinih mera, nastavak prakse realizacije mera nakon završetka I faze ROMACTED programa***
- Nije usvojen zajednički akcioni plan za realizaciju prioriteta po završetku I faze ROMACTED programa.
- Započete inicijative su nastavljene, kao što su: romska zastava na zgradi OU, jednokratna pomoć romskim maturantima, finansiranje odnošenja smeća sa romskih naselja, obeležavanje Svetskog dana Roma, saradnja sa javnim institucijama u rešavanju prioriteta, jednokratne novčane pomoći Romima na ime proslave Đurđevdana.
- Sadašnja situacija se može opisati kao zajedništvo koje je ostvareno među predstavnicima romske nacionalnosti. Posmatra se zajednica pri utvrđivanju prioriteta, a ne pojedinci.
- Definisani prioriteti kroz I fazu programa su kompletirani sa aktivnostima donetog Lokalnog akcionog plana za Rome, a aktivnosti javnih preduzeća i ustanova su usmereni ka realizaciji usvojenih prioriteta.
- Planirani iznos godišnjih sredstava za ROMACTED program iznosi od 300 hiljada dinara, do 1 milion dinara. Kod nekih partnerskih JLS sredstva nisu posebno obezbeđena, ali je doneta odluka da će svaki projekat u okviru programa ROMACTED biti podržan budžetom JLS.

4.6. Problemi i prepreke u procesu realizacije ciljeva inkluzije Roma i Romkinja u partnerskim JLS – II faza (6 JLS)

U drugoj fazi realizacije ROMACTED programa birani su novi učesnici – partnerske JLS (6), kod kojih je mapirano stanje u romskoj zajednici, utvrđeni su najznačajniji problemi i prepreke u realizaciji najvažnijih prioriteta za zajednicu i drugi elementi. Sintetizaciju dobijenih informacija u vezi svih objektivnih i subjektivnih problema i prepreka pri sprovođenju planskih dokumenata JLS, akcionih planova iz oblasti inkluzije, možemo predstaviti na sledeći način:

- ❑ ***Problemi i prepreke u procesu realizacije kratkoročnih ciljeva i mera definisanih akcionim planovima za socijalno uključivanje/inkluziju Roma i Romkinja***
- Nedovoljna vrednost raspoloživih finansijskih sredstava za rešavanje problema romske zajednice
- Slaba motivisanost pripadnika romske nacionalnosti za učešće u realizaciji definisanih mera.

❑ **Problemi i prepreke u procesu realizacije dugoročnih ciljeva, mera i prioriteta inkluzije Roma utvrđenih strategijom razvoja/dokumentom razvojnog planiranja**

- Nedostatak novčanih sredstava za realizaciju dugoročnih ciljeva, mera i prioriteta
- Nizak nivo realizacije svih utvrđenih projekata strategije održivog razvoja
- Problemi unapređenja stanovanja su uslovljeni nerešenim imovinsko-pravnim odnosima
- Nizak obrazovni status dovodi do visoke stope nezaposlenosti
- Postoji zavisnost od sistema socijalne zaštite
- Obrazovanje je dalo značajne pomake, ali nedostaju bolja obrazovna postignuća i veći obuhvat romske dece u visokom obrazovanju
- U oblasti zdravstvene zaštite nedostaje terenski rad medicinskog osoblja

❑ **Podizanje nivoa transparentnosti finansiranja i izdvajanja lokalne vlasti za potrebe socijalnog uključivanja romske – osetljive društvene grupe (sa posebnim indikatorima za merenje uspešnosti preduzetih mera i aktivnosti)**

- Pozitivan stav svih anketiranih, uključujući i nove partnerske JLS, za izradu predloga proširenja uniformne programske strukture za nivo lokalne zajednice (Aneks 5 Uputstva za izradu programskog budžeta) sa otvaranjem nove programske aktivnosti za potrebe socijalnog uključivanja osetljive društvene grupe sa posebnim indikatorima za merenje učinka preduzetih aktivnosti i mera. Saglasnost na uvođenje predložene nove programske aktivnosti daje Ministarstvo finansija.

5. GENERALNI ZAKLJUČCI I SMERNICE ZA POBOLJŠANJE MEHANIZAMA FINANSIRANJA MERA I AKTIVNOSTI

5.1. Institucionalni, strateško-planski i pravni okvir

U delu institucionalnog okvira potrebno je realizovati sledeće:

- 1) Uređenje načina angažovanja Koordinatora za romska pitanja, kroz sistematizaciju radnog mesta u okvirima organizacione jedinice uprave zadužene za poslove društvene delatnosti, kao i njegovo zapošljavanje raspoređivanjem na poslovima sistematizovanog radnog mesta (zasnivanjem stalnog? radnog odnosa).

Predlog opisa poslova za koordinatora:

- pruža stručnu podršku u razvoju i sprovođenju postojećih i novih politika i programa inkluzije Roma i Romkinja u skladu sa nacionalnim i lokalnim strateškim okvirom;
- priprema delove elaborata, studija, programa, planova, projekata i procene u odgovarajućoj oblasti, kao i projektne zadatke za odgovarajuću oblast;

- prikuplja podatke i vrši manje složene analize podataka u cilju praćenja stanja u relevantnoj oblasti;
  - pruža stručnu podršku prilikom određivanja prioriteta u izradi godišnjih i višegodišnjih planova koji se odnose na unapređenje položaja Roma;
  - pospešuje sektorsku i međusektorsku saradnju organizovanjem koordinacionih sastanaka u vezi sa planiranjem i sprovođenjem mera uključivanja Roma i Romkinja sa predstavnicima lokalne samouprave i drugim relevantnim akterima;
  - organizuje radionice i sastanke na kojima se definišu pitanja, problemi ili potrebe i dogovaraju inicijative i akcije i/ili učestvuje u njima;
  - uspostavlja saradnju i komunikaciju i pruža podršku lokalnim organizacijama civilnog društva koje se bave inkluzijom Roma i Romkinja na lokalnom nivou, kao i ustanovama u oblasti obrazovanja, kulture, socijalne zaštite i drugih relevantnih oblasti;
  - organizuje i sprovodi posete romskim naseljima na teritoriji opštine;
  - obavlja poslove prikupljanja i analize podataka o socioekonomskim potrebama lokalne romske zajednice kao osnove za izradu i praćenje lokalnih strateških dokumenata u vezi sa inkluzijom Roma i Romkinja (demografski podaci, socijalni status, podaci vezani za zapošljavanje, socijalnu zaštitu, i dr.);
  - prati ostvarivanje akcionog plana i odobrenih projekata za socijalno uključivanje Roma i Romkinja;
  - priprema materijale i vodi zapisnike za sednice radnih tela iz nadležnosti radnog mesta, kao i informativne materijale u vezi sa inkluzijom Roma;
  - obavlja i druge poslove po nalogu rukovodioca odeljenja i načelnika opštinske uprave.
- 2) Usaglasiti broj zaposlenih u Centrima za socijalni rad, koji se finansiraju iz budžeta JLS, sa realnim potrebama u oblasti priznavanja prava prema donetim lokalnim aktima u socijalnoj zaštiti. Prema mogućnostima, angažovati romskog medijatora u CSR, radi pružanja pomoći Romima i poboljšanja vođenja slučaja, odnosno poboljšanje ekspeditivnosti u ostvarivanju prava.
- 3) U novodonetim lokalnim akcionim planovima za inkluziju/socijalno uključivanje Roma i Romkinja, shodno propisima kojima se uređuje srednjoročno planiranje, obezbediti finansijsko/troškovno vrednovanje planiranih mera i aktivnosti, po godinama realizacije akcionog plana. Takođe, potrebno je obezbediti povezanost odnosnog srednjoročnog plana sa programskim budžetom JLS, adekvatno budžetiranje predviđenih mera i aktivnosti u programima budžeta čiji se cilj/ishod realizuje ostvarivanjem mera i aktivnosti iz LAP. Pored toga, potrebno je predstaviti indikatore, ciljane vrednosti i izvore verifikacije predviđenih LAP-om u programskim informacijama obrazloženja budžeta JLS.
Preporučuje se poboljšanje odnosa budžetskih izvora u odnosu na vrednost donatorskih sredstava za finansiranje pojedinih mera lokalnog akcionog plana.
- 4) Prema mogućnostima, raspoloživim resursima, u svakoj JLS izvršiti mapiranje stanovništva romske nacionalnosti, po različitim kriterijumima i potrebama za potrebe dalje realizacije prioriteta definisanih programom ROMACTED, odnosno drugih programa.

5.2. Proces pripreme, donošenje i usvajanje odluke o budžetu JLS, budžetska izdvajanja u pojedinim programima

- 1) Veću pažnju posvetiti donetim planovima za postupno uvođenje rodno odgovornog budžetiranja na nivou lokala, uz poštovanje osnovnih principa RoB i izvršiti pripreme za punu primenu metodologije – formulisanje adekvatnih ciljeva, a posebno urođenih indikatora za praćenje realizacije sa razdvojenim ciljanim vrednostima po svakom indikatoru. U odnosu na zaključke iz 1. faze programa, evidentan je konkretan napredak u uspostavljanju ove metodologije, ali je potrebno nastaviti proces daljeg unapređenja.
- 2) Obezbediti dostavljanje finansijskih planova korisnika budžeta lokalne vlasti sa aproprijacijama, obrazloženjem, ciljevima, kvantitativnim pokazateljima učinka prema specifičnim ciljevima zajedno sa *konkretizacijom izvora verifikacije* – dokumentacije koja će se voditi u toku godine, da bi se moglo pratiti efekat realizacije pojedinih mera i aktivnosti.
- 3) Uvođenje javne rasprave povodom donošenja najvažnijeg, godišnjeg pravnog akta jedinice lokalne samouprave – odluke o budžetu je realizovano kod svih partnerskih JLS. Međutim, treba težiti ka daljem povećanju transparentnosti procesa donošenja lokalnog budžeta, a romsku populaciju uključiti kroz celokupan postupak podnošenjem predloga, sugestija, učestvovanjem u javnoj raspravi. Osažiti organizacije civilnog društva koje zastupaju interese romskog stanovništva u podizanju uspešnosti uključivanja važnih projekata za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u lokalni budžet.
- 4) Podići nivo transparentnosti budžetskih izdvajanja za inkluziju Roma i Romkinja i to:
  - predstaviti rashode i izdatke namenjene romskom stanovništvu kroz obrazloženje budžeta (dodatne napomene i programske informacije),
  - pravilno formirati i naimenovati projekte u programima budžeta JLS,
  - obezbediti zajedničko podnošenje zahteva za proširenje uniformne liste programskih aktivnosti, sve sa ciljem povećanja vidljivosti budućih rashoda namenjenih za inkluziju romskog stanovništva na lokalnom nivou.
- 5) Izdvojiti značajnija sredstva u programskoj aktivnosti za sprovođenje aktivnosti iz oblasti društvene brige za javno zdravlje, a u cilju podizanja nivoa informisanosti romskog stanovništva o zdravijem stilu života, očuvanja zdravlja dece i odraslih, odnosno reproduktivne sposobnosti žena. Ova preporuka je posebno aktuelna, pošto u odnosu na zaključke iz 1. faze programa ROMACTED nisu zapažena konkretna poboljšanja.
- 6) Izdvojiti merljiva sredstva za unapređenje sistema očuvanja i predstavljanja kulturno-istorijskog nasleđa, kroz programsku aktivnost u okvirima programa 13 – Razvoj kulture i informisanja, odnosno sredstva za javno informisanje na jezicima nacionalnih manjina. Dosadašnji način i

kvantitet finansiranja ne odgovara realnim potrebama romskog stanovništva. Predmetna preporuka takođe zasluđuje dalje praćenje kroz celi period sprovođenja 2. faze programa.

- 7) Obezbediti veću uključenost svih zainteresovanih strana u proces izrade budžeta formiranjem banera „Uključi se u budžet, predloži projekat“ kroz zvaničnu internet prezentaciju JLS i kroz prikupljanje predloga na raznim organizovanim, lokalnim manifestacijama.

5.3. Posebni mehanizmi podrške socijalnom uključivanju Roma i Romkinja

- 1) Unaprediti način finansiranja programa i nedostajućeg dela programa romskih organizacija civilnog društva putem novčane podrške prioriteta predviđenih planskim dokumentima – socijalno uključivanje Roma i Romkinja, sa jedne strane, podršku civilnim organizacijama u očuvanju kulturnih i jezičkih identita romskog stanovništva, sa druge strane, odnosno sprovođenje određenih mera u pet oblasti Zelene agende za Zapadni balkan, sa treće strane.
- 2) Podržati rad Mobilnih jedinica (mobilnih timova) za inkluziju Roma i Romkinja, obezbediti donošenje godišnjih operativnih planova za sinhronizovani rad tima i budžetske resurse za realizaciju pojedinih aktivnosti koje iziskuju novčanu podlogu.
- 3) Preduzeti mere za angažovanje pedagoških asistenata u svim obrazovnim ustanovama u lokalnoj zajednici, shodno propisanim normativima, odnosno obezbediti njihov dodatni angažman u predškolskim ustanovama iz budžeta JLS, u periodu ranog razvoja dece, a posebno ukoliko postoje jezičke barijere.
- 4) Takođe, obezbediti dodatne resurse zdravstvenim medijatorcima, preko budžetskih izdvajanja lokalnog budžeta u programu 12 za podizanje nivoa primarne zdravstvene zaštite. Dodatni resursi za rad medijatorke su višestruko potrebni u slučaju da se radi o teritorijalno razučenoj JLS, a potrebno je obezbediti putovanje medijatorke od jednog romskog naselja do drugog.
- 5) Obezbediti afirmativne mere za zapošljavanje Roma i Romkinja u lokalnoj zajednici, koje se finansiraju iz lokalnog budžeta.
- 6) Potrebno je obezbediti mogućnost sticanja znanja i sertifikaciju za atraktivna zanimanja, a shodno potrebama tržišta rada, kao i podržati afirmativne mere kroz davanje stipendija sa formiranim blažim kriterijumima za ocenu kandidata romske nacionalnosti.
- 7) Obezbediti sve uslove da izrada novih akcionih planova za inkluziju bude započeta na vreme i da se ne dopusti istek predmetnih dokumenata javne politike.

- 8) Ojačati romske organizacije civilnog društva, medije i druge aktere u digitalnom opismenjavanju romskog stanovništva i podrška Romima i Romkinjama u korišćenju postojećih servisa e-uprave.

5.4. Kapaciteti partnerskih JLS za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda

- 1) Imajući u vidu zaostajanje romskih naselja po pitanju njihovog infrastrukturnog uređenja potrebno je podići nivo slobodnih finansijskih sredstava budžeta JLS (uštedom u rashodima za samo funkcionisanje organa i korisnika) za finansiranje kapitalnih investicionih rashoda.
- 2) Potrebno je podizati nivo izrađene tehničke dokumentacije za infrastrukturno uređenje naselja, dokumentacije za dovođenje neuslovnih objekata u uslovne i slična dokumenta, a radi povećanja uspešnosti konkurisanja kod potencijalnih finansijera i donatora – uz obezbeđenje sopstvenog učešća u tim projektima iz lokalnog budžeta.
- 3) Imajući u vidu da većina analiziranih budžeta partnerskih JLS raspolaže slobodnim izvorima i kapacitetima za finansiranje kapitalnih investicionih projekata, potrebno je obezbediti veće učešće projekata namenjenih unapređenju životnih uslova romskog stanovništva.

5.5. Ostale preporuke i zapažanja

Uloga romskih udruženja u pružanju određenih usluga

- U realizaciji pojedinih aktivnosti moguće je koristiti razne usluge koje pružaju OCD, pod pretpostavkom da za vršenje te delatnosti imaju kapacitete, potrebnu licencu (ukoliko je propisana) i da je predmetna delatnost registrovana kod nadležne APR.
- U tim slučajevima u pojedinim programskim aktivnostima potrebno je planirati sredstva na kontima 423 – ugovorene usluge ili 424 – specijalizovane usluge i rashode izvršavati na osnovu ulaznih računa dobijenih od OCD pružaoca usluga (primena postupka nabavke usluge prema Zakonu o javnim nabavkama).
- Takav pristup u realizaciji prioriteta predstavlja nadogradnju participativnog pristupa prema udruženjima koje zastupaju interese romske zajednice.

Potreba za proširenjem spiska programa i programskih aktivnosti radi unapređenja vidljivosti svih aktivnosti socijalnog uključivanja i njihovog budžetiranja

- Vidljivost u programu za socijalnu i dečiju zaštitu

- Vidljivost u programima obrazovanja i vaspitanja
- Vidljivost u programu za stanovanje
- Vidljivost u programu za kulturu i informisanje

Programske informacije (opis, svrha)

Primer: Programske aktivnosti za aktivnosti mobilnog tima prema usvojenom operativnom planu

- Za potrebe prepoznatljivosti, a u skladu sa Pravilnikom i Uputstvom kojim se reguliše sastavljanje budžeta, koristiti pravilno označene i naimenovane projekte***
- Izveštavanje o postignutim rezultatima (kratkoročni i dugoročni prioriteti) i značaj objavljivanja izlaznih rezultata socijalnog uključivanja Roma i Romkinja, zajedno sa izveštajem o učinku programa prema Uputstvu za praćenje i izveštavanje o učinku***

